

VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 10 (67), 2019

AP(e)L la CALM/editorialul ediției

SĂ LĂSĂM PRIMARII ÎN PACE ȘI SĂ NE PRIVIM ÎN OGLINDĂ!

Se cunoaște că atunci când este ales un primar, cetățenii mai puțin țin cont de culoarea politică pe care o reprezintă candidatul. Dacă excludem cele câteva orașe mai mari, în restul cazurilor alegătorii acordă votul candidatului în care au cea mai mare încredere, celui care a demonstrat de-a lungul timpului că are integritate, că este o persoană respectabilă. Cu toate acestea, în ultima perioadă se atestă o reanimare a atacurilor împotriva aleșilor locali. Aceștia sunt tratați ca niște escroci sau trădători. Avem impresia de deja vu.....

Guvernările se schimbă, iar cei care s-au folosit anterior pe deplin de resursa administrativă pentru a călca demnitatea aleșilor locali și autonomia locală în picioare, pentru a aduna cât mai mulți primari sub sigla lor, acum se văicăresc și dau lecții de moralitate. Pe de altă parte, sunt reprezentanți ai actualei puteri care aduc diverse învinuiri aleșilor locali, călcând în fond pe aceeași greblă, fără a-și da seama că unii dintre ei au contribuit la crearea acestei situații, inclusiv prin inacțiune. De aceea,

” ESTE ÎN INTERESUL TUTOROR... ÎN INTERESUL VIITORULUI ACESTUI STAT, AL ACTUALEI GUVERNĂRI... CHIAR ȘI ÎN INTERESUL CELOR CARE AU FOST LA GUVERNARE, DAR ȘI AL CELOR CARE ACUM ÎI HULESC. APL AȘTEPTĂ ACȚIUNI CONCRETE, NU REGLĂRI DE CONTURI!”

atât unii, cât și alții, ar trebui să se oprească, să mai reducă din pretenții-

ile lor față de reprezentanții APL și să se uite în oglindă.

Sondajele de opinie ne arată că autoritățile locale continuă să se bucură de cea mai mare încredere din partea populației, după biserică. Oamenii își pun speranțele în cele sfinte și în aleșii lor locali, deoarece anume acestea sunt autoritățile care reușesc, în măsura posibilităților, să le îndreptească încrederea. În ultimii doi ani am cunoscut foarte mulți aleși locali care muncesc cu abnegație pentru a aduce investiții în comunitățile lor. În condițiile lipsei cadrelor calificate la nivel local, primarii sunt nevoiți să devină specialiști în scriere de proiecte, juriști, contabili, șoferi sau chiar hamali. Pentru a nu-și dezamăgi comunitatea, mulți dintre ei vin la Chișinău pentru a se instrui, merg în deplasări în încercarea de a stabili parteneriate ce le vor aduce niște bănuți în localități. Sunt primari care, din lipsa finanțelor în bugetele locale, primesc delegațiile din alte țări cheltuiind banii proprii. Sunt aleși locali care pentru ca copiii lor să aibă șansa să învețe la o facultate sunt nevoiți să crească animale, să cultive legume și fructe. Iar unii chiar își iau concedii și pleacă peste hotare să muncească...

Continuare în pag. 2

RM, ÎN FAȚA UNOR NOI ALEGERI!

PRIMARI CALM, ÎN FAȚA UNOR NOI SPERANȚE PENTRU AUTONOMIE ȘI DEMOCRAȚIE VERITABILĂ!!!

Punct și...de la capăt! Cetățenii Republicii Moldova sunt așteptați din nou la urne în data de 20 octombrie. Peste mai puțin de trei luni primarii vor obține mandatele de încredere direct de la populație, dar își vor asuma și o misiune uneori imposibilă din cauza legislației imperfecte și a atitudinii superficiale vizavi de problemele APL. Statutul de aleși ai poporului este unul plin de semnificație, dar atitudinea cu care sunt tratați acești conducători ai satelor și orașelor este tocmai reversul acestei medalii primită de la oameni. În ultima perioadă, dialogul CALM, unica organizație care reunește majoritatea covârșitoare a APL din țară, și Guvern s-a intensificat. Gheața s-a spart, dar e nevoie de schimbare până la capăt! Opinia a fost exprimată de directorul executiv al Congresului Autorităților Locale, Viorel Furdui.

”SE SIMTE O SCHIMBARE, ÎNSĂ PRIMARIII SUNT ÎN AȘTEPTARE ȘI SPERĂ CĂ LUCRURILE SE VOR MIȘCA ÎN DOMENIUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE ȘI SE VOR ÎNTREPRINDE ACȚIUNI CONCRETE, NU VOR FI DOAR PROMISIUNI!”

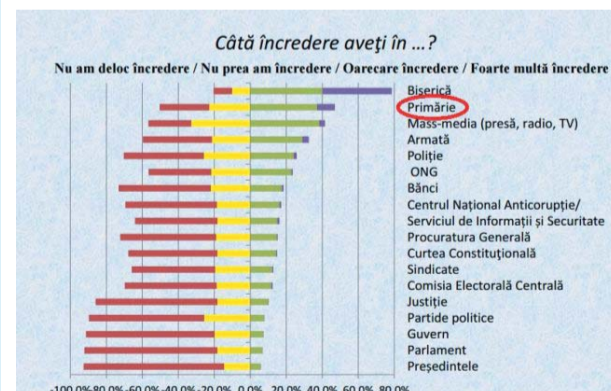
Continuarea, în pagina 3

”CUM AM FI PROCEDAT FIECARE DINTRE NOI ÎN CONDIȚIILE ÎN CARE AM AVEA NIȘTE ANGAJAMENTE ASUMATE ÎN FAȚA CETĂȚENILOR ȘI AR TREBUI SĂ ALEGEM ÎNTRE A FACE PARTE DINTR-UN PARTID ȘI A REUȘI SĂ AVEM NIȘTE REZULTATE ÎN COMUNITATE SAU SĂ ACCEPTĂM PERSECUȚIILE, EXCLUZÂND ȘANSA DE A ÎNTREPRINDE CEVA?”

CE-ȚI DORESC EU ȚIE, DULCE PRIMĂRIE?

BOP 2019: MAI MULTĂ LIBERTATE PENTRU PRIMARI!

Întrebați ce ar trebui să se întâmple pentru a îmbunătăți situația social-economică din țară, majoritatea respondenților au menționat că ar trebui să fie combătută corupția și să fie schimbată conducerea țării. Transmiterea puterii a avut loc, iar acum populația este în drept să aștepte schimbările, inclusiv pe segmentul reformei de descentralizare. Potrivit ultimelor rezultate ale BOP, primarii se plasează pe locul doi la capitoul încredere, după biserică. Asta, în situația în care edilii locali au fost și sunt impuși să activeze în condiții draconice. Având un grad mare de încredere din partea populației, este timpul să primească și pârghii care i-ar ajuta să obțină succese și mai mari, reușind renașterea totală și modernizarea țării de la țară!

SĂ LĂȘĂM PRIMARIÎ ÎN PACE ȘI SĂ NE PRIVIM ÎN OGLINDĂ!

Sfârșit. Început în pag. 1

Auczăm aleșii locali că-și schimbă des opțiunile politice. Dar oare ei sunt de vină de crearea unui sistem administrativ nefuncțional și practic totalitar, ce depopulează satele noastre și care concentrează toate resursele la centru și transformă primarii în cerșetori? Nu, primarii sunt cei care încearcă și, de multe ori, reușesc să reînvie speranța acolo unde se consideră că totul e pierdut. Oare mulți dintre cei care astăzi îi critică și acuză pe nedrept ar fi făcut față unor asemenea încercări? Fără bani, fără specialiști, fără justiție, fără legi clare și înconjurată de o haită flămândă de politicieni, procurori, judecători, controlori, naționalnici și afaceriști, cu interese foarte îndepărtate de ale oamenilor din satele și orașele noastre. Cum am fi procedat fiecare dintre noi în condițiile în care am avea niște angajamente asumate în fața cetățenilor și ar trebui să alegem între a face parte dintr-un partid și a reuși să avem niște rezultate în comunitate sau să acceptăm persecuțiile, excluzând șansa de a întreprinde ceva? Mai ales în situația când așa-numita „elită” și „floarea națiunii” se vindea și își vindea alegătorii și viitorul țării la „pachet”... Să decidă alegătorii lor dacă au greșit sau nu.

Ar trebui să înțelegem cu toții că toate schimbările care s-au făcut în ultimii ani în localitățile noastre au fost posibile anume datorită primarilor/aleșilor locali și nu putem să negăm faptul că după o lungă perioadă de bezna multe sate și orașe au fost iluminate, au apărut drumuri asfaltate, grădinițe și case de cultură funcționale etc. Numai primarii știu prin ce calvar și presiuni au fost nevoiți să treacă pentru ca în satele și orașele noastre să se mai păstreze lumina speranței în viitor.

Odată cu schimbarea puterii de la Chișinău a apărut și speranța că lucrurile nu vor mai fi cum au fost, că poate după atâția ani de tranziție și sărăcire a satelor noastre realitățile se vor schimba. Poate e devreme de a trage concluzii, dar și acum, înainte de alegerile locale generale, la fel ca și înainte, primarii sunt vânați de către unii reprezentanți ai puterii. În loc să fie create condiții pentru ca autoritățile locale să beneficieze de autonomie, inclusiv financiară, să nu depindă atât de mult de centru, să aibă pârghii pentru a soluționa problemele de la nivel local, primarii sunt invitați să fie parte a altor partide politice, care au astăzi pâinea și cuțitul în mâini. Sper că se va înțelege că autoritățile locale așteaptă o schimbare adevărată, dar nu o înlocuire de coordonatori.

Reprezentanții autorităților locale nu sunt doar aducători de voturi, ei sunt printre cei mai respectați și buni membri ai comunităților, care cunosc realitățile din satele și orașele noastre și care ar putea contribui la prosperarea statului Republica Moldova. Ei trebuie doar ajutați, prin reguli clare de joc, descentralizare și autonomie locală reală, dar și mai multe posibilități de a soluționa problemele cetățenilor, fără a fi necesar de a se închina celor de la guvernare. Iar în multe cazuri e de ajuns să nu le încurcăm... Este în interesul tuturor... în interesul viitorului acestui stat, al actualei guvernări... chiar și în interesul celor care au fost la guvernare, dar și al celor care acum îi hulesc. APL așteaptă acțiuni concrete, nu reglări de conturi!

Editorial de Ana MORARU

VIOREL FURDUI, DIRECTOR EXECUTIV CALM: "ÎNCĂ NU PUTEM SPUNE CĂ TOATE TEMERILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE AU DISPĂRUT!"

Mai mulți analiști politici văd în apropiatele alegeri un test pentru noua coaliție de guvernare și trăinicia acesteia. Între timp, mai mulți primari din raionul Dondușeni, în trecut membri ai Partidului Democrat, au anunțat că părăsesc formațiunea, motivând prin faptul că aceasta „s-a compromis în fața cetățenilor”. Cum se vede în teritoriul schimbarea de la vârful puterii și care-i starea de spirit printre primari? Un interviu cu directorul executiv al Congresului Autorităților Locale, Viorel Furdui.

Viorel Furdui: „Această perioadă de două luni a fost precedată de o altă perioadă puțin mai lungă, în care a existat o mare, mare apatie din partea autorităților publice locale de a continua în domeniul administrației publice locale, de a candida din nou. Știm cu toții că a fost o perioadă destul de complicată pentru administrația publică locală, mai ales în ultimii ani, mai ales în ultimul an, în special, să spunem așa, când a existat o presiune enormă asupra întregii administrații publice locale și toate acestea și-au pus amprente asupra stării generale de spirit. În ceea ce privește aceste schimbări care s-au produs în ultimele două luni, sigur că există așteptări că cu adevărat a venit o schimbare și că această nouă guvernare să nu comită aceleași greșeli care au fost comise de precedentele guvernări. Și aici nu mă refer numai la cea care a plecat, dar și la cele anterioare, atunci când a existat întotdeauna o tentație din partea noilor guvernări de a veni și de a influența administrația publică locală, a o controla, de a pune iarăși presiune să se afilieze la noua guvernare ș.a.m.d., deși încă nu putem spune că toate temerile au dispărut ca, într-adevăr, administrația publică locală să se simtă mai liberă și să respire mai ușor.”

"A EXISTAT ÎNTOTDEAUNA O TENTAȚIE DIN PARTEA NOILOR GUVERNĂRI DE A INFLUENȚA ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ..."

Europa Liberă: *Dle Furdui, dacă vorbim despre apropiatele alegeri locale, fostă guvernare se lauda în repetate rânduri că este puternică în teritoriu, că are foarte mulți primari care o susțin. La un moment dat, se vehicula că a ajuns să aibă primari în jumătate din cele circa 900 de primării. Ar însemna acest lucru că la locale vom vedea o revenire în forță a PD-ului?*

Viorel Furdui: „Ceea ce se întâmplă în prezent, de fapt, demonstrează că sistemul de administrație publică din Republica Moldova și, în special, cel local deja nu mai poate fi administrat așa cum a fost administrat anterior. Existau partide care se considerau tare puternice în teritoriu, care prin diferite metode încercau să acumuleze cât mai mulți aleși locali sub egida lor și se lăudau permanent că sunt puternici în teritoriu. Eu doar ca niște exemple vreau să aduc: AMN-ul, dacă țineți minte, era o așa mișcare politică sau partid, care întotdeauna se lauda că are două treimi de președinți de raioane, sute de primari ș.a.m.d. Pe urmă a venit rândul PLDM-ului, apoi, iată, PD-ul s-a lăudat permanent. Cred că toate aceste laude sunt iluzorii și noi vedem cât de ușor se risipesc toate

aceste argumente, să spunem așa, că noi suntem tari și puternici.”

Europa Liberă: *Apropo de argumente, dle Furdui, la finele lunii iulie un grup de primari din Dondușeni a părăsit Partidul Democrat, motivând prin faptul că formațiunea s-a compromis în fața cetățenilor. Fiind întotdeauna în legătură cu primarii, ce stă în spatele acestor hotărâri, dle Furdui?*

Viorel Furdui: „De fapt, asta e ceea ce eu acum am vorbit mai sus, referitor la faptul acesta că suntem tari în teritoriu. Noi știm foarte bine cum aceste sute de primari au fost nevoiți, de fapt, din cauza acestui sistem coercitiv care a existat și a fost instaurat, din cauza unui sistem centralizat de acumulare a resurselor și distribuirea acestor resurse pentru proiecte diferite la nivel local, și anume datorită acestor cauze marea parte a autorităților locale pur și simplu au fost nevoite să se afilieze la guvernare și repet: acesta nu-i specificul doar acestei guvernări trecute, dar și cele anterioare au folosit pe larg această

"TREBUIE SĂ EXISTE O JUSTIȚIE INDEPENDENTĂ, ÎN CAZUL ÎN CARE UN ALES LOCAL ESTE PRESAT PE DIFERITE CĂI..."

metodă, numai că cea anterioară care abia a plecat, să spunem așa, undeva a perfecționat toate aceste metode și le-a folosit la maximum, pentru că nicidecum nu poți să consideri firească situația când, practic, mai mult de 500 de autorități locale, de aleși locali își schimbă afilierea politică. Asta absolut nu poate fi considerat firesc și normal în genere într-un stat normal pe care noi încercăm să-l construim și vorbim despre stat de drept, democrație ș.a.m.d. Și de aceea noi trebuie să privim foarte sceptic acest aspect.”

Europa Liberă: *Cum poate fi stăvilită această tentație dulce de a controla teritoriul, de a controla primarii?*

Viorel Furdui: „Ați adresat o întrebare, probabil, esențială. În societate trebuie să existe un echilibru și trebuie să avem instituții funcționale ale statului. Și aici eu în primul rând mă refer la o balanță între puterile din stat, balanța politică, în al doilea rând, trebuie să fie funcționale procuratura, judecătorii și cu siguranță avem nevoie și de o mass-media independentă cu adevărat și proactivă. Cred că e o problemă mult mai complexă, pentru că aceste influențe asupra aleșilor locali, de fapt, sunt consecința unei situații mult mai grave. Închipuiți-vă în situația în care o grupă mare de parlamentari care se consideră elita țării își schimbă afilierea politică câte 14, câte 10, nu știu, câte 7... Ce exemplu da așa-numita „elită politică” la restul nivelelor de administrație publică? Cu siguranță, problema este mult mai complexă și aici trebuie de căutat, pentru că și soluțiile trebuie să fie mai complexe, dar principalul, în opinia noastră, în afară de faptul că trebuie să existe o justiție independentă, în cazul

în care un ales local este presat pe diferite căi să poată să se adreseze și să fie cu adevărat apărut, deci justiția este sigur că un element important, dar, în același timp, nu mai puțin important este ca întregul sistem de administrație publică din Republica Moldova să fie descentralizat și autoritățile locale, în sfârșit, să nu depindă în totalitate de administrația centrală, de modul în care se distribuie fondurile și să aibă această libertate și autonomie locală care să le permită, indiferent de viziunile lor politice, să activeze în mod normal.”

Europa Liberă: *Dle Furdui, sunt voci, e adevărat, care aduc mai degrabă a voci de procurori, spunând că, de fapt, primarii care au fost afiliați politic nu mai au dreptul moral să candideze din nou la locale. Dvs., știind lucrurile din interior, ce părere aveți?*

Viorel Furdui: „Eu cred că se exagerază pe această filieră. Cu siguranță, în mod ideal să spui nici teoretic nu există, noi într-adevăr putem să spunem că oamenii trebuiau să fie tari, trebuiau să reziste, noi trebuiau să se schimbe ș.a.m.d. Și am avut și avem astfel de primari care au rezistat și au putut să se mențină, dar credem că nu trebuie de absolutizat acest deziderat, să spunem așa, pentru că sistemul prin care noi am trecut și noi credem că încă nu vedem mari-mari semne de schimbare în acest sens, totuși a fost așa construit că niciun om normal, care are familie, care are o afacere, care are frați, surori și care era extrem de vulnerabil în condițiile în care nu aveai niciun sistem judecătoresc independent, care poate să te apere, nu poți să te adresezi nici la procurori, care de asemenea erau sub influența totală, să spunem așa, a anumitor forțe politice, în aceste situații, dacă nu găseau ceva nemijlocit împotriva unui primar, atunci era sistată afacerea lui, dacă nu-i puteau sista afacerea, atunci se aruncau asupra copiilor lor, care poate că aveau o afacere sau un loc de muncă ș.a.m.d. Deci, noi trebuie să înțelegem că, spre deosebire de cei care ridică acum aceste întrebări și care, unii dintre dânsii, au beneficiat permanent de imunitate parlamentară, aleșii locali nu erau protejați absolut de nimeni ca și orișicare cetățean în așa situație în care absolut nu funcționează instituțiile statului. Și e clar că acum e ușor să vii cu învinuirii în privința lor, de aceea este foarte important, cum se spune, să separăm grâul de neghină și să fim foarte atenți cu astfel de abordări și învinuirii.”

Europa Liberă: *Și spre final, dle Furdui. Pentru că a fost anunțată de către Comisia Electorală Centrală perioada pentru locale, perioada electorală pentru locale, cum vedeți Dvs., care ar fi miza așteptatelor alegeri din 20 octombrie?*

Viorel Furdui: „În primul rând, noi foarte mult sperăm că vor fi asigurate toate condițiile necesare pentru desfășurarea acestor alegeri – libere, corecte –, fiindcă acum Republica Moldova este sub o monitorizare foarte atentă din partea tuturor partenerilor, toți au să urmărească foarte atent, în special, Consiliul European, Uniunea Europeană modul în care se vor petrece aceste alegeri, pentru că noi într-adevăr am derapat foarte mult în ultimii ani, iar apogeul a fost anularea alegerilor din municipiul Chișinău, nemaivorbind despre acele arestări, presiuni ș.a.m.d. și, respectiv, acum cred că este foarte important ca aceste alegeri să se petreacă după toate standardele și pe bună dreptate să câștige democrația.”

VIOREL FURDUI: "SUNT INDICII CĂ MULȚI PRIMARI VOR CANDIDA INDEPENDENT!"

Directorul executiv al Congresului Autorităților Locale, Viorel Furdui, susține că descentralizarea totală a autorităților Publice Locale este, de ani buni, cea mai așteptată reformă. Asta le-ar permite primarilor să nu adere la unele partide politice din necesitatea de a primi fonduri pentru realizarea anumitor lucruri în localitățile pe care le conduc. Viorel Furdui a declarat în cadrul emisiunii "Logica Puterii" de la Radio Sputnik Moldova că în rândul primarilor se discută că mulți dintre ei vor să candideze independent la alegerile locale generale din 20 octombrie.

"Multă lume este gata să candideze independent, întrucât afilierea politică și în general unele partide mai mult te încurcă, decât te ajută. Aleșii locali au aderat la un partid sau altul pentru interesul localității pe care o conduc – pentru a repara o școală, o grădiniță și altele, nu neapărat din dorința proprie. Era strașnic ceea ce se întâmpla la nivel local, pe lângă faptul că nu mai primeai finanțare dacă nu aveai "afilierea politică corectă", se făceau tare multe presiuni pe aleșii locali, pe copii acestora, prin intentarea dosarelor etc. La moment este această opțiune ca mai mulți oameni să candideze independent la următoarele alegeri", susține Viorel Furdui.

Viorel Furdui susține că actualmente se simte o "eliberare" a Autorităților Publice Locale, nu mai există acea presiune enormă.

"Se simte o schimbare, însă primarii sunt în așteptare și speră că lucrurile se vor mișca în domeniul administrației publice locale și se vor întreprinde acțiuni concrete, nu vor fi doar promisiuni" menționează președintele executiv al CALM. Toate guvernările au menținut sistemul centralizat și nu au dorit cu adevărat realizarea descentralizării APL-urilor de puterea centrală, lucru care îi face pe primarii din țară să fie dependenți de cei care sunt la guvernare, iar asta a fost cea mai mare greșeală pe care au făcut-o vechile puteri", spune Viorel Furdui.

Președintele executiv al CALM speră că noua guvernare nu va călca pe aceleași greble, întrucât satele Moldovei trebuie să reinvie.

PETER MICHALKO: „CREDEM CĂ ÎN CONDIȚIILE DE ASTĂZI, INCLUSIV CU O GUVERNARE NOUĂ, AUTORITĂȚILE POT ADUCE ÎMBUNĂTĂȚIREA ACESTOR STANDARDE ALE PROCESULUI ELECTORAL!”

În cadrul unei vizite în orașul Cimișlia, șeful Delegației UE în RM a menționat că alegerile locale din acest an vor fi monitorizate cu atenție, iar UE va continua să sprijine prin programele sale de asistență procesul de democratizare a APL.

– Mă bucur că încă o dată sunt la Cimișlia, la invitația domnului primar Gheorghe Răileanu, și am posibilitatea să vizitez acest oraș frumos. Atunci când am fost aici pentru prima oară, am promis că voi reveni cât mai des posibil.

Mă bucur că Cimișlia are un potențial mare de dezvoltare și chiar se dezvoltă. Am văzut astăzi fabrica nouă de brânzeturi, apar noi posibilități pentru economie, comunitatea de aici este una dinamică, aici sunt oameni foarte deschiși, cu zâmbete pe fețe și aceasta este un lucru foarte important, familiile pot avea speranțe într-un viitor mai bun.

Noi, ca Uniune Europeană, vrem să-i susținem pe cetățenii Republicii Moldova, inclusiv pe cei din orașul Cimișlia, cu programele noastre, cu asistență prin proiecte care pot fi realizate.

Avem mai multe instrumente în acest sens pentru întreprinderile mici și mijlocii, linii de credite pentru firme, granturi pentru mai multe feluri de afaceri.

Tocmai am marcat cea de-a treia fază a susținerii de către noi a femeilor în economie și vrem ca în anul viitor să creștem și mai mult această asistență, să susținem și mai puternic aceste șanse care există, acest potențial care este prezent și în regiunea în cauză.

"REPUBLICA MOLDOVA ARE RESTANȚE LA ACEST DOMENIU. ȘI LA ALEGERI, FIE ELE PARLAMENTARE SAU ALTELE, ÎNTOTDEAUNA AU EXISTAT UN ȘIR DE RECOMANDĂRI DIN PARTEA PARTENERILOR INTERNAȚIONALI, A ORGANIZAȚIILOR RESPECTATE!"

– În cadrul acestei vizite ați lansat, domnule ambasador, propunerea de a organiza, la Cimișlia, în anul viitor, Ziua Europei. Vă rugăm să dezvoltăți un pic această idee.

– Noi în fiecare an organizăm Ziua Europei, nu numai la Chișinău, dar și în ale orașe ale Republicii Moldova. Anul acesta am fost la Cahul, însă ne gândim deja la anul 2020. Precum știți, la 9 mai este Ziua Europei și noi, de obicei, în această lună, în una dintre zilele de odihnă, facem aceste prezentări în care vorbim despre UE, despre programele prin care noi oferim asistență în mai multe sectoare: în eficiența energetică, în susținerea întreprinderilor, a școlilor, instituțiilor de stat, pentru autoritățile locale și regionale.

Dar împreună cu noi vin mai multe ambasade ale țărilor membre UE, acestea prezintă culturile naționale ale statelor respective și posibilitățile de cooperare și de asistență din partea lor.

Pentru că, precum bine știți, nu numai Uniunea Europeană, ci și fiecare țară membră are programe de asistență sau programe de schimburi de studenți, de cooperare între autoritățile locale, de înfrățire a orașelor și regiunilor.

Și toate acestea sunt încadrate într-un program foarte frumos de o zi plină de muzică și de lucruri interesante.

Sperăm că în anul viitor vom putea organiza această Zi a Europei la Cimișlia într-un mod cât mai interesant.

– Recent, Uniunea Europeană a anunțat un proiect-pilot de susținere financiară a dezvoltării rurale în municipiile Cahul și Ungheni. Putem noi să contăm pe faptul că acest program se va extinde și asupra orașului Cimișlia în următoarea perioadă de timp, acesta fiind un important pol de dezvoltare, alături de municipiile Cahul și Comrat, în regiunea de Sud a țării noastre?

– Asistența europeană este destinată tuturor localităților din Republica Moldova. Într-adevăr, Cahul și Ungheni au fost selectate pentru a fi subvenționate pe parcursul unui an, în cadrul unui program concret. În viitor, vom lucra și cu alte comunități în același mod. Dar aceasta nu înseamnă că vom opri asistența pentru alte localități. Sunt sigur că și în Cimișlia vom avea mai multe proiecte de care se vor bucura oamenii de aici și care vor ajuta la dezvoltarea orașului și a regiunii.

– În mai puțin de trei luni de zile, în Republica Moldova vor avea loc alegeri locale generale. Ce așteptări are Delegația Uniunii Europene în țara noastră de la apropiata campanie electorală și ce le-ați recomanda autorităților publice în această privință?

– Cel mai important lucru pânătru democrația din Republica Moldova este respectarea standardelor statului de drept, atât de necesare procesului electoral.

Republica Moldova are restanțe la acest domeniu. Și la alegeri, fie ele parlamentare sau altele, întotdeauna au existat un șir de recomandări din partea partenerilor internaționali, a organizațiilor respectate.

Cel mai important este ca la aceste alegeri locale și regionale oamenii să poată simți că într-adevăr au posibilitatea de a alege în mod liber candidații în care ei au încredere și care pot să facă lucruri ce le-ar face viața mai bună, ar îndeplini promisiunile în ceea ce privește dezvoltarea fiecărei localități.

Credem că în condițiile de astăzi, inclusiv cu o guvernare nouă, autoritățile pot aduce îmbunătățirea acestor standarde ale procesului electoral.

Noi vom fi aici, vom observa acest proces și sperăm că de această dată alegerile se vor desfășura în mod liber și cinstit.

CALM S-A PRONUNȚAT PENTRU CONTINUAREA PROGRAMULUI „DRUMURI BUNE” ȘI REPARTIZAREA ECHITABILĂ A RESURSELOR EXISTENTE PENTRU REALIZAREA LUI! O ADRESARE ÎN ACEST SENS A FOST EXPEDIATĂ GUVERNULUI!

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA (CALM) A EXPEDIAT O ADRESARE PREMIERULUI MAIA SANDU ȘI MINISTRULUI ECONOMIEI ȘI INFRASTRUCTURII VADIM BRÎNZAN PRIVIND MODUL DE UTILIZARE A RESURSELOR FINANCIARE PENTRU ANUL 2019 DIN CADRULUI PROGRAMULUI „DRUMURI BUNE”, PRONUNȚÂNDU-SE FERM PENTRU CONTINUAREA ACESTUIA. ÎN ACEASTĂ ORDINE DE IDEI, ÎNCERCAREA DE A INOCULA IDEEA CĂ, ÎN CADRUL NEGOCIERILOR, CALM A PLEDAT PENTRU IMPLEMENTAREA PRAGURILOR ESTE UN NEADEVĂR CRAS. ACEST MESAJ PROMOVAT DE UNII REPREZENTANȚI AI MINISTERULUI ECONOMIEI ȘI AI SA DRUMURI NU CORESPUNDE REALITĂȚII, IAR ARGUMENTELE POT FI REGĂSITE CÂT SE POATE DE CLAR ÎN ADRESAREA OFICIALĂ A CALM CĂTRE AUTORITĂȚI. CALM REITEREAZĂ FAPTUL CĂ PRIMAR(!) TREBUIE SĂ RĂMÂNĂ INTERESUL GENERAL, IAR BANII TREBUIE SĂ AJUNGĂ LA TOATE PRIMARIILE.

ADRESARE CALM PRIVIND MODUL DE UTILIZARE A RESURSELOR FINANCIARE PENTRU ANUL 2019 DIN CADRUL PROGRAMULUI ”DRUMURI BUNE”

Stimată Doamnă Prim-ministru,
Stimate Dle Ministru,

CALM a analizat situația creată în legătură cu Programul Drumuri Bune pentru anul 2019 și constată că problema fundamentală constă în faptul că suma reală disponibilă pentru a fi utilizată în scopurile enunțate în Programul Drumuri Bune este de câteva ori mai mică decât cea necesară și prevăzută în programul aprobat. În special, în loc de 3,69 mldr lei, suma aprobată conform HG225/2018 și HG206/2019, real alocată în anul 2018 a fost de circa 1,72 mldr lei. Iar în anul 2019, pentru Drumuri Bune II, din circa 1,7 mldr lei - suma real disponibilă constituie 946 mln lei, din care deja au fost contractate/valorificate circa 270 mln. Prin urmare, în anul 2019 sunt disponibile real doar 670,3mln lei (deficitul constituind peste 1 mldr lei).

De asemenea, o problemă importantă constituie faptul că acest program NU a fost construit în baza unor principii și reguli foarte clare, repartizarea resurselor din cadrul programului fiind distribuită inechitabil și influențată, în mare parte, de factorul politic. În această situație, luând în considerație situația complexă a bugetului național (necesitatea de a acoperi restanțele în legătură cu implementarea legii salarizării - peste 1 miliard de 400 milioane lei la nivel local) și în lipsa posibilității de a completa sumele restante din alte surse de finanțare (la propunerea inițială a CALM - necesarul de peste 1 miliard de lei) pentru a fi realizat programul integral, se impune de a găsi o soluție echitabilă, rațională și eficientă de a repartiza resursele disponibile pentru a fi realizat programul în volumul finanțării existente, de facto, astfel ca toate APL incluse în program să beneficieze de un minim de resurse necesare pentru a fi utilizate în scopul îmbunătățirii infrastructurii rutiere locale.

În acest sens și în rezultatul ședințelor din cadrul CALM, dar și întâlnirilor cu Dna Prim-ministru și Ministrul Economiei și Infrastructurii, precum și luând în considerație realitățile existente au fost propuse, analizate și discutate câteva opțiuni:

1. Prima opțiune - implementarea programului cu repartizarea resurselor disponibile tuturor localităților incluse în program după principiul ”per capita”, luând în considerație sumele alocate în anul precedent (2018) și efectuând în acest sens un calcul 2 matematic a surselor alocate și repartizate pe parcursul a întregului program de 2 ani (DB2018, DB2019)

2. A doua opțiune este de a continua programul drumuri bune, prin repartizarea sumei disponibile pentru anul 2019 ”per capita” (conform numărului de locuitori), fără a lua în considerație sumele valorificate de fiecare APL de nivelul 1 în anul precedent.

După o analiză mai profundă și complexă a impactului fiecărei dintre opțiuni, s-a ajuns la concluzia că prima opțiune menționată mai sus, discutată inițial și care la prima vedere părea mai echitabilă, în realitate va genera nemulțumiri majore în rândul

”OPINIA CALM, EXPRESATĂ PRIN VOTUL MAJORITAR AL MEMBRILOR BIROULUI EXECUTIV, LA MOMENT, UNICA OPȚIUNE ECHITABILĂ ȘI CORECTĂ DE REPARTIZARE A RESURSELOR DISPONIBILE DIN CADRUL PROGRAMULUI” DRUMURI BUNE” PENTRU ANUL 2019 ESTE REPARTIZAREA ÎN TREGULUI FOND DISPONIBIL PE CRITERIUL NUMĂRULUI DE POPULAȚIE (”PER CAPITA”), FĂRĂ A LUA ÎN CONSIDERAȚIE SUMELE PRIMITE ÎN ANUL PRECEDENT.

colectivităților locale și APL, precum și probleme majore de ordin politic, social și de imagine. Deoarece, în acest caz, circa 380 de APL de nivelul I vor fi lăsate FĂRĂ finanțare din cadrul acestui program în anul curent. Inclusiv, raioane întregi nu vor putea beneficia de finanțare, chiar dacă deja sunt încheiate contracte de realizare a lucrărilor (de ex. Ungheni, Anenii Noi, Nisporeni etc.).

De asemenea, menționăm că criteriul de echitate în cazul primei opțiuni este destul de relativ și interpretabil. La modul de formare și repartizare a fondurilor pentru investiții în Republica Moldova există o problemă profundă de sistem care urmează a fi urgent soluționată în perioada următoare. Deoarece, majoritatea comunităților locale incluse în programul dat și în general APL de nivelul I, NU au beneficiat de careva resurse și programe de dezvoltare a infrastructurii drumurilor pe parcursul a ultimilor 20 de ani. Sau, anumite resurse întotdeauna au ajuns în exclusivitate pe criterii politice sau cele subiective (bazate pe relații personale). De aceea, în prezent și la acest capitol de corectitudine, suntem în situația când, pentru a fi corecți, NU putem ține cont doar de ultimii 2 ani de repartizare a resurselor pentru infrastructura drumurilor. În mod normal, ar trebuie să luăm în calcul o perioadă mult mai mare și cum au fost repartizate investițiile pentru infrastructură din diferite domenii/fonduri diferitor localități. Însă, la moment, având în

vedere constrângerile de timp, o astfel de abordare va complica și mai mult identificarea unei soluții adecvate și va însemna o deschidere a așa-numitei ”Cutiei Pandora” - când toată lumea va începe să-și amintească nu doar de cum au fost repartizați banii din programul respectiv, dar și din alte programe: fondul ecologic, fondul de eficiență energetică, fondul de dezvoltare regională etc. Toate aceste fonduri fiind în mare parte repartizate netransparent și pe criterii politice/subiective.

Prin urmare, în opinia CALM, exprimată prin votul majoritar al membrilor biroului executiv, la moment, unica opțiune echitabilă și corectă de repartizare a resurselor disponibile din cadrul programului ”Drumuri Bune” pentru anul 2019 este opțiunea nr. 2 menționată mai sus. Adică, repartizarea întregului fond disponibil pe criteriul numărului de populație (”per capita”), fără a lua în considerație sumele primite în anul precedent. Pentru ca ulterior, de comun acord cu toți cei interesați, să se identifice o soluție mai echitabilă și durabilă în timp. În același timp, în procesul stabilirii numărului final de beneficiari ai resurselor respective, urmează a fi excluși APL care au beneficiat (realizat efectiv lucrări) cumulativ în anul 2018 și în anul 2019 (cei incluși în lista beneficiarilor celor 270 de milioane de lei, deja contractate/valorificate în anul 2019). Impactul general al acestei abordări va fi unul optim, pozitiv și maximal posibil de echitabil în condițiile actuale deoarece majoritatea absolută a comunităților locale/APL 1 vor beneficia 3 de finanțare destul de consistentă de circa 500 mii lei. Însă nu mai puțin de 100 mii lei (cu excepția doar a 3 APL care, în total, vor primi circa 170 mii lei).

În special:

- 414 APL 1 vor beneficia de sume între 100-500 mii lei;
- 231 de APL 1 de la 500 mii la 1 milion lei;
- 97 APL 1 vor beneficia între 1-2 milioane lei;
- 15 APL 1 vor beneficia între 2-4 milioane lei;
- 11 APL 1 vor beneficia între 4-6 și mai multe milioane lei.

Prin urmare, este evident că această opțiune, chiar dacă și nu este perfectă, la moment totuși este optimă și unică în interesul general al tuturor APL de nivelul I din Republica Moldova, care poate debloca situația, aplicată rapid și pe care CALM o poate susține și care nu va genera costuri exagerate. De aceea, în conformitate cu decizia biroului executiv și în interesul general al APL din Republica Moldova, CALM solicită acceptarea acestei opțiuni (nr. 2), ca fiind cea mai rațională și general acceptabilă la moment. Totodată, solicităm ca în perioada următoare să fie inițiate discuții privind viitorul acestui program și care ar asigura APL cu resurse destinate infrastructurii drumurilor locale/comunale, în baza unor metodologii și criterii bine determinate și obiective, luându-se în considerație numărul de populație, lungimea drumurilor și necesitatea sprijinirii unor zone/teritorii defavorizate, în conformitate cu principiul solidarității.

CALM A RECEPȚIONAT RĂSPUNSUL DIN PARTEA MINISTERULUI ECONOMIEI ȘI INFRASTRUCTURII, ÎN CARE SE MENȚIONEAZĂ CĂ VOLUMELE DE LUCRĂRI AU FOST MODIFICATE/ ECHILIBRATE ȘI CĂ A FOST IMPUSĂ O ALOCAȚIE MINIMĂ DE 300 MII DE LEI.

MINISTERUL ECONOMIEI
al Republicii Moldova

Ministerul Economiei și Infrastructurii a examinat demersul DVS., privind modul de utilizare a resurselor financiare din cadrul Programului de reparație periodică a drumurilor publice naționale, locale, comunale și a străzilor pentru anul 2019 și Vă comunicăm următoarele.

Urmare a examinării programelor de reparație și întreținere a drumurilor publice din Republica Moldova și mijloacelor financiare alocate în acest scop a fost depistat un deficit de circa 1 miliard de lei pentru realizarea Programului de reparație periodică a drumurilor publice naționale, locale, comunale și a străzilor pentru anul 2019. Astfel, în vederea încadrării Programului respectiv, în limitele alocate prin Legea bugetului de stat pentru anul 2019 nr. 303/2018, în sumă de 950 mil. lei, până la identificarea surselor financiare suplimentare, volumele de lucrări au fost modificate/echilibrate, inclusiv redistribuite pe localități conform numărului populației din acestea, iar în vederea asigurării eficienței utilizării mijloacelor alocate a fost impusă o alocație minimă de 300 mii de lei.

Totodată, Ministerul la moment elaborează un sir de modificări a cadrului normativ din domeniul drumurilor cu scopul asigurării unei finanțări adecvate și durabile, necesare pentru întreținerea și reparația drumurilor publice care să corespundă cerințelor în creștere a utilizatorilor și să asigure o circulație în condiții de siguranță.

Secretar de Stat,
Svetlana DOGOTARU

INIȚIATIVA CALM, SUSȚINUTĂ DE PARLAMENTARI! PRIMARII VOR PUTEA NUMI ȘI ELIBERA DIN FUNCȚIE VICEPRIMARI, IAR PREȘEDINȚII DE RAIOANE VOR FI ALEȘI DIN RÂNDUL CONSILIERILOR!

Președinții de raioane vor fi aleși din rândul consilierilor, iar viceprimarii vor fi aleși și eliberați din funcție la propunerea primarului. Parlamentul a aprobat, în lectura a doua, modificări la Legea privind administrația publică locală.

Astfel, a fost anulată prevederea potrivit căreia președintele raionului putea fi ales din afară, fără să fi participat în campanie electorală, ceea ce însemna că nu dispunea de reprezentativitate

acordată de colectivitatea locală. Totuși, în funcția de vicepreședinte va putea fi aleasă orice persoană, inclusiv din rândul consilierilor. Totodată, potrivit noii legi, viceprimarii vor fi aleși și eliberați din funcție la propunerea primarului, prin decizie a consiliului, adoptată cu votul majorității consilierilor aleși. În cazul în care proiectul de decizie va fi exclus de pe ordinea de zi la două ședințe consecutive de către consiliu sau nu întrunește numărul necesar de voturi la două ședințe consecutive, primarul va numi sau elibera din funcție viceprimarul prin

dispoziție, care se aduce la cunoștința consiliului.

„Este extrem de important ca anume primarul să dețină un rol decisiv în procesul de selectare și numire în această funcție a persoanelor care se potrivesc viziunilor primarului și corespund cerințelor profesionale înaintate de el. În caz contrar, instituția de viceprimar se transformă în una formală, generatoare de conflicte și fără a contribui la eficiența actului guvernamental la nivel local”, precizează autorii modificărilor aprobate în Parlament.

CALM A SEMNAT UN MEMORANDUM DE COOPERARE CU PROGRAMUL USAID „COMUNITATEA MEA”!

În cadrul evenimentului anual de planificare a activităților Programului USAID „Comunitatea Mea” a fost semnat Memorandum de Cooperare dintre program și Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM). Documentul a fost semnat de către directorul executiv al CALM Viorel Furdul și directorul proiectului „Comunitatea Mea” Christopher Kaczmariski.

Memorandumul de Cooperare între CALM și Programul USAID „Comunitatea Mea” prevede o

cooperare multidimensională, pe domenii foarte concrete, pe un termen nelimitat.

După semnarea acestui act,

în decurs de trei luni urmează să fie elaborată o anexă tehnică a Memorandumului care va cuprinde descrierea detaliată a activităților ce urmează a fi întreprinse de comun acord, planul de acțiuni cu termene concrete de implementare și aspecte organizatorice legate de cooperarea dintre CALM și Program. Memorandumul cuprinde un spectru larg de domenii de cooperare, cum ar fi susținerea Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire din cadrul CALM, cooperarea în vederea promovării, pregătirii și monitorizării reformei de descentralizare fiscală, finanțelor publice locale, proprietății, cadastru și infrastructura, instruirii pentru reprezentanții APL în domenii concrete care reies din ne-

cesitățile reformei etc.

Proiectul „Comunitatea Mea” este inițiat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și este un rezultat de colaborare între Guvernul RM, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) și unul dintre cei mai importanți parteneri de dez-

Durata implementării programului „Comunitatea Mea” este de 5 ani, beneficiarii vor fi peste 100 de localități și peste 100 000 de cetățeni ai Republicii Moldova.

CALM este un partener general al proiectului Comunitatea Mea și va fi implicat în toate activitățile acestuia.

voltare ai statului nostru – SUA.

Valoarea proiectului depășește 20 mln. dolari și are ca obiectiv îmbunătățirea serviciilor locale prin investiții capitale, implementarea politicilor naționale în domeniul descentralizării, consolidarea APL, dar și participarea populației în luarea deciziilor la nivelul APL.

Proiectul Comunitatea Mea este implementat de un consorțiu de organizații condus de IREX, cu participarea TETRA și URBAN INSTITUTE.

Amintim că proiecte anterioare, finanțate de către guvernul SUA, prin intermediul USAID, au avut un impact benefic asupra dezvoltării locale.

IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI GUVERNAMENTAL ȘI REDIRECȚIONAREA MAI MULTOR VENITURI CĂTRE APL – SUBIECT DE DISCUȚII ÎNTRE CALM ȘI MINISTERUL FINANȚELOR!

Experți ai Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) au avut o întrevedere cu ministrul Finanțelor Natalia Gavrilița, dar și cu reprezentanți ai Direcțiilor de profil și ale celor raionale. În cadrul evenimentului ce a avut loc la ministerul Finanțelor s-a discutat inițiativa legislativă a deputatului Petru Frunze privind partajarea impozitului pe venit a persoanelor juridice cu APL în mărime de 50%, dar și necesitatea de a efectua modificări în cazul partajării impozitului pe venit persoanelor fizice. Intenția este ca în bugetele autorităților locale să ajungă 100% din impozitul pe salariu, la momentul actual APL beneficiază de doar 75%. De asemenea, se propune ca acest impozit să fie defalcat la locul de domiciliu al cetățeanului, la moment acesta este repartizat după locul de muncă.

Ministerul Finanțelor a prezentat unele cal-

cule privind repartizarea acestor impozite, exprimându-și unele rezerve privind oportunitatea implementării acestor propuneri. Urmează ca și CALM să aibă acces la datele de bază ale Ministerului pentru a avansa în procesul implementării promisiunilor și programului guvernamental actual pe domeniul descentralizării financiare. În cadrul următoarelor ședințe comune, părțile urmează să identifice formula optimă de implementare.

CALM consideră că adoptarea acestei inițiative va constitui un pas important în procesul de descentralizare, iar beneficiarii vor fi absolut toate comunitățile locale. Amintim că inițiativa legislativă a fost discutată cu CALM și la Parlament, inclusiv în cadrul Comisiei Economie, Buget și Finanțe, concluzia fiind că trebuie făcute anumite calcule pentru a stabili cum ar fi mai bine de aplicat acest model.

AUTONOMIA FINANCIARĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA: EVOLUȚIA VENITURILOR BUGETELOR LOCALE

„Evoluția veniturilor bugetare per cap de locuitor arată că sistemul aplicat în Găgăuzia este cu mult mai avantajos pentru autoritățile locale, decât cel aplicat în raioane și municipiile Chișinău și Bălți. În 2018 față de 2014, Găgăuzia a înregistrat cea mai mare creștere a veniturilor bugetare și cel mai înalt nivel al veniturilor bugetare exprimate per cap de locuitor, depășind chiar și mun. Chișinău cu circa 5,1%, nemaivorbind de raioane, care în medie au circa 74% din nivelul înregistrat în Găgăuzia”. Sunt concluziile făcute de Dumitru Budean-schi, expert în finanțe de la Expert Grup.

Bugetul de stat concentrează peste 62% din resursele bugetare ale țării. În 2018 peste 54% din veniturile Bugetului de Stat au fost destinate transferurilor spre alte componente ale Bugetului Public Național (BPN), în creștere față de 2014 cu 7,4 p.p. Cea mai importantă cotă a transferurilor de la Bugetul de Stat (BS) este destinată Bugetelor Locale, circa 52,4%, cu o reducere de 2,4 p.p. față de 2014. Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat (BASS) a primit 33,8% în creștere față de 2014 cu 5,6 p.p. și Fondurile de Asigurare Obligatorie de Asistență Medicală (FAOAM) 13,8% în reducere cu 3,2 p.p. Astfel, doar circa 46% din resursele colectate de BS sunt utilizate pentru cheltuielile acestei componente, restul fiind transferate la alte componente ale BPN.

Bugetele Locale sunt cele mai dependente de transferurile de la Bugetul de Stat, peste 70% din veniturile Bugetelor Locale în 2017-2018 provin din aceste transferuri. Această dependență a înregistrat un trend ascendent, în special după reforma privind finanțele publice locale din 2013, implementată integral din 2015. Aceeași tendință a fost înregistrată și pentru BASS, doar în condițiile unei dependențe mai reduse, transferurile constituind 33,7% din veniturile acestuia. Unica componentă cu o evoluție pozitivă fiind FAOAM, care în comparație cu 2015 a înregistrat o diminuare a dependenței de transferurile de la BS cu circa 3,7 p.p. Rolul important al transferurilor pentru bugetele locale se manifestă pe ambele nivele ale Administrației Publice Locale (APL). Astfel, volumul transferurilor depășesc veniturile fără transferuri ale APL I de 1,9 ori, iar pentru APL II de 2,7 ori.

În prezent, cu referire la Bugetele Locale, în Republica Moldova practic există 2 sisteme bugetare. Un sistem funcționează în Găgăuzia și altul pentru restul țării. Autoritățile locale din Găgăuzia nu participă la sistemul de formare a Fondului de Susținere Financiară a unităților administrativ-teritoriale (FSF), în schimb Găgăuzia reține practic toate impozitele și taxele de stat colectate pe teritoriul acesteia. De asemenea, autoritățile din Găgăuzia beneficiază fără restricții de toate programele de cheltuieli din BS, având aceleași drepturi ca și APL din restul țării. Restul autorităților, deși sunt acoperite de același concept de formare a bugetelor, totuși datorită particularităților de reglementare rezultă diferențe majore pe structura formării veniturilor pentru alte două grupe de autorități locale: (i) pentru raioane, și (ii) mun. Bălți și Chișinău.

Evoluția veniturilor față de 2014 arată clar că sistemul de formare a veniturilor pentru Găgăuzia este mai avantajos decât cel aplicat pe restul țării. Astfel, Găgăuzia în 2018 a înregistrat față de 2014 cea mai mare creștere a cotei sale în veniturile consolidate ale Bugetelor Locale, cu 1,51 p.p. De asemenea, aceasta a înregistrat cel mai înalt nivel al veniturilor bugetare totale per capita, de 5497,4 lei, ce constituie circa 189% din nivelul anului 2014. Începând cu 2017, Găgăuzia a devansat mun. Chișinău la venituri bugetare per capita, în 2018 diferența constituind de 268 lei sau cu 5,1% mai mult, iar față de mun. Bălți această diferență este considerabil mai mare, de 1398 lei sau cu 34,1% mai mult.

Raioanele sunt cele care au înregistrat cea mai slabă performanță. În patru ani raioanele

„PONDEREA VENITURILOR ASUPRA CĂRORA APL AU ÎNTREAGA PUTERE DE DECIZIE ÎN PERIOADA 2016 – 2018 A ÎNREGISTRAT O TENDINȚĂ GENERALĂ DESCENDENTĂ, AJUNGÂND LA 39,3%!”

sunt cele care au avut cea mai proastă evoluție, veniturile medii totale pe această grupă înregistrând de fapt o creștere negativă în termeni reali, de 98,3% din veniturile din 2014. Iar, exprimate per cap de locuitor, acestea au înregistrat nivelul de 101,8%. Venitul bugetar mediu per persoană pe grupa Raioane este doar de 74% din venitul per persoană din Găgăuzia.

Sistemul de formare a veniturilor bugetelor locale după 2014 relevă o capacitate scăzută privind formarea unui echilibru dintre funcțiile de stimulare a dezvoltării economice la nivelul local în comunitățile cu potențial și de echilibrare a veniturilor. Evoluția repartiției veniturilor consolidate pe unitățile teritoriale administrative de nivelul doi exprimate pe cap de locuitor în 2014 și 2018, demonstrează o consolidare a unui număr restrâns de unități administrative care au înregistrat venituri peste media pe bugetul local consolidat și o creștere a numărului de unități, care au înregistrat venituri sub media pe țară (29 UAT în 2018 față de 22 în 2014). De asemenea, analiza evoluției veniturilor totale și a veniturilor fără transferuri cu destinație specială pentru educație, asistență socială și competențe delegate exprimate per cap de locuitor, demonstrează că principalii actori în dezvoltarea economică și contribuitori la BPN, mun. Chișinău și Bălți, au venituri bugetare per capita mai joase decât Găgăuzia, iar Bălți este la doar 84% din media pe bugetul local consolidat. Astfel, principalele motoare economice ale țării sunt limitate în dezvoltare, aceasta în consecință limitând dezvoltarea întregii economii, iar în consecință și a localităților din restul țării. Această situație este relevantă și pentru alte unități administrative de nivelul doi, care, deși, au o situație economică mai puternică înregistrează venituri mai mici

Ponderea veniturilor consolidate ale bugetelor locale este de 25,3% din veniturile consolidate BPN cu transferuri de la bugetul de stat și doar de 7,5% fără acestea. Din envelopea totală de venituri bugetare ale țării, APL I dețin doar 2,8%, iar APL II de 4,7% și respectiv 8,1% și 17,3% cu transferurile de la BS. În cazul veniturilor cu transferuri de la bugetul de stat APL de nivelul II deține o pondere din veniturile consolidate ale bugetelor locale de peste 2 ori mai mare (68%) decât APL de nivelul I (32%). Iar, în cazul veniturilor fără transferuri de la bugetul de stat, această

structură se modifică nu foarte mult (63% la 37%). Evoluția ponderilor veniturilor APL II și APL I în bugetele locale consolidate pe perioada analizată este una de convergență. Rolul de bază în instaurarea acestei tendințe a revenit transferurilor de la BS, prin faptul că transferurile pentru APL I au înregistrat o creștere mai mare decât cele destinate APL II. Însă, imaginea generală privind ponderile veniturilor APL I și APL II în bugetele locale este denaturată în special de mun. Chișinău și Bălți. Veniturile bugetare ale APL I (fără transferuri de la APL II) în 2018, pentru marea majoritate din UAT, au înregistrat o pondere ce se situează în intervalul de 40%-51% din veniturile totale, deși pe bugetul local consolidat aceasta este de circa 32%.

În perioada 2016-2018 veniturile APL de nivelul I au crescut mai rapid decât cele ale APL II. În cazul veniturilor totale, inclusiv transferurile de la bugetul de stat, veniturile APL de nivelul unu au crescut cu 31,6% și fără transferuri cu 19,9%, față de 17,7% și respectiv 11,1% pentru APL II. Totodată, contribuția APL II la creșterea veniturilor bugetului local consolidat pe această perioadă este mai mare decât a APL I. Astfel, APL de nivelul doi a contribuit la creșterea consolidată a bugetului local (inclusiv transferurile) cu 12,5 p.p. față de 9,3 p.p. pentru APL de nivelul unu, în timp ce pentru veniturile fără transferuri APL II a contribuit cu de 7,2 p.p. și APL I cu 7 p.p.

Creșterea veniturilor bugetelor locale în perioada 2016-2018 pentru toate grupele de UAT, aproape în întregime au fost asigurate din defalcări și transferuri de la BS. De asemenea, diferența dintre nivelul de creștere a veniturilor pentru Găgăuzia (33,3%) și restul țării (sub 21,8%) se explică, aproape în întregime, de nivelul veniturilor din defalcări. Contribuția la creșterea veniturilor din defalcări pentru Găgăuzia fiind de 17,9 p.p. față de 0,3 p.p. pentru Raioane și 3,8 p.p. pentru mun. Chișinău și 3,5 p.p. în mun. Bălți.

Veniturile din surse proprii constituie circa 10,9% din veniturile bugetelor locale consolidate, cu o evoluție ușor descendentă. La venituri din surse proprii au fost incluse: (i) impozite pe proprietate; (ii) servicii și plăți administrative, (iii) patenta întreprinzător, (iv) taxe locale și (v) surse naturale, (vi) venituri din proprietate și (vii) alte venituri. Ponderea veniturilor proprii în veniturile totale ale unităților administrativ teritoriale de nivelul doi pentru Raioane și Găgăuzia sunt sensibil mai joase decât în mun. Chișinău și Bălți. Astfel, ponderea acestora în raioane este de 8,6% și 8,4% pentru Găgăuzia, iar în mun. Chișinău 16% și Bălți de 14,7%. Creșterea veniturilor proprii în bugetului local consolidat în 2018 față de 2016 este de 20,5%, ușor sub rata generală de creștere, însă substanțial sub rata de creștere a veniturilor din transferuri de la BS (25,3%). Astfel, sursele din care sunt constituite veniturile proprii ale bugetelor locale nu pot asigura o creștere care ar exclude creșterea ponderii transferurilor.

Impozitele pe proprietate, taxele locale și veniturile din servicii și taxe administrative asigură peste 86% din veniturile din surse proprii. Pentru spațiul rural cea mai mare contribuție la creșterea veniturilor bugetului local consolidat se atestă din veniturile din servicii și taxe administrative, iar pentru spațiul urban din impozite pe proprietate. În raioane și Găgăuzia ritmul de creștere pe perioada 2016-2018 a veniturilor din impozite pe proprietate a fost de peste 5 ori mai jos decât în mun. Chișinău și Bălți, respectiv 15,4% și 17,6% față de 81% și 94%. În schimb, evoluția veniturilor din taxele locale este mai aproape pe toate grupurile de UAT II, cea mai mare creștere a fost înregistrată pe mun. Bălți (16,9%), iar cea mai joasă pe raioane, de 8,1%. O altă sursă importantă de venituri proprii sunt taxele locale. Acestea au avut creșteri relativ omogene pe grupele de unități administrative de nivelul doi și au fost situate în intervalul 8,1% (raioane) și 16,9% (Bălți) și se situează cu mult sub creșterea veniturilor totale a bugetului local consolidat (21,8%).

Din creșterea de 20,5% a bugetului local consolidat pe perioada 2016-2018, contribuția veniturilor proprii este de doar 2,3 p.p. Contribuția veniturilor proprii la creșterea veniturilor totale pe raioanele este și mai joasă, de doar 1,2 p.p. și destul de aproape cu cea din Găgăuzia (1,7 p.p.), în timp ce pe mun. Chișinău și Bălți acestea sunt considerabil mai mari, respectiv 4,5 p.p. și 3,7 p.p. Cea mai pronunțată diferență pe sursele proprii se observă pe impozitele pe proprietate și taxe locale, care au o contribuție cu mult mai importantă în mun. Chișinău și Bălți, decât pentru raioane și Găgăuzia.

Ponderea veniturilor asupra cărora APL au întreaga putere de decizie în perioada 2016 – 2018 a înregistrat o tendință generală descendentă, ajungând la 39,3% față de 42%. Această evoluție a fost cauzată de sporirea ponderii transferurilor cu destinație specială, care au crescut mai rapid ca restul veniturilor. Astfel, în 2018 pentru toate grupele de unități administrativ teritoriale de nivelul doi (raioane, mun. Chișinău și Bălți, Găgăuzia), ponderea transferurilor cu destinație specială a depășit 50% din veniturile consolidate ale acestora. În același timp, Găgăuzia este unica, care a avut o tendință generală inversă, adică de reducere a ponderii transferurilor cu destinație specială, în 2018 aceasta atingând cea mai joasă pondere ale acestora, de 50,5%. Cel mai înalt nivel al transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat, și respectiv cel mai restrâns spațiu asupra deciziilor privind alocarea resurselor a fost înregistrat de către raioane, de 65,9%, urmat de mun. Bălți cu 62,7%.

APL II în general au un nivel mai mare de Transferuri cu Destinație Specială (TDS) în veniturile totale ale acestora (64,8%, 2018), decât APL I (52,1%, 2018) cu o tendință generală de creștere pe ambele nivele. Totodată, APL I au înregistrat o creștere mai mare decât APL II, respectiv de 4,1 p.p. față de 2,5 p.p. Unica tendință inversă se constată pentru APL II Găgăuzia, unde a avut loc o reducere a ponderii TDS de la 65,6% în 2016 la 59,7% în 2018. Astfel, APL II în cea mai mare parte gestionează resursele pentru scopuri prestabilite de autoritățile centrale, iar volumul mijloacelor pe care autoritățile le pot alocă în conformitate cu prioritățile locale este foarte restrâns, în medie de circa 35%. Cel mai îngust spațiu de dispunere integrală asupra resurselor o au APL II din raioane (24,4%), iar cel mai mare mun. Chișinău (52,1%). Astfel, în linia mari APL II, cu excepția mun. Chișinău se poate spune că mai curând joacă rolul unor servicii desconcentrate ale guvernului central, decât autorități locale veritabile. Deși, APL I sunt mai puțin dependente de TDS decât APL II, acestea oricum au un nivel destul înalt al transferurilor cu destinație specială, în medie de 52,1%. Puțin mai bună este situația pentru APL I din mun. Chișinău, unde ponderea TDS este de 42,5%. Spre deosebire de APL II, pentru APL I toate grupele de UAT analizate au înregistrat o tendință ascendentă.

PROPUNERILE CALM LA PROIECTUL PLANULUI DE ACȚIUNI AL GUVERNULUI PENTRU ANII 2019-2020

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2019-2020, în continuare Proiect.CALM a analizat prevederile Proiectului în cauză prin prisma situației actuale, documentelor de politici, angajamentelor internaționale asumate și nerealizate de către Republica Moldova pe parcursul anilor, precum și în baza ultimilor rapoarte/recomandări ale Consiliului European din 4 aprilie 2019 în domeniul democrației locale și descentralizării.

În primul rând, CALM consideră că Proiectul este foarte necesar, deși extrem de voluminos, și speră că Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2019-2020 va asigura o îmbinare armonioasă dintre activitățile reformatate ale administrației publice centrale (APC) în raport cu APL astfel ca serviciile publice să fie mai accesibile și mai calitative pentru cetățeni, în special pentru colectivitățile locale.

În al doilea rând, mizăm la un proces evolutiv eficient și, inclusiv, la includerea în Proiect a acelor acțiuni **STRINGENTE, NECESARE ȘI RESTANTE** din documentele de politici (Strategii) și angajamentele internaționale (în special Recomandările și Foia de Parcurș ale Consiliul European).

În al treilea rând, mizăm pe un proces consultativ cu APL conform standardelor ce rezultă din Carta Europeană a Autonomiei Locale, adică un proces continuu și eficient începând cu etapa inițială și până la etapa finală de adoptare a documentului respectiv. DIN ACEST CONSIDERENT se impune ca Proiectul să conțină o **Coloniță nouă** cu denumirea "Parteneri", ce ar permite ca la aspectele ce vizează APL să fie incluse în proces „APL și asociațiile reprezentative ale autorităților publice locale (CALM)” (a se vedea în acest sens strategiile precedente și cadrul legislativ în vigoare).

De asemenea, atragem atenție la **INCONSECVENȚA** dintre Programul de Activitate a Guvernului Republicii Moldova și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2019-2020 (Proiectul). Planul de acțiuni ar urma să fie o urmare logică a conținutului Programului de Activitate a Guvernului. De exemplu în Programul de Activitate este **prioritatea 2 „Scoaterea țării din izolare și relansarea economiei, care are Obiectivul generic 2.6 - „Autonomiei locale și descentralizare”**. Însă Proiectul pune la bază alte repere structurale (admitem că domeniile de activitate ale Guvernului), existând riscurile de dispersare și omitere a unor sarcini imediate cheie. **Respectiv propunem ca Proiectul să fie reformatat conform structurii și priorităților Programului de Activitate a Guvernului Republicii Moldova.**

În aspect general, considerăm că acest document (Planul de acțiuni) la capitolul Administrație publică locală, autonomie locală și descentralizare trebuie să fie strict corelat cu prevederile programului de guvernare și ultimele recomandări ale Consiliului European din 4 aprilie 2019. În special, lanul de acțiuni trebuie să pornească de la următoarele obiective și recomandări concrete:

1. **revenirea pe calea descentralizării prin implementarea corespunzătoare și completă strategiilor și tuturor recomandărilor precedente ale Consiliului European: nr. 179/2005, 322/2012 și 411/2018**, precum și prin devoluția competențelor la nivel local și accelerarea procesului de îndeplinire a obiectivelor aprobate în Strategia națională de descentralizare și în alte politici relevante, inclusiv reevaluarea și prelungirea ei;

2. **alocarea de resurse financiare suficiente autorităților locale**, în conformitate cu principiul

conform căruia *resursele ar trebui să se potrivească cu competențele;*

3. *creșterea capacității fiscale și veniturilor proprii a autorităților locale*, permițând - le să stabilească impozite și taxe locale, să determine rata lor precum și prin clarificarea delimitării terenurilor municipale pentru a permite reevaluarea lor în scopuri fiscale; introducerea noțiunii de „venituri ratate” de APL, revizuirea scuturilor și facilităților fiscale, a modului de redistribuire a impozitului pe venit și a taxelor pe resursele naturale; revizuirea mecanismului de transferuri pentru competente proprii a APL;

4. *revizuirea și clarificarea sistemului competențelor locale*, pentru a evita, inter alia, situațiile de suprapunere între competențele locale (inclusiv diferite niveluri) și centrale și asigurarea concomitență ai finanțelor la nivel local;

5. *crearea mecanismelor și stimulentei privind cooperarea intercomunitară; crearea poliurilor de creștere; amalgamarea voluntară, statutul întreprinderilor municipale;*

6. *permiterea autorităților locale să aibă mai multă libertate de a-și adapta exercitarea competențelor la condițiile locale;*

7. *adoptarea măsurilor juridice și de reglementare necesare pentru a evita eventualele consecințe distorsionante pentru viața politică locală în aplicarea sancțiunilor și referendumurilor locale de rechemare din funcție; și revizuirea*

12. *remediarea situației guvernării locale în mun. Chișinău*, la fel și alte UTA, pentru a asigura stabilitatea funcției de primar dintre alegerile locale și prevenirea unor astfel de cazuri în care sunt numiți primari care nu sunt aleși locali;

13. *găsirea unui echilibru mai adecvat între lupta împotriva corupției și standardele democrației locale*, astfel încât acuzații penale împotriva aleșilor locali să nu întrerupă sau să submineze viața politică locală; să se obțină de la orice tipuri de presiune asupra reprezentanților autorităților locale;

14. *semnarea și ratificarea Protocolului adițional la Carta europeană a autonomiei locale privind dreptul de a participa la afacerile autorităților locale (CETS nr. 207);*

15. *crearea unui cadru instituțional adecvat și efectiv la toate nivelele puterii de stat* (consiliu consultativ în domeniul APL pe lângă Prim-ministru, revitalizarea comisiei paritare, instituirea funcției de viceprim ministru (fără portofoliu) pe problemele reformei administrației publice centrale și locale, încheierea acordurilor între Guvern și CALM privind parametrii bugetari referitor la APL, etc.);

16. *revizuirea mecanismului de informare și instruire în domeniul APL* (autorități publice, organe de drept, mass media și societatea civilă, etc.);

17. *instituirea unui mecanism viabil de mo-*

a conflictelor de interese, incompatibilităților și limitărilor în privința aleșilor, funcționarilor și angajaților locali, reieșind din specificul local (modificarea legislației în domeniul integrității)

3. La același compartiment, subsecțiunea Inspekția Financiară, se propune să fie completat, în final, cu următoarea acțiune:

Crearea mecanismelor privind planificarea, transparența și durata controalelor Inspekției Financiare în domeniul APL, similar cu controlul de stat al activității de întreprinzător (modificarea legislației în domeniul finanțelor publice)

4. La același compartiment, secțiunea C, AFACERI INTERNE, acțiunea 13 se propune în următoarea redacție:

Implementarea, la nivel local, a activității polițienești comunitare;

Implementarea, la nivel local, a conceptului de poliție comunitare. Elaborarea și aprobarea Legii cu privire la poliția comunitară;

Reluarea dialogului cu UE pentru acordarea Grantului de asistență pentru implementarea reformei poliției la capitolul crearea poliției comunitare;

Revizuirea competențelor APL în calitate de agent constator. Modificarea Legii 218/2008 Codului contravențional cu asigurarea transmiterii statutului de agent constator la nivel local pentru contravențiile ce țin de competențele locale.

5. La același compartiment, acțiunea 25 se propune în următoarea redacție:

Elaborarea normelor privind Registrul de evidență al proceselor-verbale cu privire la contravenții și modul de ținere al acestuia pentru actualizarea cadrului normativ în domeniul evidenței și documentării contravențiilor (modificarea legislației contravenționale, vamale, fiscale)

6. La același compartiment, secțiunea D MIGRAȚIE ȘI AZIL, la acțiunea 2 compartimentul 5 „Instituția/Instituțiile responsabile” se propune de a introduce sintagma „Partener: APL și asociațiile reprezentative ale autorităților publice locale (CALM)”

7. La Compartimentul II, BUNA GUVERNARE, secțiunea A, ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ:

Se propune separarea compartimentului în câteva secțiuni: A – Administrație Publică Centrală, B-Administrație publică locală: Descentralizare și Autonomie Locală, C- E-guvernare etc.

Se propune corelarea strictă a acestui compartiment cu direcțiile/obiectivele aprobate a Programului de Guvernare;

La același compartiment, la acțiunile 3 și 4 compartimentul 5 „Instituția/Instituțiile responsabile” se propune de a introduce sintagma „Partener: asociațiile reprezentative ale autorităților publice locale (CALM)”, de asemenea se propune adițional următoarele acțiuni

Se propune - Secțiunea B, ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ LOCALĂ: AUTONOMIE LOCALĂ ȘI DESCENTRALIZARE, în următoarea redacție cu următorul cuprins:

a) Revizuirea și prelungirea acțiunii Strategiei naționale de descentralizare;

b) implementarea corespunzătoare și completă a tuturor recomandărilor/acțiunilor CALR-CE nr. 179/2005, 322/2012 și 411/2018;

c) Dezvoltarea și asigurarea funcționalității unui mecanism legal de dialog instituționalizat, eficient și permanent între Guvern/APC și CALM/APL prin:

- descrierea expresă în lege a mecanismului de consultare și negocierii/dialog;

- revizuirea și perfecționarea formatelor actuale de implicare în procesul decizional și de consultare al APL la nivel de Guvern și al fiecărei APC (participarea la ședința Guvernului,

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR
LOCALE DIN MOLDOVA

PRIMARI SUNT ALEȘI DIRECT ȘI MERITĂ RESPECT!

dispozițiilor legale care reglementează motivele pentru inițierea unui referendum local de rechemare din funcție sau încetarea mandatului înainte de termen, pentru a aduce mai mare siguranță juridică și pentru a reduce nivelul de aplicare al deciziilor discreționare în declanșarea unor astfel de proceduri;

8. *creșterea capacității manageriale a autorităților locale*, oferindu-le mai multă libertate și flexibilitate în gestionarea resurselor umane, astfel încât autoritățile locale să le poată oferi oportunități de formare, adaptarea și îmbunătățirea remunerățiilor personalului propriu precum și perspective de carieră;

9. *ridicarea salariilor nivel local* pentru a oferi un set de remunerații care sunt proporționale cu importanța responsabilităților lor;

10. *asigurarea că supravegherea actelor autorităților locale este proporțională cu importanța intereselor pe care aceasta intenționează să le protejeze și să se limiteze la controalele de legalitate, să se abțină de la controale de oportunitate asupra acțiunilor autorităților locale în domenii de competențe proprii;*

11. *restabilirea și crearea unui proces corect de consultare cu autoritățile locale și a dialogului politic*, pentru ca să se ajungă la un acord cu privire la măsurile planificate care ar putea afecta interesele comunităților locale;

nitorizarea a situației în domeniul descentralizării și democrației locale (raportare, ședințe comune Guvern, Parlament și APL și asociațiile lor reprezentative, etc.).

1. Compartimentul I, STAT DE DREPT, secțiunea A JUSTIȚIE propunem ca secțiunea să fie completat în final cu următoarele acțiuni:

Revizuirea legislației privind activitatea notarială, în aspectul asigurării unor servicii calitative în localitățile rurale. Elaborarea unui proiect de lege privind notarii publici și a activitatea de notariat;

Revizuirea sancțiunilor și procedurilor penale și contravenționale împotriva aleșilor locali astfel ca acestea să nu întrerupă abuziv sau să submineze viața politică locală (modificarea legislației contravenționale, penale și de procedură penală);

Instruirea actorilor implicați în actul de justiție în domeniul standardelor de organizare și funcționare a APL

2. La același compartiment, secțiunea B COMBATEREA CORUPȚIEI, se propune ca fie completat, după acțiunea 2, cu următoarea acțiune:

Perfecționarea mecanismului de constatare

PROPUNERILE CALM

LA PROIECTUL PLANULUI DE ACȚIUNI AL GUVERNULUI PENTRU ANII 2019-2020

Comisia Paritară, grupuri de lucru sectoriale, colegiile ministeriale etc.);

- modificarea și completarea corespunzătoare a Legii nr. 436/2006 (art. 6) și a Legii nr. 136/2017 cu privire la guvern (art.46)

d) Elaborarea unui mecanism de consultare și dialog instituționalizat între CALM/APL și Parlament/ comisii parlamentare prin modificarea și completarea Legii privind regulamentul parlamentului Nr. 797 din 02.04.1996;

e) Revizuirea domeniilor și competențelor APC în raport cu APL, conform setului de criterii pentru diferențierea responsabilităților proprii de celelalte tipuri de responsabilități ale altor autorități;

f) Revizuirea/Optimizarea competențelor APL de nivelul II pentru a asigura apropierea serviciilor de cetățeni și coordonarea lor efectivă pe plan teritorial (asistența socială, educație, patrimoniul cultural, etc.);

g) Eliminarea barierelor actuale legale și creșterea capacității manageriale a autorităților locale, oferindu-le posibilitatea de crea politici locale de personal;

h) Corelarea sistemului actual de salarizare în domeniul APL la principiile autonomiei locale și descentralizării;

i) Elaborarea proiectului de lege privind instituția reprezentantului Guvernului în teritoriu și elaborarea propunerilor legislative privind amendarea cadrului legislativ existent ce vizează exercitarea controlului administrativ de legalitate astfel ca acesta să fie proporțional cu importanța intereselor pe care aceasta intenționează să le protejeze;

j) Ajustarea cadrului normativ în vederea îmbunătățirii regimului controlului administrativ privind atribuțiilor delegate de stat și asigurarea că autoritățile administrației publice locale beneficiază, pe cât posibil, de libertatea de a adapta acțiunea lor la condițiile locale;

k) Remedierea situației guvernării locale, pentru a asigura stabilitatea funcției de primar dintre alegerile locale și prevenirea cazurilor în care sunt numiți primari persoane care nu sunt aleși locali;

l) Modificarea Hotărârii Guvernului nr.672/2017 pentru facilitarea utilizării registrului de stat al actelor locale de către Administrația Publică Locală;

m) Dezvoltarea și/sau eliminarea barierelor legale în aplicare a mecanismelor/instrumentelor de cooperare/asociere intercomunitară (interinstituțională și interregională): Asociații intercomunale (AIC), întreprinderi intermunicipale (IIM), Grupuri de Acțiune Locală (GAL) etc.; Elaborarea și implementarea conceptului polurilor de creștere; Elaborarea conceptului și cadrului legal privind amalgamarea voluntară a APL și delegare de competențe; Elaborarea cadrului legal și instituțional privind zonele defavorizate;

n) Revizuirea cuantumului impozitului pe imobil/funciar și a mecanismului de aplicare;

o) Prolungirea acțiunii fondului de compensare pentru următorii ani până la realizarea angajamentelor și măsurilor de consolidare a bazei fiscale locale;

p) Acordarea dreptului APL de a stabili rata impozitelor locale, precum și de a acorda facilități/scutiri la acestea; introducerea noțiunii de „venituri ratate” de APL;

q) Perfecționarea taxei locale privind unitățile comerciale și/sau de prestări servicii;

r) Egalarea prevederilor privind noțiunea de efectiv de salariați din domeniul taxelor locale cu persoanele care se consideră angajate conform legislației în domeniul asigurărilor sociale de stat obligatorie;

s) Revizuirea statutului, apartenenței și modului de repartizare a taxelor pe resursele naturale, în special către APL de nivelul I;

t) Revizuirea statutului impozitului pe venit al persoanelor juridice, astfel încât acesta să rămână la APL de nivelul întâi pentru a dezvolta mediul de afaceri local; schimbarea mecanismului de colectare/virare a impozitului pe venit al persoanelor fizice având în vedere locul de domiciliu (reședință), cu compensarea veniturilor perdanților;

u) Revizuirea scutirii de la plata impozitelor, taxelor locale și a altor plăți (chirie) a unor agenți economici prosperi (precum Moldtelecom, Posta Moldovei, MoldSilva, etc.);

v) Contravențiile constatate de agenții constatori pe teritoriul UAT de nivelul I respective, sa meargă expres la bugetele locale;

w) Consolidarea rolului serviciului de colectare a taxelor și impozitelor locale de pe lângă primăria/municipiul în aspectul descentralizării fiscale;

x) Revizuirea sistemului actual de repartizare a fondurilor publice, destinate pentru finanțarea proiectelor investiționale, prin depolitizare și stabilirea unor criterii obiective de repartizare (fondul drumurilor/rutier, ecologic, eficiență energetică, dezvoltare regională);

Implicarea în organele de supraveghere a fondurilor respective a reprezentanților APL, pe criterii de paritate; Transferarea în proprietatea unităților administrativ-teritoriale din proprietatea statului a tuturor bunurilor de interes local de pe teritoriul respectiv, inclusiv a obiectivelor

acvatice și resurselor naturale; Asigurarea accesului liber și gratuit al APL la bazele de date în localitatea proprie, în special sisteme informaționale, registre etc. din domeniul înregistrării bunurilor imobiliare, infrastructurii tehnico-edilitare etc., în scopul asigurării unei planificări locale eficiente; Alocarea de resurse financiare suficiente autorităților locale, în conformitate cu principiul resursele se potrivesc cu competențele delegate.

8. La Compartimentul II, BUNA GUVERNARE, secțiunea B (va deveni secțiunea C conform celor propuse mai sus), E-GUVERNARE, este necesar de menționat că procesul de guvernare electronică nu se referă doar la administrația publică centrală, dar în aceeași măsură se referă și la APL. Datorită faptului că administrația publică este organizată și funcționează pe baze descentralizate, majoritatea

statelor sunt atente la procesul de constituire și consolidare a guvernării electronice, deoarece pot interveni conflicte de competență, probleme de finanțare, aspecte de responsabilitate, etc. Din acest considerent la secțiunea respectivă la compartimentul 5 „Instituția/Instituțiile responsabile” se propune de introdus sintagma „Partener: APL și asociațiile reprezentative ale autorităților publice locale (CALM)”, iar acți-

nea 6 se propune a fi exclusă ca costisitoare și fără pre mult efect. De asemenea se propune introducerea unei acțiuni noi și anume: Modificarea cadrului normativ și aprobarea unui plan de acțiuni în vederea implementării conceptului de E-GUVERNARE la nivel local prin asigurarea accesului la platformele, sistemele și soluțiile de guvernare electronică în condiții egale și echitabile cu APC. Implementarea guvernării electronice fără luarea în considerație a guvernării locale constituie un risc iminent de eșec al acestui concept. În special se propune următoarea redacție:

a) Modificarea cadrului normativ și aprobarea unui plan de acțiuni în vederea implementării conceptului de E-GUVERNARE la nivel local prin asigurarea accesului la platformele, sistemele și soluțiile de guvernare electronică în condiții egale cu APC;

b) Elaborarea și aprobarea metodologiei de

formare a tarifelor pentru serviciile de rețea;

c) Elaborarea și semnarea acordului cadru între Entitățile publice responsabile de seturile de date spațiale;

d) Crearea și publicarea metadatelor în geoportul național a infrastructurii de date spațiale de către Entitățile publice responsabile de seturile de date spațiale

9. La Compartimentul STATISTICA care va deveni secțiunea D, se propune Introducerea unei acțiuni noi și anume:

Revizuirea sistemului de interacțiune și raportare cu BNS, cu delimitarea clară a rolului și responsabilităților administrațiilor publice centrale și locale responsabile de date statistice oficiale și administrative;

Reingineria sistemului de interacțiune și raportare cu BNS, cu delimitarea clară a rolului și responsabilităților administrațiilor publice centrale și locale responsabile de date statistice oficiale și administrative.

10. La Compartimentul III, FINANȚE PUBLICE, secțiunea B, ADMINISTRAREA FISCALĂ, la acțiunile 10, 11 și 17 compartimentul 5 „Instituția/Instituțiile responsabile” se propune:

de introdus sintagma „APL; Partener: asociațiile reprezentative ale autorităților publice locale (CALM).

Recalcularea și aprobarea indicilor co-

masați ai valorii de inventariere, în raport cu indicii prețurilor la lucrările de construcții și montaj. In redacția următoare:

Recalcularea și aprobarea indicilor comasați ai valorii de inventariere, în raport cu indicii prețurilor la lucrările de construcții și montaj

11. La compartimentul IV Economie și Infrastructură se propune:

Secțiunea B, Administrarea proprietății publice:

a) Modificarea cadrului normativ în special a Legii cu privire la delimitarea proprietății publice nr 29/2018 și HG pentru aprobarea Regulamentului privind modul de delimitare a bunurilor imobiliare proprietate publică, nr 63/2019 cu respectarea principiului de transferare în proprietatea unităților administrativ-teritoriale din proprietatea statului a tuturor bunurilor ce nu prezintă interes public național, de pe teritoriul respectiv, inclusiv a obiectivelor acvatice și resurselor naturale;

b) Modificarea cadrului normativ în scopul implementării unui mecanism, descentralizat, de inventariere multidimensională (tehnică, juridică, contabilă, etc.), evidențată și actualizare continuă a obiectelor de infrastructură inginerască cu abrogarea Legii 150/2017;

c) Elaborarea și aprobarea concepției Cadastrului național și cadastrului de specialitate

La secțiunea D - CONSTRUCȚII, AMENAJAREA TERITORIULUI ȘI URBANISM:

a) Elaborarea și implementarea unui proiect național de elaborare a unui set de proiecte tip a caselor de locuit individuale, pentru localitățile rurale;

b) Modificarea cadrului normativ pentru asigurarea calității construcțiilor supuse tranzacțiilor;

c) Aprobarea unui plan național, pentru asigurarea cu documentație de urbanism și amenajare a teritoriului pentru nivelul național, regional și toate UAT;

d) Program Național de Implementare a Cadastrului Funcțional Urban Local ca Sistem Informațional Geografic (GIS) unitar pentru realizarea bazelor de date pentru cadastru imobiliar-edilitar, urbanism și amenajarea teritoriului, și fundamentarea acestuia

La compartimentul Transport și Infrastructură

a) Revizuirea situației actuale în domeniul asigurării localităților cu servicii de transport de calitate;

b) Consolidarea rolului APL în domeniul transportului de pasageri și altor tipuri de transport;

c) Aprobarea planului de acțiuni pentru asigurarea cu transport public intercomunitar/interurban pentru toate localitățile din RM, indiferent de mărime, nr. populației sau alte criterii

La Compartimentul VIII, POLITICĂ EXTERNĂ, se propune de introdus următoarea acțiune:

Semnarea și ratificarea Protocolului adițional la Carta europeană a autonomiei locale privind dreptul de a participa la afacerile autorităților locale (CETS nr. 207)

CALM ȘI REPREZENTANȚII AI MINISTERELOR FINANTELOR DIN ROMÂNIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA IDENTIFICĂ SOLUȚII DE ORGANIZARE A AUDITULUI ÎN APL!

Reprezentanții ai Ministerului Finanțelor Publice din România și ai Ministerului Finanțelor din Republica Moldova au avut consultări cu experții ai Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) privind identificarea celor mai optime formule de organizare a auditului intern în administrația publică locală (APL).

În Republica Moldova este stabilită prin Lege obligativitatea efectuării auditului intern în toate instituțiile statului. Totuși, din lipsa resurselor și a specialiștilor, la nivel local acest serviciu este instituit în foarte puține APL, printre acestea fiind Bălți și Chișinău.

Directorul executiv al CALM Viorel Furdui a afirmat că exemplul României, unde auditul intern este făcut în cadrul APL prin cooperare, prin intermediul asociațiilor re-

Asistență și Instruire un serviciu de audit ce ar putea fi prestat APL-urilor.

Reprezentanții ministerului Finanțelor de

zare pentru Auditul Public Intern Mioara Diaconescu a afirmat după eliminarea barierelor legislative ar urma să fie creat

Menționăm că legea Finanțelor Publice din România stabilește că instituțiile publice locale, precum și cele care nu dispun de resurse financiare suficiente pentru asigurarea integrală a cheltuielilor de funcționare cooperează pentru organizarea și exercitarea unor activități, în scopul realizării unor atribuții stabilite prin lege, cu precădere în domeniul ce privește activități de control, audit, inspecție, pe principii de eficiență, eficacitate și economicitate.

Directorul executiv al CALM a fost de părere că este nevoie de creat o bază legislativă ce ar permite să poată fi prestate prin cooperare și serviciile de contabilitate.

Părțile și-au manifestat disponibilitatea de a continua cooperarea în vederea identificării soluțiilor optime de organizare a auditului intern prin cooperare.

Auditul intern permite reducerea greșelilor în activitatea APL, creșterea eficienței

prezentative ale autorităților locale, este unul de succes și ar putea fi implementat în Republica Moldova.

CALM și-a manifestat disponibilitatea de a dezvolta în cadrul Centrului de Expertiză,

la Chișinău au anunțat că vor elabora cadrul legal ce ar permite APL-urilor din Republica Moldova să efectueze auditul public prin cooperare.

Directorul Unității Centrale de Armoni-

un centru de pilotare care să ofere asemenea servicii pentru APL, astfel autoritățile locale vor avea posibilitatea să se convingă că sistemul este efectiv și mai puțin costisitor.

activității administrative și utilizării resurselor financiar-contabile patrimoniale, precum și să ferească APL și angajații săi de sancțiuni și penalizări din partea organelor de control ale statului.

DEPUTATUL PETRU FRUNZE: „VOM ACORDA O AUTONOMIE MAI MARE APL PENTRU CA PRIMARIII SĂ NU DEPINDĂ DE PARTIDELE POLITICE DE LA GUVERNARE”

Deputatul Petru Frunze este unul dintre autorii inițiativei legislative ce prevede redirectionarea mai multor venituri către administrațiile publice locale. Ce presupune această intenție, discutată cu CALM la Parlament și Ministerul Finanțelor, aflăm din interviul pentru calm.md.

Sunteți unul dintre autorii inițiativei legislative ce are drept obiectiv creșterea veniturilor proprii ale autorităților locale...

Petru Frunze: Ne propunem să modificăm Legea privind finanțele publice locale, intenția noastră este să direcționăm o mare parte din impozitele care sunt achitate de cetățeni în bugetele administrației publice locale. De exemplu, ne propunem ca impozitul pe venit din salariu să fie defalcat la locul de domiciliu al cetățenilor și să nu fie de 75% pentru localitățile rurale, așa cum este în prezent, dar de 100%, adică cele 25% care sunt

defalcate în bugetele Consiliilor raionale să rămână în localități. Totodată, avem intenția ca și impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător a persoanelor juridice, în proporție de 50%, să fie defalcat în bugetele APL. La ora actuală, practic nici un bănuț din acest impozit nu este defalcat, totul se centralizează. Ghidându-ne de descentralizarea finanțelor publice, vom acorda o autonomie

mai mare APL, pentru ca primarii să nu mai fie nevoiți să depindă de partidele politice care sunt la guvernare. După aceste modificări, administrațiile publice locale vor avea posibilitatea să desfășoare diverse activități, să implementeze proiecte cu banii pe care îi vor avea în bugetele locale.

Care este poziția Ministerului Finanțelor?

Petru Frunze: A fost format

un grup de lucru cu participarea reprezentanților CALM și ai Ministerului Finanțelor și se încearcă identificarea celor mai bune soluții. Ministerul Finanțelor are anumite rețineri deoarece anul acesta bugetul de stat are un deficit de peste 3 miliarde de lei. Cu toate acestea, Ministerul Finanțelor este deschis pentru identificarea unei formule pentru a defalca unele impozite în bugetele locale. Sunt convins că vor mai avea loc discuții și vom găsi o soluție pentru a oferi APL posibilitatea să încaseze o parte din impozitele pe veniturile cetățenilor. Înțelegem că această inițiativă a noastră ar afecta bugetul național, dar optăm pentru ca autoritățile locale să aibă posibilitatea să-și îndeplinească atribuțiile.

Care ar fi alte inițiative ce vizează descentralizarea, activitatea APL?

Petru Frunze: Chiar acum lucrez la un proiect de lege ce ar permite modificarea Codului Transportatorilor Auto, deoarece, în prezent, APL este ignorată în

totalitate la capitolul transport de călători. Ne propunem ca legislația să prevadă ca la inițiativa APL să fie posibilă lansarea curselor de pasageri. La ora actuală, APL este doar un spectator și practic nu are nicio pârghie legală de a solicita deschiderea acestor curse. Pe de altă parte APL are cheltuieli generate de funcționalitatea transportului de pasageri, prin amenajarea de stații, iluminarea acestora, servicii de curățare a străzilor etc, dar nu poate interveni atunci când identifică problemele din acest domeniu. Noi ne dorim ca la inițiativa APL cursele de pasageri să poată fi scoase la concurs. Sunt unele firme care au pus monopolul pe toate cursele din țară, avem unități de transport de 40 de ani care sunt puse în funcțiune iar cetățenii sunt nevoiți să circule în condiții inumane și APL nu poate să schimbe nimic. Trebuie să înțelegem cu toții că nimeni nu cunoaște mai bine decât APL care sunt problemele în comunitățile locale, iată de ce ne dorim să le oferim mai multe pârghii.

MINISTRUL FINANTELOR: PLANIFICĂM SĂ TRANSFERĂM MAI MULT DE UN MILIARD DE LEI PENTRU A ACOPERI NECESITĂȚILE DE CHELTUIELI ALE APL

Ministrul Finanțelor Natalia Gavrilița a declarat în cadrul unei conferințe de presă că legea salarizării a fost adoptată după ce autoritățile publice locale au făcut planificarea bugetelor. „În consecință, dacă ne uităm la executarea bugetului pentru prima jumătate de an, vedem că cheltuielile pentru Legea salarizării vor depăși cu peste un miliard de lei suma care a fost planificată în buget.” Ministrul Finanțelor a afirmat că deja există un deficit crescând cu 2 miliarde 200 milioane de lei mai mare decât cel planificat. Totuși, deblocarea relațiilor cu FMI și Uniunea Europeană va permite finanțarea deficitului bugetar și astfel nu vor exista restanțe la plata salariilor și a pensiilor. „Încă lucrăm la stabilirea datelor precise pentru rectificarea bugetului de stat, dar planificăm să transferăm

mai mult de un miliard de lei pentru a acoperi necesitățile de cheltuieli ale APL”, a declarat oficialul.

În context, Natalia Gavrilița a menționat

că bugetul planificat al autorităților locale le permite să acopere cheltuielile pentru salarizare doar până în luna noiembrie. „În unele cazuri această situație este chiar mai gravă și deja în august-septembrie unele autorități locale ar putea să nu aibă resurse. Noi vom transfera aceste resurse de la bugetul de stat și vom crea condiții pentru ca cheltuielile de salarizare să fie asigurate”, a precizat ministrul Finanțelor.

Declarațiile ministrului Finanțelor au fost făcute după ce recent, CALM a expediat o adresare prim-ministrului Maia Sandu și ministrului Finanțelor Natalia Gavrilița în care descria situația actuală precară în domeniul salarizării și a solicitat identificarea unor măsuri urgente în vederea excluderii

riscului de a înregistra restanțe la salarizarea angajaților din domeniul APL. În Adresare era menționat faptul că în rezultatul adoptării legii nr.270/2018 privind salarizarea, tot mai multe APL indică asupra deficitului de resurse pentru a acoperi costurile implementării acestei legi, precum și apropierea iminentă a momentului de imposibilitate de a achita salarii în astfel de domenii precum învățământ preșcolar, cultură și administrație. De asemenea, s-a creat o situație când sunt afectate toate planurile și programele de dezvoltare locală, deoarece APL sunt obligate să utilizeze majoritatea banilor din resursele proprii destinate dezvoltării localităților, în scopul achitării creșterii salariale și în detrimentul angajamentelor și oportunităților de dezvoltare a localităților.

APL SUNT INSTRUIE ÎN VEDEREA IMPLEMENTĂRII MECANISMULUI DE COORDONARE A POLITICII DE STAT PE DOMENIUL DMD ÎN DEZVOLTAREA LOCALĂ

La Chișinău a avut loc seminarul de instruire privind implementarea Mecanismului de Coordonare a politicii de stat în domeniul diasporă, migrație și dezvoltare (DMD) în politicile de dezvoltare locală. La evenimentul organizat de Biroul relații cu diaspora (BRD) au participat reprezentanții autorităților publice locale de nivelul I și II: primari, viceprimari, vicepreședinți de raion, reprezentanți ai Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) și ai Oficiilor Teritoriale ale Cancelariei de Stat.

Prima sesiune a fost organizată pentru reprezentanți din raioanele situate în regiunea Centru a Republicii Moldova, evenimente si-

milare vor avea loc și în regiunile de Nord (2 august, ora Fălești, sala Consiliului raional, ora 9.00), Sud (5 august, orașul Cahul, sala Consiliului raional) și regiunea UTA Găgăuzia (7 august, orașul Comrat).

În cadrul evenimentelor, participanții beneficiază de informații privind cadrul de monitorizare recomandat pentru măsurarea includerii abordării integrate a domeniului DMD la nivel de raion și municipiu, precum și date statistice rezultate din procesul de implementare a Mecanismului Interinstituțional de referire a cetățenilor Republicii Moldova reveniți de peste hotare.

Expertul CALM Irina Luncașu a afirmat că Congresul Autorităților Locale este membru al comitetului interministerial în domeniul Diasporă, Migrației și Dezvoltării, în acest sens ghidul metodologic prezintă un instrument util de monitorizare și evaluare a politicilor în domeniul Diasporă, Migrației și Dezvoltării atât la nivel național,

ză să o facă, iar indicatorii aferenți APL de nivelul I sunt relevanți pentru evaluarea impactului acestor politici la nivel local.»

Seminarul de instruire a fost posibil datorită suportului financiar al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților instituționale ale Republicii

cât și la nivel local. „O parte din autoritățile locale deja au integrat dimensiunea migrației în planurile de dezvoltare locală, altele urme-

Moldova în domeniul migrației și dezvoltării», implementat de către Cancelaria de Stat, prin intermediul BRD.

COORDONATORUL DE PROGRAME ÎN CADRUL CALM ALEXANDRU OSADCI: „IMPLEMENTAREA MODELULUI DE ORGANIZARE A SERVICIILOR BAZAT PE IMPLICAREA SECTORULUI PRIVAT AR PRODUCE NUMEROASE BENEFICII”

Numeroase studii, dar și întrevederile cu partenerii din SUA mi-au atras atenția asupra modelului american de organizare a serviciilor publice atât la nivel național, cât și local. Acest model, prin implicarea sectorului privat, nu este o noutate pentru țările europene. Spre regret, pe această filieră Republica Moldova a avut o abordare unilaterală, având un model de organizare a serviciilor publice, în mare parte, bazat pe implicarea minuțioasă a APL în tot acest complex de prestare a serviciilor publice, de a administra până la cel mai mic detaliu tot acest ciclu de organizare a serviciilor. Sigur că există și modelul ce implică în aceste activități întreprinderile municipale, dar această administrație directă a serviciilor necesită unele investiții enorme, mai ales în condițiile RM unde marea majoritate a infrastructurii este învechită și necesită o remodelare a procesului tehnologic.

Reieșind din aceste considerente, modelul de organizare a serviciilor bazat pe implicarea sectorului privat este foarte interesant pentru noi, deoarece am putea să beneficiem de mai multe avantaje. În primul rând, mai multe investiții kapitale ar putea veni de la sectorul privat.

Adminstrarea aspectelor tehnice ale serviciilor ar fi efectuată de către sectorul privat, fără implicarea pleneră a APL, ceea ce ar permite APL să acorde o atenție mai mare altor obiective, inclusiv pentru dezvoltarea economică locală, promovarea afacerilor și atragerea investițiilor, scrierea proiectelor, aspectelor sociale.

De asemenea, acesta este un model benefic pentru APL deoarece toate controalele ce vor fi efectuate nu vor viza atât de mult APL, aceasta fiind o responsabilitate partajată, anumite responsabilități revenind APL, iar altele sectorului privat. Altfel spus, în cazul APL se micșorează nu doar volumul de lucru, dar și cel

al responsabilităților. Sigur că APL vor fi implicate în activități de supraveghere și control a operatorului privat, doar că vor avea o libertate mult mai mare.

În Republica Moldova sunt anumite încercări de cooperare între sectorul public și cel privat, poate chiar destul de multe. Un exemplu în acest sens ar fi serviciul de aprovizionare cu apă în mediul rural, unde companiile private prestează acest serviciu. Nu ne permite însă dezvoltarea acestui parteneriat două categorii de impedimente: mentalitatea noastră și legislația care este în vigoare la ora actuală.

Implementarea modelului american de organizare a serviciilor publice ar duce la dezvoltarea sectorului privat, care încă mai este subdezvoltat. Putem presupune că sectorul public, care este atât de mare, cu resurse financiare importante și previzibile, poate fi foarte atractiv pentru sectorul privat, pentru oamenii de afaceri. La nivel de stat este vorba de necesitatea dezvoltării sectorului privat, mărirea numărului de întreprinderi, dar și de afaceri.

Pe de altă parte, acest element important implementat în SUA și țările UE contribuie la

crearea unui mediu sigur, cu ajutorul bugetului național, dar și a celor locale, care sunt destul de stabile, previzibile și garantate, ceea ce, într-o mare măsură, sporește interesul sectorului privat.

CALM și APL militează pentru promovarea acestei inițiative, prin implicarea guvernului național, dar și a parlamentarilor, partenerilor noștri, deoarece, pe lângă ajustarea legislației, este nevoie de depășirea acestui aspect psihologic. Mulți colegi fiind preocupați de problemele de zi cu zi, nu reușesc să acorde prea mult timp pentru a cunoaște toate aceste modele de organizare a serviciilor. În acest sens, experiența SUA ar fi una destul de interesantă pentru noi, acest model fiind unul dintre cele mai răspândite, unde marea majoritate a serviciilor nu sunt prestate de către APL, dar de companiile private. Acest sistem s-a dezvoltat atât de mult că operatorii privați deja au posibilitatea de a alege și piețele de desfacere, există un spațiu de extindere a activităților antreprenoriale, iar alte APL, care văd rezultatele, conștientizează că merită de atras acești investitori în comunicațiile lor.

**CUM GUVERNELE
S-AU SPĂLAT PE MĂINI
ÎN CAZUL MAIDANEZILOR:
AUTORITĂȚILE PUBLICE LOCALE
NU POT SOLUȚIONA PROBLEMA
CÂINILOR FĂRĂ STĂPÂN.
CARE ESTE SOLUȚIA?**

După independență, Autoritățile Publice Locale (APL) au fost delegate să soluționeze problema câinilor fără stăpân. O lege adoptată încă în 2000 reglementează acțiunile care trebuie întreprinse în acest scop: monitorizarea și capturarea maidanezilor, izolarea în centre speciale, examinarea de către medicul veterinar, vaccinarea împotriva rabiei, sterilizarea și eutanasierea câinilor agresivi. Dintre toate aceste măsuri, APL își permite doar să vaccineze o parte dintre maidanezi împotriva rabiei și, în foarte puține cazuri, să-i sterilizeze. Avem situația respectivă deoarece legea nu prevede surse financiare pentru asemenea activități și nu stabilește autoritatea responsabilă de gestionarea întregului proces.

Între timp, numărul câinilor fără stăpân este în creștere, fapt care pune în pericol sănătatea publică și mediul ambiant. În același timp, maidanezii devin victime ale agresiunii oamenilor.

Alexandru Morcov, care este expert și coordonator de programe în cadrul Congresului Autorităților Locale din Republica Moldova, a explicat, în cadrul emisiunii "ATITUDINI", cum poate fi soluționată problema.

În opinia lui Alexandru Morcov, problema câinilor vagabonzi afectează întreaga țară, ca urmare avem nevoie de un program național care să prevadă responsabilități comune pentru toate autoritățile vizate, inclusiv pentru cetățenii de rând, dar și surse financiare pentru implementare.

"APL are competențe proprii și delegate de stat. Multe dintre competențele proprii nu pot fi acoperite din bugetele locale, nu tocmai cele delegate. De aceea, în cazul maidanezilor avem nevoie de un program național, deoarece este o problemă care afectează toată țara. Dacă odată cu transmiterea competențelor către APL, nu vor fi transmiși și banii, nu va fi făcută descentralizarea financiară, nu vor fi stabilite instrumente clare de colectare a taxelor locale - APL nu va putea face față sarcinilor delegate de autoritățile publice centrale. Avem situația, în unele localități, când taxele locale colectate sunt mult mai mici, decât cheltuielile de colectare", a relatat Alexandru Morcov.

Potrivit lui Alexandru Morcov, pentru a putea preveni abandonul câinilor și a desfășura acțiunile de capturare, vaccinare și izolare, este nevoie de a implementa, la nivel național, un sistem de monitorizare a acestora.

"Monitorizarea circulației maidanezilor este o acțiune importantă. Soluția optimă ar fi implantarea la câini a dispozitivelor de localizare cu GPS. Realizarea acestei acțiuni, în cadrul unui program național, nu ar fi costisitoare. Ce ține de animalele de gospodărie, anterior a existat un registru al gospodăriilor populației. Toate animalele din curtea oamenilor erau luate la evidență. Trebuie de modernizat acest instrument, pentru ca cetățenii, inclusiv cei care locuiesc în blocuri, să fie obligați să declare pe propria răspundere că dețin animale. În cazul în care vor abandona animalele, vor putea fi trași la răspundere", e explicat Alexandru Morcov.

APL nu-și permit să înființeze nici aziluri pentru maidanezi. În acest caz, banii nu reprezintă principalul obstacol.

"În prezent, puține APL au planuri urbanistice generale de dezvoltare a localității. Înființarea unor adăposturi pentru animale trebuie însă să fie reglementată de documentația urbanistică. Putem da în arendă teren pentru construcția acestor centre, dar încercați să explicați unui donator că trebuie să plătească ca să facă o donație", a precizat Alexandru Morcov.

11 copii cu răni grave, provocate de câini, au fost internați în Institutul Mamei și Copilului, pe parcursul anului 2018, potrivit serviciului de presă a instituției. Totodată, un copil a murit de rabie, în iulie 2019, după ce a fost mușcat de un maidanez.

**FEMEILE PRIMAR DIN CADRUL CALM
REDESCOPERĂ SATELE
REPUBLICII MOLDOVA!**

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a organizat pentru femeile primar o vizită de studiu în Giurgiu-lești, Cahul. În cadrul evenimentului cu genericul „Consolidarea potențialului de conducere al femeilor din administrația publică locală. Modele de bune practici”, cele 35 de femei primar au avut posibilitatea să însușească bune practici implementate de colega lor Tatiana Gălățeanu, să facă schimb de experiențe, să se convingă că orice localitate care are venituri proprii, dar și un ales local cu viziuni, poate să se dezvolte și să ofere condițiile necesare de trai locuitorilor săi. Femeile primar au văzut o localitate cu o dezvoltare strategică, cu infrastructură economică, au vizitat primăria, grădinița, liceul și Casa de Cultură din localitate, în toate aceste instituții fiind create condiții optime de activitate. Deși școala nu este în gestiunea primăriei, APL susține financiar instituția, iar clasa de robotică, cea cu mașini de cusut, alte condiții create fac ca elevii din Giurgiu-lești să se întoarcă cu rezultate de la olimpiadele raionale, dar și cele naționale. Un alt popas făcut de femeile primar a fost în „Parcul generațiilor” – un centru cultural artistic și de distracții pentru locuitorii de toate vârstele din Giurgiu-lești și oaspeții localității.

Larisa Voloh, președintele Rețelei Femeilor Primar din cadrul CALM, primar de Palanca, Ștefan Vodă a fost de părere că inițiativa CALM „Descop-

terat convinsă de faptul că foarte multe femei prezente în cadrul vizitei de studiu se vor regăsi în următorul mandat de ales local. „Mulțumesc CALM-ului pentru oportunitățile pe care le-am avut în acești ani de a ne cunoaște, de a face aceste vizite de studiu, de a crește din punct de vedere profesional, pentru că trebuie să facem față lucrurilor, să nu dezamăgim cetățenii, dar nici partenerii străini cu care implementăm proiecte, iar aceste instruiri sunt de mare valoare pentru noi.”

Rodica Rusu, primar al localității Telița, raionul Anenii Noi a afirmat că în Giurgiu-lești ne-am convins încă o dată că pentru o dezvoltare planificată

scurt și mediu, iar aceste strategii vor sta la baza aplicațiilor pentru fondurile internaționale. Este strict necesar să avem o dezvoltare mult mai complexă în dezvoltarea localităților, iar la Giurgiu-lești am văzut că există un plan urbanistic, de strategie economică, au o zonă economică liberă care le asigură o dezvoltare sigură.”

Ioana Răclă, primarul comunei Beștemac, raionul Leova a menționat că schimbul de experiențe între primari este întotdeauna binevenit. „Știind că colega noastră de la Giurgiu-lești are rezultate bune am venit pentru a prelua unele idei și pentru a le implementa în localitatea mea. Am avut ocazia în cadrul unor proiecte, dar și datorită CALM-ului să merg peste hotare, am vizitat și primăria de la nordul și sudul Republicii Moldova și nu pot să spun că primarii de la noi lucrează mai rău decât cei de peste hotare.”

Gazda evenimentului, primarul de Giurgiu-lești Tatiana Gălățeanu le-a prezentat colegelor sale obiectivele strategice ale localității, menționând că există o conlucrare bună între APL și agenții economici. „Portul, dar și cele două vămi cu Ucraina și România ne oferă posibilități de dezvoltare.” Totodată, potrivit Tatiane Gălățeanu, nu este suficient să avem fondurile necesare, trebuie să avem viziuni și să muncim pentru ca să ne simțim ca în Europa. De asemenea, potrivit primarului de Giurgiu-lești, rezultatele depind și de responsabilitatea și implicarea cetățeanului, dar și de cât de mult ține fiecare la baștina sa.

Femeile primar au întreprins o vizită la Portul Internațional Liber Giurgiu-lești și au avut ocazia să vadă locul unde Dunărea îmbrățișează Prutul.

perim împreună satele Moldovei” este una nespuse de utilă. „E frumos să învățăm una de la alta, să vedem ce avem mai bun, iar practicile bune să le implementăm în localitățile noastre. Faptul că suntem la sfârșit de mandat și înaintea unei noi campanii electorale nu trebuie să fie o piedică în a învăța și mai multe.” Larisa Voloh s-a ară-

ta nevoie de o bază economică făcută în baza studierii pieței. „Doar contractând specialiști putem să determinăm oportunitățile pe care le are fiecare localitate. Noi nu avem aceste capacități la nivel local, dar sunt instituții de dezvoltare locală, experți care ne pot ajuta la elaborarea unor documente de strategie de dezvoltare pe termen

PRIMĂRIA CIMIȘLIA, LIDER PRIVIND TRANSPARENȚA BUGETULUI

La Cimișlia a avut loc ceremonia de decernare a trofeului pentru transparență bugetară. Premiul a fost decernat Primăriei de la Cimișlia de către Expert-Grup și coaliția pentru transparență bugetară a orașului din cadrul proiectului „Bugete transparente și cetățeni activi pentru dezvoltare durabilă” sprijinit financiar de Ambasada Olandei.

PRIMARUL MUNICIPIULUI EDINEȚ, VICEPREȘEDINTELE CALM CONSTANTIN COJOCARU: „DACĂ NU VOM CONTRIBUI LA DEZVOLTAREA ECONOMIILOR LOCALE, RM VA FI SORTITĂ SĂ BATĂ ÎNCĂ MULȚI ANI PASUL PE LOC”

Primarul municipiului Edineț, vicepreședintele Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Constantin Cojocaru a vorbit în cadrul unui interviu pentru postul de radio Sputnik Moldova despre problemele stringente din domeniul administrației publice locale, așteptările pe care le au aleșii locali de la noua guvernare, dar și soluțiile care ar crea condiții pentru ca Republica Moldova să se dezvolte. „Guvernarea trebuie să vină cu politici clare despre ce intenționează să facă atât la nivel central, cât și la nivel local, iar primarii sunt motorul teritoriilor, ei sunt cei care trebuie să miște lucrurile înainte”, a declarat alesul local.

Întrebat despre intenția Ministerului Economiei și Infrastructurii de a schimba radical felul în care vor fi finanțate proiectele de construcție a drumurilor la nivel local, Constantin Cojocaru și-a exprimat speranța că vor fi stabilite reguli clare de joc, iar accentele vor fi schimbate. „Teritoriile sunt parte ale statului. Salut bunele intenții ale Ministrului Economiei de a descentraliza multe lucruri. Sunt adeptul identificării unei formule unice de partajare a banilor din Fondul Rutier și indiferent de coloratura politică a primarilor, ar trebui să existe o formulă clară de repartizare a acestora. Bani din Fondul Rutier sunt comuni și trebuie repartizați per capita, adică după numărul de locuitori, cu un coeficient al numărului de km al drumurilor, așa încât fiecare localitate să beneficieze.”

Privit primarului de Edineț, până nu demult, beneficiare ai acestor bani au fost, într-o măsură mai mare, drumurile republicane și, parțial, cele regionale, iar drumurile locale, practic, rămăneau neacoperite. „Intenția Ministrului Economiei este una nobilă, trebuie doar de discutat mecanismul sau formula de repartizare a resurselor re-

spective. Având trei tipuri de drumuri în Republica Moldova - republicane, regionale și locale, consider că banii trebuie repartizați după acest principiu, adică câte 33% pentru fiecare dintre aceste trei categorii, chiar dacă drumurile republicane, în mare parte, sunt deja reparate, adică procentual ar fi necesar de alocat o sursă mai considerabilă drumurilor locale.” Constantin Cojocaru și-a exprimat speranța că vor fi descentralizate aceste fonduri, astfel încât competența administrațiilor publice locale de a face drumuri să aibă și acoperire financiară.

Vorbind despre așteptările pe care le are de la actuala guvernare, Constantin Cojocaru a reiterat faptul că este nevoie de politici și reguli clare de joc din punct de vedere relațional între administrația centrală și administrația publică locală de nivelul I și nivelul II. „Aș fi bucuros dacă ar fi doar două tipuri de administrație. Cred că noua guvernare ar face un pas înainte dacă va dispărea elementul parazitărilor cu numele raion. Într-un stat atât de mic nu avem nevoie de atâtea structuri administrative. Al doilea pas ar fi o descentralizare adecvată, pe potrivă și propice dezvoltării RM și punerea accentului pe dezvoltarea teritoriilor. Dacă nu vom contribui la dezvoltarea economiilor locale, cu anumiți poli de creștere regionali, RM va fi sortită de a bate încă mulți ani pasul pe loc.”

GRIGORE POLICINSCHI, PREȘEDINTELE RAIONULUI DUBĂSARI: „NUMĂRUL BENEFICIARILOR DE AJUTOR SOCIAL A SCĂZUT DRASTIC NU PENTRU CĂ OAMENII AU ÎNCEPUT SĂ TRĂIASCĂ MAI BINE, DAR DIN CAUZA BIROCRATIZĂRII EXCESIVE A ACESTUI PROCES”

La 16 iulie, președintele raionului Dubăsari Grigore Policinski a participat în cadrul unei ședințe de lucru împreună cu specialiștii Direcției Asistență Socială și Protecția Familiei din cadrul Consiliului Raional Dubăsari.

Pe durata evenimentului au fost abordate problemele cu care se confruntă în activitate angajații Direcției Asistență Socială și Protecția Familiei din cadrul Consiliului Raional Dubăsari, concluzia principală fiind că acest sistem atât de necesar cetățenilor este excesiv de birocratizat.

Președintele raionului Dubăsari Grigore Policinski a afirmat că deși au fost expediate mai multe adresări reprezentanților autorităților centrale privind necesitatea eliminării excesului de controale, dosare, ședințe, acte... gradul de birocrație nu a fost diminuat dar, dimpotrivă, a crescut.

„Pare incredibil, dar pentru ca o familie cu 3 copii să poată primi un ajutor financiar prin intermediul Serviciului social „Sprijin familial” este necesar un dosar format din cel puțin 105 foi cu diferite anchete (cate 30-35 foi pentru fiecare copil). În afară de aceasta, este nevoie de organizarea ședinței Comisiei locale la Primărie pentru a pune familia și copiii la evidența beneficiarilor, o altă ședință privind evaluarea complexă, plus planul individualizat pentru suport.” Grigore Policinski a afirmat că pentru completarea unui singur dosar este nevoie de 30-45 zile, iar în asemenea condiții nimeni dintre asistenți și primari nu poate să lucreze cu un asemenea volum de hârtii și responsabilități.

Aproximativ aceeași situație se atestă și în cazul serviciului social „Suportul monetar” – în acest caz este nevoie de completarea a zece pagini, dar și organizarea de ședințe, acorduri cu beneficiarul, rapoarte de monitorizare a managementului de caz, etc.

În afară de aceasta, mai multe servicii de control, printre care Agenția Națională de Asistență Socială, Consiliul de Acreditare, Inspectia Socială solicită tot felul de acte care să confirme necesitatea atribuirii unui sau altui suport financiar. „De unde să rămână oare timp pentru Om, pentru Persoană, pentru Beneficiar, pentru instruire și creștere profesională”, se întreabă Grigore Policinski?

O dovadă a birocrațizării excesive a acestui sistem sunt datele ce ne arată numărul beneficiarilor de suport material în raionul Dubăsari în ultimii 10 ani. În anul 2008- 2009, prin intermediul Comisiilor locale, de susținere materială au beneficiat circa 1000 de familii. În 2018 numărul beneficiarilor a fost de 50 de familii.

Președintele raionului Dubăsari consideră că numărul beneficiarilor a scăzut nu din cauza că oamenii au început să trăiască mai bine, dar pentru că deciziile adoptate la nivel central au fost total nechibzuite, fără a fi consultate. „Ar trebui cei care elaborează aceste legi sau iau decizii să explice cetățenilor de ce aceste dosare nu pot fi întocmite mai repede, iar dacă e cazul să putem interveni și în termeni restrânși, pentru că peste două-trei luni deja poate fi prea târziu. Oamenii au astăzi așteptări de la noi, conducătorii și funcționarii locali, deoarece în noi au și cea mai mare încredere.”

În lipsa descentralizării, a unei comuni-

„ÎN FUNCȚII DE CONDUCERE AR TREBUI SĂ VINĂ DOAR PROFESIONIȘTII CARE CUNOSC PRACTICILE INTERNE ȘI INTERNAȚIONALE. APARTENENȚA POLITICĂ AR TREBUI SĂ FIE IMPORTANTĂ DOAR PENTRU POLITIC, NU ȘI PENTRU ADMINISTRARE ȘI MANAGEMENT.”

cări eficiente, oamenii sunt înrăiți și în imposibilitatea de a schimba ceva. „De ce ar fi necesară acreditarea de la Chișinău, inspecțiile, birocrația cu tone de hârtii ce trebuie obligatoriu perfectate pentru fiecare copil și prezentate controlorilor în cazul în care aceste servicii, de facto, sunt organizate de Consiliul Raional, care are responsabilități, votul și mandatul cetățenilor, încrederea acestora și controlul permanent al oamenilor?! Oare nu este și aici o schemă – ca totul să fie supus controlului”, se întreabă președintele raionului Dubăsari?

Grigore Policinski și-a manifestat disponibilitatea de a ajuta la implementarea reformelor caree într-adevăr vor aduce cetățenilor beneficii. „Trebuie să lichidăm greșelile, să ne axăm pe practicile bune din teritoriu, să explicăm cum stau lucrurile și partenerilor noștri externi, dar și care sunt așteptările de la implementarea unor reforme. Poate nu e cazul să ne lăudăm ca reformele din ultimii zece ani au transformat Moldova „într-o poveste de succes”, poate a venit timpul să facem o analiză a actelor normative și a rezultatelor reformelor, să lucrăm pentru o descentralizare veritabilă, pentru o democratizare și îmbunătățirea relațiilor și comunicării dintre APL și APC, ghidându-ne de principiile constituționale privind autonomia locală și de o conlucrare pentru a realiza proiecte comune.”

Totodată, președintele raionului Dubăsari a fost de părere că nu putem nega reformele care cu adevărat au un impact pozitiv în teritoriu, iar aceste exemple pozitive au devenit posibile datorită unor politici de descentralizare bine chibzuite și consultate cu APL.

Grigore Policinski și-a exprimat speranța că în funcții publice nu vor fi angajați diletanți și aventurieri care să aibă și obligația de a fi membri de partid: „În funcții de conducere ar trebui să vină doar profesioniștii care cunosc practicile interne și internaționale. Apartenența politică ar trebui să fie importantă doar pentru politic, nu și pentru administrare și management.”

SERGIU ARMAȘU, PRIMARUL ORAȘULUI IALOVENI: "PRIMARI TREBUIE SĂ FIE BUNI ADMINISTRATORI, NU POLITICIENI ABILI!"

La 17 iulie 2019 s-au împlinit 4 ani de când mandatul de Primar al orașului Ialoveni a fost preluat de către domnul Sergiu ARMAȘU, colonel de poliție, doctor în drept, lector universitar și un activist civic dedicat orașului său natal. Domnul Armașu a fost nevoit să-și apere dreptul la mandatul de Primar pînă în ultima instanță de justiție, deoarece concurentul său de atunci, contestase rezultatele alegerilor locale în judecată.

De la momentul validării mandatului de primar al domnului Armașu și pînă în prezent, primăria orașului Ialoveni a reușit să devină recunoscută prin performanțele obținute, urmare a unui număr impresionant de proiecte implementate, colaborări dezvoltate cu parteneri naționali și internaționali. Pentru o mai bună reflectare a evoluției orașului Ialoveni în perioada acestor 4 ani, dar și a problemelor/constrîngerilor întâmpinate oferim mai jos un interviu în exclusivitate cu domnul Armașu.

Domnule Armașu, cum puteți descrie succint această perioadă de activitate în calitate de Primar al orașului Ialoveni?

Sergiu ARMAȘU: O perioadă foarte tensionată și supraîncărcată cu activități, cu probleme, dar și cu emoții puternice, atunci când reușeam să cîștigăm un nou proiect sau cînd obțineam ceea ce ne propuneam. În fiecare zi și noapte din acești 4 ani, nu exagerez, gândurile erau dominate de problemele din oraș și de toate situațiile complicate pe care trebuia să le depășim. Familia, viața personală, totul a rămas pe un plan secundar.

Ca de obicei, în campanie electorală candidații au programe electorale atractive, populiste și sunt generoși în promisiuni. Dumneavoastră ce ați anunțat în programul electoral cu 4 ani în urmă și ce ați reușit să realizați?

Sergiu ARMAȘU: Tot ceea ce eu am promis poate fi ușor de verificat, deoarece cu 4 ani în urmă am creat un blog personal și toată informația electorală, inclusiv programul de activitate, este și astăzi disponibil în format electronic. Pe tot parcursul acestui mandat de primar am depus maxim efort să-mi onorez promisiunile electorale. Și pot confirma cu încredere că în unele domenii am reușit să realizez în practică și mai mult decît am promis. Totodată, am identificat pe parcurs și alte multe-multe activități, care se impun a fi realizate, dacă ne dorim să dezvoltăm orașul și condițiile de trai ale oamenilor.

Puteți face un exercițiu simplu, preluăm promisiunile și analizăm realitatea. De asemenea, vrem să reliefați ce schimbări pozitive considerați că s-au produs în această perioadă.

Rețea iluminat stradal: Realizat, prin schimbarea sistemului vechi cu cel modern cu elemente LED pe toate străzile centrale, inclusiv în sectoare; **Renovare și**

construcție drumuri locale: Realizat, mai mulți km decît preconizat; **Amenajare spații verzi:** Plantat arbori, amenajate scuaruri, mai mult decît planificat; **Terenuri de joacă pentru copii;** **Terenuri sport:** Realizat, fiecare zonă funcțională a orașului fiind dotată cu cel puțin un teren de joacă, punctul de amplasare fiind coordonat obligatoriu cu locuitorii; **Rețea apă/canalizare:** două stații intermediare de pompare a apelor menajere (sectorul ATB-Albeni și Bozu) construite, iar pentru a treia (sectorul Huțuleuca) este pe ultima sută de metri licitația publică. Peste 14 km de rețea centrală de canalizare construit, obținută finanțare și executat proiectul de schimbare a țevii centrale de evacuare a apelor menajere care ceda la fiecare proces de pompare, rețeaua fiind construită în 1985; **Dotări instituții preșcolare, biblioteci:** realizat, finalizat proiectul de termoizolare a clădirii și schimbarea integrală a acoperișului la Grădinița creșă pentru copii nr.1 Andrieș; demarat proiectul de schimbare a geamurilor, aco-

nostru au strîns pe parcursul anilor foarte mult năduf și umilință, mă gîndeam în adîncul sufletului că "mare nebun mai sunt dacă eu singur cred că așa ceva este posibil, în condițiile Republicii Moldova și a situației financiare a primăriei orașului Ialoveni". Dar, am reușit. Prima rază de speranță a apărut la începutul anului 2016, când la numai jumate de an de mandat, la 26 februarie, am reușit să semnez, de comun cu ambasadorul Republicii Belarus în Republica Moldova, Excelența Sa Serghei Ciciuk, Primarul General al municipiului Chișinău și Directorul Î.M. "Regia transport electric", procesul verbal de intenții pentru deschiderea rutei de troleibuz municipiului Chișinău – orașul Ialoveni. Mult m-am bucurat pentru Ialoveneni, în data de 08 februarie 2019, cînd datorită eforturilor enorme depuse, atât fizice, cît și emoționale, în orașul Ialoveni au intrat primele troleibuze.

La fel, din seria "aproape imposibilului" a fost adoptarea actelor normative privind reîntoarcerea celor 169 ha de pămînt orașului

nostru au strîns pe parcursul anilor foarte mult năduf și umilință, mă gîndeam în adîncul sufletului că "mare nebun mai sunt dacă eu singur cred că așa ceva este posibil, în condițiile Republicii Moldova și a situației financiare a primăriei orașului Ialoveni". Dar, am reușit. Prima rază de speranță a apărut la începutul anului 2016, când la numai jumate de an de mandat, la 26 februarie, am reușit să semnez, de comun cu ambasadorul Republicii Belarus în Republica Moldova, Excelența Sa Serghei Ciciuk, Primarul General al municipiului Chișinău și Directorul Î.M. "Regia transport electric", procesul verbal de intenții pentru deschiderea rutei de troleibuz municipiului Chișinău – orașul Ialoveni. Mult m-am bucurat pentru Ialoveneni, în data de 08 februarie 2019, cînd datorită eforturilor enorme depuse, atât fizice, cît și emoționale, în orașul Ialoveni au intrat primele troleibuze.

Conștient am ales opțiunea să avem rapid troleibuze și conștient am mers la acest pas, fiind sigur că o bună parte din Ialoveneni va înțelege motivația, altă parte va blama și ponegri, din interese politice, nu din cele gospodărești, pentru oraș, precum am procedat eu.

Dar o să las pe conștiința mai

suri.

Cu 4 ani în urmă, fiindcă am dorit ca Primăria să activeze sistemic, nu haotic, am început cu elaborarea și consultarea cu toți cetățenii a Strategiei de dezvoltare socio-economică a orașului Ialoveni și a Planului de Acțiuni pentru anii 2016-2020. În această activitate am avut asistența partenerilor din cadrul USAID, care și pînă la momentul actual sunt parteneri importanți de dezvoltare a orașului Ialoveni.

Ne-am ghidat de această Strategie și de Planul de acțiuni, în baza acestor documente strategice am apelat la mai mulți parteneri naționali și internaționali.

Am fost implicați în aproape toate competițiile deschise pentru finanțări și proiecte, de la Capitala Tineretului, depus imediat după ce am cîștigat mandatul, în 2015 pentru anul 2016 (pentru primul milion!); apoi tot ce ține de atragere finanțări pentru: eficiență energetică, renovare grădiniți, iluminat stradal LED, construcție apeduct, canalizare, drumuri, teren pentru securitate rutieră, terenuri sportive, amenajare teritoriu etc.

Ne-am avîntat și în proiecte pentru a cîștiga tehnică/echipament: autotur pentru lucrări la înălțime; autogreider; în timpul apropiat, prin intermediul USAID, primăria va beneficia de un bulldoexcavator performant, care va fi utilizat nemijlocit pentru întreținerea drumurilor locale și dezvoltarea rețelelor de canalizare prioritare în sectoarele Bozu și Huțuleuca.

Pe lîngă proiectele cu componentă economică, am promovat numeroase proiecte sociale pentru persoane defavorizate, proiecte culturale, schimb de experiență cu colegii din APL din diferite țări, în special din România, proiecte pentru tineri, sport ș.a.

Din diferite surse mass-media se cunoaște că Primăria Ialoveni în ultimii 4 ani a ajuns una dintre cele mai transparente administrații publice locale, ați urcat în clasamentul realizat de IDIS Viitorul cu multe trepte. Cum ați reușit aceste performanțe? Ce metode/instrumente de comunicare ați dezvoltat?

Sergiu ARMAȘU: Încă din campania electorală am accentuat că unul dintre principiile de bază în activitatea mea va fi **Transparența Decizională** și că voi depune eforturi ca să reușim a atrage mai mulți cetățeni în activitatea Primăriei. Astăzi eu pot să afirm cu încredere că acest lucru ne-a reușit, arată și evaluările externe. Din start am re-conceptualizat pagina web oficială a Primăriei, am asigurat un sistem funcțional de translație video a activităților consiliului orașenesc, difuzăm buletine informative, asigurăm o comunicare permanentă prin intermediul rețelelor de socializare. Ne străduim să informăm zilnic locuitorii orașului despre munca din cadrul primăriei, să fim în contact direct cu cei care sunt disponibili a se implica în viața publică a orașului. De asemenea, am întreprins/întreprindem permanent cu cetățenii

perisului și termoizolarea pereților clădirii unde își au sediul Școala de arte și Biblioteca publică orașenească Petre Ștefănuță etc.

Totodată, am dezvoltat spiritul de voluntariat de la începutul mandatului, am atras tinerii, cetățenii în etate în activități comunitare, am manifestat deschidere pentru orice inițiativă în interesul orașului, am atras cetățenii disponibili să contribuie în numeroase proiecte, inclusiv construcția drumurilor locale, amenajare terenuri de joacă pentru copii, am atras reprezentanții diasporei în numeroase proiecte comunitare etc.

Care sunt, totuși, cele mai dificile promisiuni, pe care ați reușit să le realizați în practică?

Sergiu ARMAȘU: Cea mai complicată, controversată și aproape ireal de realizat a fost promisiunea referitor la atragerea troleibuzelor fără fir, pe ruta Ialoveni-Chișinău. Recunosc, că atunci, cu 4 ani în urmă, cînd am vorbit Ialovenenilor despre această soluție de a îmbunătăți calitatea transportului public pe arhicunoscuta rută nr.35, de la care locuitorii orașului

Ialoveni pentru oferirea loturilor de construcție tinerilor familii.

Cunoaștem că subiectul cu asigurarea rutei de troleibuz fără fir pe ruta Chișinău - Ialoveni, precum și retrocedarea terenurilor au fost aprig discutate în societate. Cum comentați Dumneavoastră aceste polemici.

Sergiu ARMAȘU: Iată, anume aceste cele mai complicate promisiuni eu am considerat că este oportun a le realiza în folosul orașului nostru, utilizând momentul cînd, candidații aflați în campanie electorală, au fost gata să promită și să îndeplinească condițiile înaintate din partea orașului nostru în schimbul susținerii alegătorilor.

În calitate de candidat independent, înaintea campaniei electorale parlamentare din februarie 2019, am fost în situația că trebuia să iau o decizie extrem de complicată: să merg independent în alegerile parlamentare pentru circumscripția uninominală Ialoveni, precum mă îndemneau foarte mulți prieteni și locuitori, cu scopul de a contribui de la nivel central la soluționarea problemelor, între care principal pen-

multor generații să ne judece, cum e mai bine să procedezi și pe placul tuturor, dar și în interesul orașului pe care ai obligația să-l dezvolti.

Urmărind în spațiul internet activitatea dumneavoastră profesională, observăm un spectru larg de proiecte demarate, în diverse domenii, atât economic, cât și sport, educație, cultură, social, pentru copii, pentru tineret și persoane în etate, pentru mediul de afaceri și alte categorii de beneficiari. Care proiecte vă sunt cel mai aproape de suflet?

Sergiu ARMAȘU: Toate sunt trecute prin suflet. Și pentru fiecare este depusă o părțică din viață. Pe tot parcursul acestor ani am avut alături echipa, cu care am trecut prin multe greutăți, încercări, am scris numeroase proiecte, demersuri, am participat la concursuri, am cîștigat finanțări din exterior, unele proiecte depuse nu au fost acceptate spre finanțare, din anumite motive, inclusiv politice, dar am rămas cu experiență și cu multe documente gata pregătite pentru a fi reduse la alte concu-

SERGIU ARMAȘU, PRIMARUL ORAȘULUI IALOVENI: "PRIMARI TREBUIE SĂ FIE BUNI ADMINISTRATORI, NU POLITICIENI ABILI!"

În teritoriu, în diferite mahalale, în instituții, oriunde și oriunde este necesar a comunica și a ne consulta cu ialovenenii.

Desigur, pentru a lucra transparent se impun eforturi suplimentare, timp considerabil, care, recunosc, îl iau în multe cazuri din contul timpului personal. De exemplu, multe ore, serile în familie pot sta în fața

ților înfrățite cu Primăria Ialoveni, cărora le mulțumim din suflet pentru susținere și contribuțiile concrete în cadrul unor proiecte importante (Buftea, Ineu, Chișinău Criș, Tomești, Pașcani ș.m.a.). De asemenea, aș vrea să remarc colaborarea intensă cu Asociația Meetjesland – Moldova, Președintele Asociației Paul Goemaere

și îndesat "gustul" acestei munci. Privesc în jur și văd că mulți colegi primari, care au rezultate profesionale foarte frumoase, nu mai doresc să candideze, aproape în fiecare săptămână angajați din administrația publică vor să depună cereri de demisie. Eu cred că sunt cu mult mai deștepti ca mine, dacă eu încă mă aventurez să mai can-

Totuși, veți candida pentru un nou mandat?

Sergiu ARMAȘU: Pot să vă spun că eu sunt gata să candidez și, indiferent de rezultat, am să fiu cu inima împăcată. În cazul că voi fi ales din nou înseamnă că voi fi încurajat să fac mai departe ceea ce am început. În cazul că majoritatea ialovenenilor vor prefera o

comentat referitor la alegerile locale și factorul politic?

Sergiu ARMAȘU: Vreau să punctez că eu sunt ferm convins și categoric în ideea că primarii nu trebuie să fie membri/exponenți de partid, absolut toți trebuie să fie candidați independenți, iar partidele să aleagă pe cine să susțină, în dependență de programe și viziuni de dezvoltare a comunităților. Primarii trebuie să reprezinte și să promoveze interesele tuturor locuitorilor, nu a unui anumit partid, față de care este legat de angajamente electorale. Astfel ar dispărea numeroasele conflicte/dispute și neînțelegeri în consiliile locale, create artificial, s-ar diminua discriminarea pe bază de apartenență și preferințe politice. La nivel local lumea nu are ce împărți decât nevoile comune. Primarii trebuie să fie buni administratori, nu politicieni abili. Implicarea politică a primarilor involuntar atrage după sine abordări diferite (mai prietenos în raport cu cei din aceeași formațiune și suspicios față de presupușii oponenți politici, așa este psihologia umană și nu poate nega nimeni această realitate).

Drept concluzie, consider că dacă politicienii ar modifica cadrul legal astfel ca Primarii să nu fie membri de partid, ci doar independenți și în interesul tuturor cetățenilor, atunci s-ar deschide multe perspective pentru dezvoltarea satelor și orașelor, s-ar elimina multe probleme care divizează comunitățile, s-ar combate și discriminarea pe criterii politice. Dar, probabil eu sunt prea romantic în acest sens și politicul are alte viziuni.

Vă mulțumim pentru interviu și sinceritatea dumneavoastră.

calculatorului pentru a răspunde la diverse mesaje. Mai sunt și mesaje răutăcioase în spațiul rețelelor de socializare, lansate de pe conturi false, care nu au nimic comun cu atitudinea responsabilă față de treburile orașului, care chiar și dacă le ignorăm, ne dau lecții despre natura adevărată a oamenilor din jur. Oricum, pînă vom atinge nivelul unei societăți civilizate, construim transparența învățându-ne și nu renunțăm la principiile noastre de activitate.

Cine sunt partenerii de dezvoltare ai orașului Ialoveni/partenerii Primăriei cu care ați colaborat cel mai activ în acești 4 ani?

Sergiu ARMAȘU: Cele mai sincere cuvinte de mulțumire și mesaje de grațitudine din partea echipei Primăriei Ialoveni aș vrea să transmit tuturor care au fost alături pe parcursul acestor 4 ani, ne-au acordat asistență, expertiză profesională, granturi și finanțări, ne-au încurajat să muncim după principiile unei bune guvernări locale. Mă refer la echipa PNUD Moldova, Proiectul MiDL dedicat implicării diasporei în dezvoltarea locală, Proiectele USAID, inclusiv proiectul recent "Comunitatea mea", Proiectele Ambasadei Poloniei, Slovaciei, prin intermediul SlovakAID, Ambasadei României, Suediei, Elveției, Consiliului European, Delegației UE, Băncii Mondiale,

De asemenea, partenerii grupului de implementare Convenției Europene a Primarilor; colegii din APL România, primăriile localită-

și doamna Elena Dragan, prin intermediul cărora Primăria Ialoveni a semnat Acordul privind dezvoltarea colaborării transfrontaliere moldo-româno-belgiene în cadrul Asociației Meetjesland-Moldova, donația unei ambulanțe și celor 100 de biciclete pentru Ialoveni, lansarea unor noi inițiative comune, proiecte sociale și culturale).

Nu putem să nu vă întrebăm dacă veți intra în competiție pentru un nou mandat de Primar la alegerile locale stabilite pentru 20 octombrie curent? Și dacă da, atunci din nou ca și candidat independent sau, eventual, din partea cărui partid politic?

Sergiu ARMAȘU: Referitor la un nou mandat pot să vă spun că moral eu mă consider cumva obligat să merg înainte cu proiectele inițiate, ca să fiu și corect în fața ialovenenilor care au încredere în mine și care mă susțin permanent. Am acumulat o anumită experiență, s-a consolidat o echipă care poate face față multor probleme, provocări, am învățat mai profund ce înseamnă la modul practic administrație publică locală și toate aceste ar servi ca o bază pentru o activitate eficientă. Totodată, nuni dă pace gîndul că "trebuie să fii mare nebun ca să lupți pentru un astfel de job, cum este funcția de Primar, la noi în Moldova". Nu-mi dă pace și gîndul că în satele și orașele Moldovei mulți se aventurează să candideze la funcția de primar, necunoscînd elementar ce atribuții și ce responsabilități are un Primar. Dar eu deja cunosc cu vîrf

didez pentru un mandat.

Pentru mine acum este complicat și să abandonez această muncă, pentru că am depus mult suflet și efort pe parcursul a 4 ani,

altă alegere, eventual o implicare politică, atunci am să plec cu sufletul împăcat că am făcut tot ce adepins de mine pentru orașul natal, lăsînd și multe responsabilități

avînd multe proiecte inițiate pentru care vom primi rezultatele în următorii ani. Dar și nu-mi este deloc ușor să candidez încă pentru un mandat, fiindcă eu îmi doresc să merg doar în calitate de candidat independent, iar partidele politice, evident, au interesele sale și mai multe resurse decît un candidat independent.

de pe umerii mei. Anume despre aceasta voi vorbi în timpul apropiat la direct cu ialovenenii. Eu sunt determinat să mă întîlnesc cu fiecare mahalala/cartier în parte și să analizăm împreună ce am reușit în acești 4 ani, să explic viziunea mea și ulterior alegerea ialovenenilor o voi respecta.

Aveți ceva în mod special de

Vă urăm noi succese și realizarea a tot ce vă propuneți!

Sergiu ARMAȘU: Și eu Vă mulțumesc la rândul meu și permit-mi pe această cale să mulțumesc și tuturor celor care au susținut, susțin și ne vor susține să implementăm inițiativele echipei Primăriei orașului Ialoveni!

www.unimedia.md

PRIMARUL MUN. CAHUL CĂTRE DIASPORĂ: "FIȚI ALĂTURI DE NOI ÎN PROIECTELE PE CARE NI LE PROPUNEM!"

Nicolae Dandiș, primarul municipiului Cahul îndeamnă toți cahulenii, inclusiv cei plecați peste hotare, să se implice activ în viața comunității.

„Avem destule exemple în Republica Moldova atunci când implicarea diasporei a însemnat realizarea unor proiecte de succes pentru localitățile respective. Localități mici, dar care sau mobilizat, și au implicat cetățenii plecați peste hotare, au reușit să rezolve multe probleme cu care se confruntă cetățenii localității” spune Nicolae Dandiș într-un spot video plasat pe facebook.

Totodată, primarul mun. Cahul vine cu un îndemn către cei plecați peste hotare să fie alături de mun. Cahul în proiectele de dezvoltare economică și socială, să vină cu propuneri și soluții astfel

ca în localitate să fie realizate mai multe proiecte de care au nevoie cahulenii.

„Vin cu un indemn, și-mi exprim toată încrederea că acești cetățeni pe care îi doare inima pentru localitate lor, să fie alături de noi

în proiectele care ni le propunem, dar și să vină cu propuneri, soluții și de ce nu, suport pentru mobilizarea anumitor resurse în rezolvarea problemelor, astfel ca cahulenii din diasporă să fie alături de noi” a declarat Nicolae Dandiș.

CE ZICE PRIMARUL DE DERENEU DESPRE EVENTUALITATEA UNUI NOU MANDAT?

Primarul satului Dereneu, Călărași, Elena Oaserele, declară sus și tare că cel de-al doilea mandat al ei a fost mult mai greu, cu multe probleme și piedici. Cu toate acestea, e dispusă să continue.

„Dacă locuitorii comunei vor decide că ar trebui să continui, atunci cred că da”, a spus dânsa într-un interviu pentru EXPRESUL.

Potrivit ei, patru ani este prea puțin pentru un mandat. Elena Oaserele a explicat și de ce: „Uneori, începi proiectele și nu reușești să le finalizezi, pentru că necesită mai mult timp de implementare”.

În ultimii patru ani, susține dânsa, în comună au fost făcute multe lucruri frumoase, care trebuiau realizate. Printre proiectele cu care se mândrește în mod special, a menționat transferarea grădiniței de copii din Dereneu în incinta gimnaziului, pentru că „viitorul nostru sunt copiii, iar ei trebuie să aibă cele mai bune condiții de activitate”.

Al doilea proiect ar fi asigurarea cu apă potabilă a locuitorilor din Bularda.

Elena Oaserele a mai spus că, în cazul în care va fi ales un nou primar, și-ar dori ca acesta să fie dispus să continue proiectele începute de ea sau măcar să le mențină pe cele deja realizate.

DUMITRU VÎSOȚCHI, PRIMAR DE CIOBURCIU, ȘTEFAN VODĂ: „CALM-UL ÎMPREUNĂ CU PRIMARIII SUNT PUTEREA STATULUI DE CARE ORICE GUVERNARE TREBUIE SĂ ȚINĂ CONT”

Dumitru Vișoțchi este primar la al treilea mandat în localitatea Cioburciu, Ștefan Vodă. Din interviul pentru calm.md aflăm de ce cetățenii i-au acordat de atâtea ori votul de încredere, în ce condiții satele noastre ar putea să se dezvolte, dar și ce reprezintă CALM-ul.

Ce reprezintă Congresul Autorităților Locale din Moldova?

Dumitru Vișoțchi: CALM-ul este tata și mama primarilor, unde nu contează partidul pe care îl reprezintă aleșii locali. CALM-ul îi ajută și îi susține pe toți. Cu părere de rău, nu prea este ascultat de puterea centrală, deși CALM-ul împreună cu primarii sunt puterea statului de care orice guvernare trebuie să țină cont. CALM-ul reprezintă primarii, iar primarii reprezintă cetățenii acestei țări. Primarii cunosc viața reală a oamenilor din acest stat și poate sunt mai duri în cerințe, în abordarea problemelor, iar guvernanților acest lucru nu le prea le place.

În trei mandate ați acumulat o experiență bogată în administrația locală...

Dumitru Vișoțchi: Cel mai greu a fost primul mandat, al doilea a fost puțin mai ușor, iar al treilea, nu știu de ce, este foarte greu. Am acumulat experiență, dar unele lucruri s-au schimbat, inclusiv situația politică și toate împreună au complicat activitatea multor primari.

Cetățenii v-au acordat în toți acești ani votul lor de încredere...

Dumitru Vișoțchi: Probabil pentru că au încredere în mine. Nu i-am mințit, am făcut ceea ce am promis, poate chiar și mai mult.

Ce ne puteți spune despre veniturile primăriei Cioburciu?

Dumitru Vișoțchi: Veniturile principale sunt din proiecte. La scrierea acestora lucrăm împreună cu colectivul din primărie, fiecare are sarcina sa, în funcție de competențe și de problemele abordate. Avem o echipă unită la primărie, formată din specialiști buni.

Care ar fi soluțiile ca satele noastre să se dezvolte?

Dumitru Vișoțchi: Cred că trebuie de găsit finanțări pentru ca oamenii să fie motivați să rămână, în primul rând. Să le oferim libertate pentru ca ei să poată activa, dacă vorbim de proprietatea privată. Trebuie să fie salarii stabile și demne, în bază de contract, ca cetățeanul să aibă o siguranță a zilei de mâine.

Care sunt cele mai importante realizări ale DVS în acești 12 ani de activitate în calitate de ales local?

Dumitru Vișoțchi: Prioritatea mea au fost drumurile. Nu pot spune că am realizat ceea ce am visat eu, dar oricum lucrurile s-au schimbat și cetățenii apreciază. Un alt proiect important a fost iluminarea stradală, am reușit să instalăm 127 de piloni pe strada principală, plus alte câteva străzi din localitate. Ne dorim să iluminăm tot satul, în acest sens, împreună cu satele Talmază și Purcari am deșus un proiect comun.

La Purcari vin mulți turiști, ar fi atractivă și localitatea DVS din acest punct de vedere?

Dumitru Vișoțchi: Ne propunem să dezvoltăm și această latură. Clădirea fostei grădinițe a fost procurată de către o persoană care încearcă să creeze condiții pentru a primi turiști. Avem un meșter popular în localitate care este vizitat periodic de cetățenii din afara localității. Cioburciu este situat pe malul Nistrului, avem două zone de odihnă. Locurile nedescoperite sunt interesante și dacă treci prin ele îți dorești să mai revii.

TAMARA JOSAN, PRIMAR DE ROȘCANI, STRĂȘENI: „ȘI CU BANI PUȚINI POȚI OBȚINE REZULTATE!”

Tamara Josan este primar la primul mandat în satul Roșcani, raionul Strășeni. Consideră că și cu puține resurse poți realiza lucruri frumoase pentru comunitate, iar dacă cetățenii se implică rezultatele sunt mult mai vizibile și apreciate.

Ce v-a motivat să candidați pentru funcția de ales local?

Tamara Josan: Dorința de a contribui la dezvoltarea locală și la promovarea imaginii satului. Mi-am propus să creez condiții pentru ca oamenii să nu dorească să părăsească satul.

E posibil să reușești în patru ani să produci asemenea schimbări?

Tamara Josan: Am reușit

multe în acest mandat. Am construit apeductul, am iluminat 7 din cei 11 de km de drum, am reparat drumuri, iar acum sun-

tem la etapa când punctul medical din localitate va avea un sediu mai spațios și mai bun.

Unii colegi de-ai DVS sus-

țin că e greu să faci multe schimbări cu puține resurse financiare...

Tamara Josan: Într-adevăr, e foarte greu să realizezi niște obiective majore, dar poți și cu bani puțini să ai rezultate. Totodată, Guvernul m-a susținut cu 1, 3 milioane de lei pentru a repara Casa de Cultură. Fără acești bani din bugetul de stat nu aș fi putut realiza acest obiectiv.

Oamenii observă aceste schimbări?

Tamara Josan: Oamenii văd aceste schimbări, mai ales că împreună cu ei am realizat unele proiecte, dar au așteptări mult mai mari. Sunt mulțumită că las urme frumoase în urma mea. Avem succes la capitolul salubritate, am amenajat un teren de joacă pentru copii și un

teren de odihnă pentru toată lumea din sat, rezultate sunt mai multe.

Înainte de a deveni primar ați fost director de școală, în ce domeniu v-ați dori să activați în următoarea perioadă?

Tamara Josan: Vreau să mă dedic copiilor și nepoților mei, deoarece familia este ceea ce avem mai scump. Sper să vină în fruntea satului, atât la școală, dar și la primărie fete tinere din sat, pe care să le susțin și care să aibă rezultate.

Vorbiți doar de fete, să înțelegem că bărbații nu sunt la fel de buni?

Tamara Josan: Băieți tineri nu prea avem în localitate, iar bărbații care au candidat până acum nu au fost aleși de către cetățeni.

ORAȘUL DIN R. MOLDOVA GAZIFICAT ÎN PROPORȚIE DE 100%. PRIMARUL: „AM REUȘIT”

„Cetățenii văd rezultatele activității mele de patru ani și ne solicită să nu lăsăm primăria. Lucrurile se schimbă, am reușit să contribuim la iluminarea a 16 km de străzi, orașul Căinari este gazificat acum în proporție de 100%. Am reușit construcția cazangeriei pe bază de biomasă și instalarea panourilor solare la grădinița nr 2. Am reușit să-mi îndeplinesc programul de activitate, dar și l-am depășit. Sunt doar câteva dintre realizările ce mă motivează să nu renunț la această activitate”. Aceasta a comunicat Primarul orașului Căinari, Maria Ghelan, în cadrul unui interviu pentru **Congresul Autorităților Locale din Moldova, informează Provincial.**

Totodată, Primarul s-a referit și la veniturile bugetului local.

„Bugetul veniturilor proprii în orașul Căinari este de un milion de lei, bani care ne ajută să achităm salariile și să asigurăm întreținerea instituțiilor publice. Mai avem un milion de lei din transferurile cu destinație generală pentru implementarea diverselor proiecte. În perioada mea de activitate am implementat proiecte mari, am reușit să reparăm primăria orașului Căinari. Acum schimbăm acoperișul la grădinița nr 1, la licitație au participat 21 de

„LA CALM GĂSESC RĂSPUNS LA ÎNTREBĂRILE CARE MĂ PREOCUPĂ!”

agenți economici și astfel am redus suma cu 50%”, a conchis Ghelan.

Perioada celor patru ani de mandat a reușit să implementeze mai multe proiecte, iar rezultatele sunt apreciate de către cetățeni și o motivează să-și continue activitatea.

Acum patru ani orașul Căinari era blocuri locative fără apă și gaz. S-au schimbat lucrurile între timp?

Maria Ghelan: Sunt patru blocuri locative cu 297 de apartamente în care locuiesc doar 75 de familii. Lipsea apa, gazul și era uzat sistemul de canalizare în proporție de 100%. La ora actuală se construiesc rețelele de gaze la blocurile cu

60 și cu 40 de apartamente, rămâne să identificăm soluții și în cazul blocului cu 107 apartamente. Deși au rămas puține familii în aceste blocuri, cetățenii așteaptă să creăm condițiile necesare de trai. În ceea ce privește apeductul și canalizarea, am depus proiectul la Agenția Dezvoltare Regională, iar conform programului, proiectul nostru a fost evaluat cu punctajul maxim. Cu părere de rău, din cauza că s-a implicat politicianul, nu a fost selectat orașul Căinari, ci Căușeni care, după punctajul obținut era pe locul al patrulea. Proiectul este inclus în planul operațional regional, suntem în așteptarea obținerii finanțării, cinci primării și opt localități suntem

parte a acestui proiect ce prevede construcția apeductului în orașul Căinari în proporție de 100%. În proiect este prevăzută și crearea operatorului regional. Suntem în așteptare, am scris scrisori tuturor instituțiilor centrale în speranța că se va conștientiza necesitatea implementării acestuia. În Căinari este uzat apeductul în proporție de circa 80% și zilnic se înregistrează rupturi. Ultimul apeduct a fost construit în 1986, celălalt datează din 1968, astfel că construcția unuia nou este prima prioritate în orașul Căinari.

Ce ne puteți spune despre veniturile bugetului local?

Maria Ghelan: Bugetul veniturilor proprii în orașul Căinari este de un milion de lei, bani care ne ajută să achităm salariile și să asigurăm întreținerea instituțiilor publice. Mai avem un milion de lei din transferurile cu destinație generală pentru implementarea diverselor proiecte. În perioada mea de activitate am implementat proiecte mari, am reușit să reparăm primăria orașului Căinari. Acum schimbăm acoperișul la grădinița nr 1, la licitație au participat 21 de agenți economici și astfel am redus suma cu 50%.

Ce vă aduce la CALM?

Maria Ghelan: Liniștea sufletească, înțelegerea, întrebările de ordin juridic, deoarece noi în teritoriu nu avem juriști. În statele de personal ale primăriei orașului Căinari avem 6 funcționari publici, inclusiv primarul. Dacă am avea

un specialist pe scrierea de proiecte am reuși să aducem mai multe proiecte. Noi, angajații din primărie, nu avem zile de sărbători. Am participat zilele acestea la scrierea proiectelor pentru a participa în cadrul programelor „Migrație și Dezvoltare Locală”, „Diaspora acasă reușește”, „Comunitatea Mea”. Am lucrat inclusiv sâmbăta și duminica, am inclus în activități și echipa. Am înțeles că programul „Diaspora acasă reușește” a fost stopat, deși noi am avut cheltuieli, am elaborat proiect de execuție tehnică, am strâns contribuția de la cetățeni, urmează doar să fie organizată licitația și să demareze lucrările. Cu părere de rău, se spune că acest proiect va fi anulat. Am venit la CALM pentru a pregăti o scrisoare către Guvern și sperăm ca această decizie să fie reexaminată.

Ce vă determină să continuați activitatea în acest domeniu?

Maria Ghelan: Cetățenii văd rezultatele activității mele de patru ani și ne solicită să nu lăsăm primăria. Lucrurile se schimbă, am reușit să contribuim la iluminarea a 16 km de străzi, orașul Căinari este gazificat acum în proporție de 100%. Am reușit construcția cazangeriei pe bază de biomasă și instalarea panourilor solare la grădinița nr 2. Am reușit să-mi îndeplinesc programul de activitate, dar și l-am depășit. Sunt doar câteva dintre realizările ce mă motivează să nu renunț la această activitate.

IOANA RĂCILĂ, PRIMAR DE BEȘTEMAC, LEOVA: „SCHIMBĂRILE SE PRODUC DACĂ AI DORINȚĂ ȘI CAPACITĂȚI!”

Ioana Răcilă, este primar în comuna Beștemac, Leova la al treilea mandat. A reușit să convingă consătenii că este importantă contribuția lor la implementarea proiectelor. Consideră că bunele practici le putem prelua mai curând de acasă, decât de peste hotare.

Ați lăsat pentru o zi preocupările pe care le aveți la primărie și ați mers într-o vizită de studiu la Giurgiuștii...

Ioana Răcilă: Cred că este important schimbul de experiență pe care trebuie să-l facem între noi primării. Am mers cu scopul de a prelua unele idei frumoase și de a le implementa în localitatea mea.

Unii cred că trebuie să preluăm aceste practici din țările dezvoltate, că de acasă nu prea am avea ce să învățăm...

Ioana Răcilă: În cadrul unor proiecte, dar și împreună cu CALM-ul am avut ocazia să merg peste hotare. Totodată, am avut ocazia să vizitez și primării din alte raioane ale Republicii Moldova și nu pot să zic că primării de la noi lucrează mai rău decât cei de peste hotare. Acolo sunt alte realități decât cele de la noi.

Unii oameni susțin că lucrurile

rile nu se schimbă în RM și din acest motiv pleacă. Totuși, în cadrul multor comunități locale se observă aceste schimbări.

Ioana Răcilă: Nu cred că lucrurile nu se schimbă. Am fost la Giurgiuștii acum șapte ani și realitățile erau altele decât cele de astăzi. Aspectul satului s-a schimbat, sunt vizibile realizările. În multe alte sate sunt schimbări, sigur că depinde foarte mult și de stăpânul care este în comunitate, dacă este dorința de a face aceste schimbări, dacă sunt cunoștințele necesare pentru a scrie proiecte și a atrage investiții. Cu bugetele noastre de la sate într-adevăr este greu să realizezi ceva. Eu, de exemplu, am format cândva o asociație obștească și cu ajutorul acesteia, dar și a populației din sat am reușit să aducem investiții mari în localitate. Am reușit să aprovizionăm satul cu apă, fiind vorba de o investiție de peste 2 milioane de lei acordată de Banca Mondială, am iluminat satul, am reparat gimnaziul cu ajutorul Fondului de Investiții etc. Dacă ai dorință, capacitate și reușești să atragi investiții schimbările se produc, iar oamenii le observă.

În cadrul acestor proiecte este nevoie și de contribuția cetățenilor. Zilele trecute am văzut un reportaj realizat într-un sat unde oamenii refuzau

să participe la realizarea proiectului...

Ioana Răcilă: Era vorba despre aprovizionarea cu apă și m-am mirat deoarece în satul nostru oamenii nu au fost împotrivi. Proiectul nostru de 2 milioane 843 de mii de lei presupunea contribuția cetățenilor din localitate. La populația de peste o mie de locuitori contribuția comunității constituia peste 400 mii de lei. Primăria a venit cu peste o sută mii de lei, în rest au contribuit oamenii, cu 1400 de lei de la fiecare gospodărie.

Probabil, primarul ar trebui înainte de implementarea fiecărui proiect să explice oamenilor ce scop se urmărește..

Ioana Răcilă: Orice finanțator cere și contribuția cetățenilor. În cazul colaborării noastre cu FISM, de asemenea, a fost nevoie de contribuția satului. Vreau să vă spun că am explicat oamenilor de ce este nevoie de acea investiție și au participat cu sume de bani și oamenii în vârstă, care nici nu aveau copii la școală.

De ce este nevoie de această contribuție a cetățenilor, pentru că finanțatorii mari ar putea să acopere și această sumă?

Ioana Răcilă: Dacă pune și omul umărul înțelege mai bine prețul lucrului care s-a făcut și atunci proiectul implementat are o durabilitate mai mare, nu se distruge, nu este lăsat în voia sorții

deoarece el contribuie cu bănuțul lui care este din munca lui. De asemenea, este o mândrie pentru el că a contribuit, dar și o responsabilitate.

Nu există o facultate unde se învață meseria de primar. Ce calitate trebuie să aibă un om ca să poată deveni un bun primar?

Ioana Răcilă: Trebuie să poată avea o comunicare bună cu cetățenii, să-i poată înțelege, să-i asculte și să încerce să-i ajute, să găsească soluții la problemele cu care aceștia se confruntă. Într-un sat mic, unde marea majoritate a tineretului a plecat și au rămas doar cei bătrâni, sunt foarte multe probleme și trebuie să găsești soluții pentru toți.

Urmează al patrulea mandat de primar?

Ioana Răcilă: Cu siguranță. Mă pregătesc, am câteva proiecte începute în sat, la noi nu s-au făcut măsurările masive, oamenii sunt în vârstă și vor să transmită casa, lotul de pe lângă casă copiilor, nepoților lor dar nu au documentația necesară. Am început măsurările masive, gazificarea satului, mai avem de reparat drumuri și mi-am luat angajamentul să candidez pentru al patrulea mandat în speranța că voi mai face lucruri bune împreună cu comunitatea și pentru comunitate.

LARISA TOMȘA, PRIMARUL DE CNEAZEVCA, LEOVA: „CÂND AM DEVENIT MEMBRI AI CALM MI-AM DAT SEAMA CÂT DE BINE ESTE CÂND CINEVA PUNE UMĂRUL PENTRU A TE AJUTA”

Larisa Tomșa este primar la al doilea mandat în comuna Cneazevca, raionul Leova. Consideră că a reușit să scoată localitatea din anonimat, dar și să îmbunătățească condițiile de trai pentru consăteni. Care sunt reușitele, dar și aspirațiile primarului Larisa Tomșa aflăm din interviul pentru calm.md.

Ce părere aveți despre CALM?

Larisa Tomșa: Le sunt foarte recunoscătoare. În 2013, atunci când Cneazevca a devenit membră a acestei organizații, mi-am dat seama cât de bine este când cineva nu te lovește în spate, dar pune umărul pentru a te ajuta, să obții răspunsuri la întrebările care te frământă, ești invitat să participi în cadrul vizitelor de studiu rezulta-

reșit să scot Cneazevca din anonimat, mulți nu știau că există un asemenea sat. Pot să afirm că astăzi avem străzi curate, amenajate, în curțile blocurilor de locuit sunt bănci, locuri de joacă pentru copii. Gunoșiștile neautorizate au dispărut, cetățenii au învățat să colecteze gunoiul și să-l ducă acolo unde îi este locul. Un rezultat de care sunt mândră este proiectul de construcție a canalizării și apeductului, ceea ce nu fiecare localitate are, fiecare gospodărie a fost deja conectată. Consider că dacă sunt condiții va fi și sănătate.

Care ar fi principala problemă în Cneazevca?

Larisa Tomșa: Gazificarea este un obiectiv ce a fost pus în sarcina primăriilor. Nu cred că este o abordare corectă, aceasta trebuie să fie o preocupare a statului. Primarul nu poate fi și constructor, și arhitect, și manager. Conectarea la gaz trebuie asigurată de stat deoarece este un proiect costisitor, iar primăriile nu au asemenea venituri și pentru cetățeni contribuția este usturătoare.

Vă mai doriți un mandat de primar?

Larisa Tomșa: Nu pot să răspund la această întrebare deoarece încă nu am abordat acest subiect în familie. Din păcate, primarul este hamalul satului și nu reușește să fie soră, fiică sau soție, iar eu îmi doresc ca cei dragi să se bucure de prezența mea în viața lor.

tive, ești încurajat că vei reuși.

Cea mai recentă vizită de studiu ați avut-o la Giurgiulești...

Larisa Tomșa: Se simte că este gospodar în localitate, că este respectat alesul local, dar și că primarul iubește cetățenii. Tatiana Gălățeanu va rămâne pentru totdeauna primarul acestei localități, deoarece cele mai multe rezultate înregistrate aici sunt meritul doamnei.

Sunteți la finele celui de-al doilea mandat...

Larisa Tomșa: Sper să rămână în memoria oamenilor un mandat cu reușite, așa cum a fost și primul. Vreau să ne mândrim cu satul nostru, cu cetățenii și, de ce nu, cu primarul.

Care sunt cele mai importante realizări ale DVS în aceste două mandate?

Larisa Tomșa: Cred că am

RODICA RUSU, PRIMARUL LOCALITĂȚII TELIȚA, ANENII NOI: „GUVERNUL TREBUIE SĂ AIBĂ O VIZIUNE DE DEZVOLTARE LOCALĂ”

Care sunt soluțiile pentru ca toate satele noastre să arate ca Giurgiuleștiul -localitatea care a reușit să se dezvolte datorită veniturilor proprii și a vizionilor managerului acestei comunități? La această întrebare ne-a răspuns Rodica Rusu, primarul de Telița, Anenii Noi care, împreună cu alte membre ale Rețelei Femeilor Primar din cadrul CALM, a întreprins recent o vizită de studiu în această localitate de la sudul Republicii Moldova.

Ce v-a impresionat la Giurgiulești?

Rodica Rusu: Am văzut o localitate cu o dezvoltare strategică, este una dintre puținele din RM cu buget propriu, cu o infrastructură economică, ceea ce este foarte important. Ne-am convins încă o dată că pentru o dezvoltare planificată e nevoie să avem o bază economică, astfel încât să ne ambiționăm să gândim planuri strategice de dezvoltare economică a localităților. Da, este bine când avem mici granturi, când avem acces la fonduri de dezvoltare națională, dar este nevoie să dispunem și de o bază

economică, iar la Giurgiulești aceasta există.

Cum creăm bazele economice în localitățile în care acestea lipsesc?

Rodica Rusu: Prin studiu de fezabilitate și prin analiza pieței. Doar contractând specialiști putem să determinăm oportunitățile pe care le are fiecare localitate, fie că este vorba de turism, meșteri populari, industrii creative etc. Fiecare localitate are perspectivă economică, ea însă trebuie neapărat identificată. La nivel local nu cred că avem aceste capacități, dar sunt instituții de dezvoltare locală, sunt experți care ne pot ajuta la elaborarea unor documente –strategii de dezvoltare pentru termen scurt și mediu. Aceste strategii ar putea fi luate ca bază la aplicarea pentru obținerea fondurilor internaționale. Este strict necesar să avem o viziune mult mai complexă în dezvoltarea localităților, iar ceea ce am văzut la Giurgiulești este că satul dispune de un plan urbanistic de dezvoltare, de strategie economică, au o zonă economică liberă care le asigură o dezvoltare sigură. Dna primar și echipa ei sunt de toată lauda pentru că lucrează pe domeniul ecologie, al educației etc, am văzut că elevii din clasa

viitorului gândesc progresiv, merg la competiții internaționale de robotică, deci localitățile rurale au și ele capacitate umană, iar copiii deștepți și talentați sunt puși în valoare.

De ce întârziem atât de mult cu elaborarea și implementarea acestor strategii?

Rodica Rusu: Din lipsă de fonduri, de programe naționale care ne-ar ajuta. Localitățile noastre nu dispun încă de baza economică. Poate ar trebui să preluăm practica Țărilor Baltice, a Poloniei care a gândit o structură foarte bine pusă la punct, de sus în jos, privind atragerea fonduri-

lor europene. Ei au pregătit acești specialiști la nivel național, i-au instruit cum să aplice la un program internațional. E necesar să învățăm engleza, să știm cum să completăm aceste formulare, iar instituțiile statului responsabile de proiecte să lucreze pentru sate. Nu este normal să merg la Institutul de Proiectare Urbanistică din Chișinău și să mi se ceară 400 mii de lei pentru elaborarea unei strategii. Întrebarea mea este de ce Guvernul ar avea nevoie de aceste instituții dacă acestea nu lucrează în susținerea localităților noastre, a autorităților locale care, de asemenea, sunt expo-

nenții statului? Guvernul trebuie să aibă o viziune de dezvoltare locală foarte bine-gândită și cu acoperire financiară. Avem multe programe, dar ele nu au acoperire financiară. Noi avem viziuni, dorim să schimbăm lucrurile, dar avem nevoie de suport.

Avem capital uman în localitățile Republicii Moldova care ar putea implementa aceste strategii?

Rodica Rusu: Nici România nu are capital uman în fiecare localitate, dar sunt marile urbe unde acesta există și poate fi folosit și în beneficiul localităților mici. Nici nu este necesar ca fiecare localitate să aibă un strateg de dezvoltare, dar există aceste instituții ale statului care ar putea lucra pentru noi. Practica țărilor europene care au avut o asemenea abordare a arătat că rezultatele vin în doi-trei ani. Noi încă nu avem această pregătire, dar este de obligația Cancelariei de Stat a altor structuri ale statului să ne ajute la acest capitol. Poate nu este necesar să ne verifice fiecare mișcare, poate e nevoie de o abordare mult mai constructivă și mult mai strategică. Noi trebuie să preluăm experiențele valoroase și să schimbăm abordarea.

VERA BUGA, PRIMAR DE CORNEȘTI, UNGHENI: „UNII ÎNCĂ NU AU CONȘTIENTIZAT CĂ CEEA CE SE FACE ESTE PENTRU CETĂȚENI, NU PENTRU PRIMĂRIE”

Vera Buga, primarul orașului Cornești, Ungheni afirmă că în cei patru ani de mandat a reușit să aducă în localitate mai multe proiecte în valoare de 10 de milioane de lei. Care sunt satisfacțiile, dar și regretele unui ales local aflăm din interviul pentru calm.md.

Pe durata acestui mandat ați început implementarea unui proiect grandios – cel privind construcția rețelei de apeduct și canalizare..

Vera Buga: De 20 de ani acest proiect tehnic stătea pe rafturile primăriei și nimeni nu reușiseră să găsească resursele necesare. Pe durata celor 4 ani de mandat am reușit implementarea a 17 milioane de lei. Pe lângă aceasta, am avut un proiect susținut de IFAD, în valoare de 1,5 milioane, bani care ne-au permis ca și cazereria grădiniței să funcționeze pe bază de peleți. De asemenea, datorită suportului polonezilor am construit stadionul din centrul localității. Am lucrat și cu fondul de granturi mici, iar recent am construit parcul „Aleea tineretului”, suma investită fiind de circa 200 mii de lei.

Vine tineretul să-și petreacă timpul pe această alee?

Vera Buga: Vine, dar, din păcate, avem și din cei care strică ceea ce s-a construit. A doua zi după ce am instalat pilonii am găsit unul distrus. Am impresia că unii încă nu au conștientizat faptul că ceea ce se face este pentru cetățeni, nu pentru primărie sau altcineva.

Unde se învață că ceea ce se construiește trebuie păstrat? Acasă sau la școală?

Vera Buga: Dacă nu sunt cei șapte ani de acasă, școala nu reușește să facă mari schimbări.

Care sunt satisfacțiile unui primar?

Vera Buga: Mulțumirea oamenilor. Totuși, implementând proiectul pentru asigurarea cu apă și canalizare am observat că sunt mai multe reproșuri decât recunoștință. Înțeleg că toate drumurile au de suferit de pe urma acestui proiect. Am tras nădejde la „Drumuri Bune II”, dar am înțeles că s-a amânat implementarea acestui program. Al patrulea an primim

bani în bugetul local din Fondul Rutier. Avem 3 mii de locuitori și primim circa 300 de mii de lei, câte o mie de lei pentru fiecare cetățean. Această sumă nu ne ajută foarte mult deoarece drumurile locale sunt în stare deplorabilă.

Ce vă motivează să candidați pentru următorul mandat?

Vera Buga: Îmi doresc să finalizez implementarea proiectului privind asigurarea orașului Cornești cu apeduct și canalizare.

UNCHIUL ȘI NEPOTUL GAMARȚ AU EDIFICAT UN MONUMENT DEPORTAȚILOR LA BAȘTINA PĂRINȚILOR LOR

Prima cale ferată din raionul Orhei a fost inaugurată în satul Breanova, comuna Morozeni, și este parte a unui monument de o deosebită semnificație. Șinele reprezintă standardul rusesc al căilor ferate, distanța are o lungime de trei metri, dar îndreaptă gândurile și sufletele noastre departe, acolo unde au fost deportați, 70 de ani în urmă, mii de moldoveni. Printre aceștia au fost Simion și Eufrosinia Gamarț împreună cu 4 copii ai lor, familie de gospodari, a căror urmași au finanțat edificarea unui monument în memoria victimelor deportărilor staliniste.

Ion Gamarț, primarul de Pelivan, nepot al Eufrosiniei și lui Simion Gamarț, s-a născut deja în

satul pe care acum îl conduce or, familiei revenite după 1956 din Si-

beria nu i s-a permis să trăiască la Breanova, precum nu li s-a permis tuturor deportaților să revină în satele și la casele lor. Au ales Pelivanul, satul care, după „dezghețul hrușciovist”, a devenit vatră pentru toți cei întorși din deportare.

„Noi nu am uitat de unde ne tragem, de aceea am dorit să edificăm o coloană încununată de o cruce, dar și acești trei metri de cale ferată, care se rupe surprinzător spre a demonstra că oricum drumul regimurilor totalitare duce spre nicăieri”, ne spune Ion Gamarț.

Ion Gamarț ne-a povestit că în noaptea de 6 iulie 1949 au fost deportați patru din cei 7 copii ai bunicii săi, pe mezinul a reușit să-l ia

rudele care au rămas în sat. Între cei care au fost deportați a fost și Tudor, tatăl său, care avea 14 ani.

Unchiul lui Ion, Nicolae Gamarț, care trăiește la Chișinău, s-a născut în Siberia.

„Atunci, în 1958, Pelivanul ne-a primit pe toți cei deportați – nemți, ruși, ucraineni din Ucraina de vest, un conglomerat de culturi și de caractere, care ne-a marcat pentru o viață. Unitatea și solidaritatea din comunitatea noastră își trage rădăcinile încă de atunci. Iată de ce am o idee să ridic un asemenea monument și în memoria acestor săteni ai mei, la Pelivan”, a menționat în continuare dl Ion Gamarț.

La ceremonia de inaugurare

de la Breanova, care a avut loc pe 6 iulie curent, a fost prezent și președintele raionului Orhei, dl Ion Frunze, care-și trage originea dintr-o familie de deportați din Clișova, stabiliți cu traiul după venirea din Siberia tot la Pelivan. Dumnealui a salutat inițiativa familiei Gamarț și s-a arătat plin de speranță că tineretul, dar și clasa politică din Republica Moldova, nicidecum nu vor trece cu vederea asemenea evenimente istorice: „Au fost evenimente dramatice, care ne-au marcat destinul, de aceea nu trebuie date uitării”, a conchis Ion Frunze.

DI Gheorghe Morozen, primarul comunei Morozeni, ne-a spus că acest monument este unul impresionant și a îndemnat locuitorii vârstnici ai comunei să transmită lecțiile istoriei mai departe generațiilor viitoare: „Atâta timp cât nu vom da uitării istoria, putem să ne bucurăm de identitatea noastră națională”, a menționat primarul.

Aurelia Stratan-Graur din Orhei a remarcat că acest monument, montat de neamul Gamarț în memoria deportaților, întristează ochiul și bucură sufletul: „Cred că inițiatorii Ion și Nicolae Gamarț au realizat un act istoric, de conștiință și recunoștință. Am învățat împreună cu Nicolae la școala medie nr. 2 din Orhei și m-am convins că a rămas așa cum era: cu bun simț și poziție activă, cu mare grijă de numele neamului”, a remarcat dna Aurelia.

UN PORTAL WEB DE TRANSPARENTĂ BUGETARĂ A FOST LANSAT ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe, cu susținerea Corpului de Voluntariat pentru Servicii Financiare (FSVC) și a Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), au lansat la data de 6 august 2019, un portal web de transparență bugetară.

Ministrul Finanțelor, Natalia Gavrița, a declarat că scopul portalului este aliniat cu principiul transparenței care îi ghidează activitatea sa la minister.

„Transparența este unul dintre principiile de bază ale guvernului nostru, iar acest portal este un pas înainte pentru a contribui la înțelegerea și monitorizarea felului în care este colectat și cheltuit banul public. Încurajez cetățenii să urmărească unde și câți bani publici sunt alocați, iar experții economici să utilizeze portalul pentru a realiza analize riguroase”, a spus ministrul Finanțelor.

La rândul său, Ambasadorul Statelor Unite ale Americii în Republica Moldova, Dereck J. Hogan, a menționat că respectivul portal va permite societății civile să participe la monitorizarea bugetului.

„Orice cetățean din Moldova poate să acceseze portalul bugetar pentru a afla informații fiscale despre instituțiile guvernamentale centrale și locale. Plătitorii de im-

pozite vor putea vedea cum sunt cheltuiți banii lor. Economistii, mediul academic, și experții din organizațiile think tank vor avea acces la o resursă valoroasă de cercetare. Jurnaliștii vor avea la îndemână informații din prima sursă. Societatea civilă va fi mai bine dotată să promoveze participarea civică în procesul bugetar”, a declarat Ambasadorul SUA în Republica Moldova, Dereck J. Hogan.

„Acest portal web este un indicator clar că Moldova avansează în direcția sporirii responsabilizării Guvernului, și FSVC încurajează instituțiile din Moldova să continue aceste eforturi”, a adăugat Charles E. Kilbourne, Director Executiv al FSVC.

Portalul va contribui la sporirea transparenței bugetare în Moldova și la responsabilizarea instituțiilor Guvernului Republicii Moldova, în special a Ministerului Finanțelor. Acesta conține date despre crearea și executarea bugetelor naționale/locale și oferă acces publicului larg, inclusiv cetățenilor de rând, la informații bugetare și fiscale de interes public. Datele sunt prezentate într-un format clar, vizual și ușor de navigat, adaptat la diverse categorii de utilizatori. Portalul agreghează datele din sursele Ministerului Finanțelor și Trezoreriei referitor la veniturile și cheltuielile autorităților publice locale și centrale și prezintă seriile de date bugetare selectate în formate vizuale accesibile pentru

trei categorii de utilizatori: utilizatori simpli (cetățeni de rând, fără cunoștințe specializate în finanțele publice), utilizatori intermediari (jurnaliști de profil economic/financiar, societatea civilă, instituții de stat) și în format detaliat (granular) pentru utilizatorii avansați (cercetători în economie și analiști, organizații specializate tip think tank).

Precizăm că implementarea portalului web de transparență bugetară a costat 29.046 dolari SUA, bani oferți de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Prețul include și mentenanța timp de un an, precum și introducerea noilor funcționalități.

Portalul web poate fi accesat la următoarea adresă: buget.mf.gov.md

Pentru suport tehnic, dar și sugestii de dezvoltare a site-ului, vă rugăm să expediți un email la adresa support.vdeb@ctif.gov.md.

DESPRE PARTENERII DE DEZVOLTARE AI PORTALULUI DE TRANSPARENTĂ BUGETARĂ

Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) promovează societățile democratice rezistente și în același timp promovează securitatea și prosperitatea. Bazându-se pe un parteneriat de succes de 20 de ani cu Republica Moldova, USAID oferă asistență pentru consolidarea guvernantei democratice și a creșterii economice. Din 1992, poporul american a investit peste 1 miliard de dolari în Republica Moldova prin intermediul programelor de asistență ale guvernului SUA.

Misiunea Corpului de Voluntariat pentru Servicii Financiare

(FSVC) este de a ajuta la construirea unor sectoare financiare solide pentru a sprijini economia țărilor în curs de dezvoltare. FSVC realizează misiuni de asistență tehnică și de formare practică, în cadrul cărora profesioniști seniori din sectorul financiar, care servesc ca voluntari neplătiți sau, în cazuri specifice, în calitate de consultanți dedicați, asigură realizarea obiectivelor și oferă asistență de ultimă generație. În ultimii douăzeci și nouă de ani, FSVC a trimis peste 10.000 de experți din comunitățile financiare, juridice și de reglementare internațională în 3.200 de misiuni în 65 de țări. Munca FSVC pentru consolidarea sistemelor financiare a contribuit la îmbunătățirea calității vieții pentru milioane de oameni din întreaga lume.

SISTEMUL DE REVITALIZARE URBANĂ A ORAȘELOR DIN POLONIA, EXEMPLU PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

Responsabili de revitalizarea urbană din Soroca, Drochia, Ialoveni și Ceard-Lunga, precum și reprezentanți ai Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, ai Agențiilor de Dezvoltare Regională Nord, Centru, Sud și Găgăuzia și ai Solidarity Fund PL în Moldova au participat, în perioada 1-10 iulie a.c., la un stagiu privind revitalizarea urbană în Polonia.

Grupați în trei echipe, cei 11 participanți din Republica Moldova la stagiile din Polonia și-au împărțit, timp de o săptămână, expe-

riența privind revitalizarea urbană și s-au inspirat de la practicile de succes în domeniu implementate în orașele Dobięgniew, Grajewo și Elk, unde s-au întâlnit cu autorități publice locale și reprezentanți ai diferitor instituții.

În cadrul stagiilor, reprezentanții țării noastre au discutat cu autoritățile locale din cele trei orașe poloneze despre un șir de soluții eficiente privind administrarea orașelor și implementarea politicii urbane și revitalizării urbane. Totodată, participanții la stagii au vizitat zonele de revitalizare urbană din orașele Dobięgniew, Grajewo, Elk și Varșovia, unde s-au documentat despre investițiile atrase și proiectele implementate.

Ulterior, la Varșovia, în incinta Ministerului Investițiilor și Dezvoltării al Republicii Polone, stagiarii au fost informați despre rolul autorităților centrale și regionale în sistemul de revitalizare, precum și despre stadiul punerii în aplicare a revitalizării urbane în Polonia. Programul stagiilor pentru reprezentanții orașelor moldovenești s-a încheiat cu un șir de ateliere de lucru în cadrul cărora au fost abordate un șir de practici de succes și provocări privind revitalizarea orașelor din Polonia. În context, au fost trase mai multe concluzii utile pentru sistemul de revitalizare din Republica Moldova.

MEMBRII COMITETULUI DE SUPRAVEGHERE CONSTITUIT ÎN CADRUL PROIECTULUI „ÎMBUNĂȚĂȚIREA INFRASTRUCTURII DE APĂ ÎN MOLDOVA CENTRALĂ” S-AU ÎNTRUNIT ÎN PRIMA ȘEDINȚĂ

În cadrul proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală» astăzi, 12 iulie, la Strășeni, a fost organizată prima ședință a comitetului de supraveghere, constituit pentru buna monitorizare și evaluare a tuturor activităților ce se desfășoară în procesul de inițiere și implementare a proiectului.

Obiectivul principal al ședinței a fost prezentarea și aprobarea regulamentului de care se vor ghida toți membrii comitetului până la finalizarea proiectului cit și nu-

mirea președintelui. Comitetul de supraveghere este constituit din membrii din cadrul APL de nivelul I și II din raioanele Strășeni și Călărași, MADRM, Ministerul Finanțelor, ADR Centru, KfW, Apă Canal Chișinău cit și reprezentanții instituțiilor municipale de aprovizionare cu apă, ce au atribuții de examinare, coordonare și aprobare a tuturor deciziilor relevante din cadrul proiectului.

Deasemenea, în cadrul ședinței, a fost prezentat progresul proiectului realizat pe perioada anului 2019. ADR Centru în calitate de unitate de implementare a acestui proiect a asigurat în această peri-

oadă semnarea a două acorduri semnificative întru inițierea proiectului: acordul financiar semnat între ADR Centru, Ministerul Finanțelor și KfW ce garantează finanțarea

sub formă de grant în valoare de 15 000 000 euro de către Guvernul German și acordul de cooperare semnat la nivel național între principalii actori implicați în proiect.

În scurt timp urmează contractarea companiei ce va elabora proiectul tehnic al lucrărilor propuse și va oferi consultanță pentru echipa de implementare a proiectului.

Proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală» presupune construcția magistralei Chișinău - Strășeni - Călărași cu o lungime de aproximativ 53 km cit și reabilitarea rețelei în orașele Strășeni și Călărași, asigurând în primă fază aprovizionarea cu apă potabilă de calitate a 30000 de locuitori din regiunea centru a Republicii Moldova.

REPREZENTANȚII A 8 ORAȘE DIN ȚARĂ, ÎMPREUNĂ PENTRU REVITALIZARE URBANĂ

Într-o ședință de lucru s-au reunit reprezentanții celor opt orașe (Ocnița, Soroca, Edineț, Cimișlia, Căușeni, Ungheni, Bălți, Ialoveni) selectate în cadrul apelului Fondului Granturilor Mici 2019, parte a proiectului Revitalizare Urbană, finanțat de Guvernul Poloniei.

Activitățile întrunirii au inclus împărtășirea bunelor practici și lecții învățate în timpul stagiilor din Polonia, aplicabilitatea lor în Republica Moldova, discuții referitor la etapa în care se află fiecare oraș în procesul de Revitalizare Urbană, precum și planificarea următorilor pași.

Agentele de Dezvoltare Regională, vor îndruma și vor sprijini

Revitalizarea în Moldova este

orașele astfel încât programele elaborate să fie în conformitate cu reglementările naționale și cu principiile revitalizării. În plus, experții ADR vor constitui platforme de informare și vor asigura diseminarea de cunoștințe, informații și experiență între orașele din regiunea dată, între regiuni și MADRM.

Menționăm că, ADR sunt factori importanți în discutarea și coordonarea sprijinului cu donatorii externi (internaționali). Acest sprijin poate fi un factor foarte important care să susțină succesul revitalizării în Republica Moldova.

Revitalizarea în Moldova este un concept nou, dar implicarea autorităților de nivel național și local, inițiativele cetățenilor și a mediului de afaceri, cu suportul acordat de partenerii de dezvoltare, creează o condiție foarte favorabilă ca prin revitalizare orașele din Republica Moldova să obțină noi oportunități de dezvoltare cit și de crearea a confortului de trai cetățenilor.

Reamintim că în procesul de Revitalizare Urbană sunt implicate 16 orașe – Ocnița, Soroca, Edineț, Bălți, Cimișlia, Ungheni, Ialoveni, Căușeni, Sângerei, Drochia, Ceadr-Lunga, Vulcănești, Rezina, Strășeni, Cahul, Ștefan Vodă.

PESTE 30 DE LOCALITĂȚI DIN ȚARĂ – SUSȚINUTE ÎN CREAREA UNUI MODEL DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ LOCALĂ

35 de localități și același număr de structuri teritoriale pentru ocuparea forței de muncă sunt susținute de PNUD Moldova și Agenția elvețiană pentru dezvoltare și cooperare SDC în crearea unui model nou de dezvoltare economică locală, precum și în prestarea unor servicii calitative de angajare și reintegrare a migranților reveniți.

Acestea sunt rezultatele scontate ale celei de-a doua etape ale proiectului PNUD „Migrație și dezvoltare locală”. Astfel, 25 din 35 de comunități selectate prin concurs vor beneficia de suport financiar în valoare de 60 de mii de dolari fiecare (co-finanțare de 50%) pentru realizarea proiectelor de dezvoltare economică a comunităților.

Totodată, PNUD va continua să coopereze cu Asociațiile de băștinași, în parteneriat cu Congresul Autorităților Locale din Moldova, pentru a susține migranții care doresc să contribuie la dezvoltare locală. Anual, se vor derula programele de granturi „Accelerator” și „Incubator”. Acestea vor oferi Asociațiilor de băștinași posibilitatea finanțării proiectelor locale în baza formulei 1+1, cu granturi în valoare de 1.000 – 10.000 USD (valoarea grantului va fi echivalentă cu contribuția băștinașilor).

„Migrația este o mare provocare pentru țările din Europa de Est, inclusiv pentru Republica Moldova. Ne bucurăm că prin intervențiile Agenției elvețiene pentru dezvoltare și cooperare, în prima etapă a acestui proiect, s-a reușit crearea

unui model unic de implicare a migranților în dezvoltarea locală. Sperăm ca în următorii patru ani să fie pus un accent sporit pe dezvoltarea economică locală și să vedem o mai bună reintegrare a persoanelor revenite”, susține Caroline Tissot,

directoarea Biroului de cooperare al Elveției în Republica Moldova.

În cadrul primei etape a proiectului PNUD „Migrație și dezvoltare locală” (2015-2018), s-a reușit implicarea a peste 10.000 de moldoveni aflați temporar sau permanent

în afara țării. Aceștia au contribuit cu peste 166 de mii de dolari la realizarea a 55 de proiecte de infrastructură și social-economice în 38 de comunități unde au fost create Asociații de băștinași.

De asemenea, prin cooperare cu OIM – Agenția ONU pentru Migrație – autoritățile centrale vor fi sprijinite în ajustarea politicilor și legislației naționale pentru a asigura un management mai eficient al migrației în scop de muncă. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă își va reconfigura astfel serviciile oferite migranților moldoveni, la toate etapele de migrație.

Etapă a II-a a proiectului PNUD „Migrație și dezvoltare locală”, cu un buget total de 6,4 milioane dolari, se va desfășura în perioada 2019-2022.

CU SUPTORUL DIASPOREI ȘI LOCUITORILOR, UN SAT DIN RAIONUL DUBĂSARI – TOT MAI APROAPE DE MODERNIZARE

Primăria satului Doroțcaia din raionul Dubăsari comunică despre contribuția financiară din partea cetățenilor din diasporă pentru amenajarea unui parc din localitate, informează Provincial.

„Cetățenii noștri din diaspora Statelor Unite ale Americii, Diordiev Boris și Marina, Berzan Liliana și Tatiana, și locuitorii din sat Terentii Liuba, Berzan Elena, Berzan Maria și Nicolaev Valentina s-au implicat

cu o contribuție financiară pentru amenajarea parcului din regiunea „Parnice”. Este un exemplu demn de urmat și un respect deosebit pentru localitatea noastră”, comunică Primăria localității.

„Stimați consăteni, urmați pilda acestor OAMENI că numai prin implicarea fiecăruia vom reuși să modernizăm localitatea noastră, să soluționăm problemele strigente cu care ne confruntăm și să creăm condiții bune de trai pentru fiecare”, se menționează în același mesaj al administrației locale.

CHIȘINĂUL A INVESTIT PESTE 60 DE MILIOANE DE LEI ÎN SATUL ȚÂNȚĂRENI, PENTRU A PUTEA DUCE GUNOIUL ÎN PREAJMA ACESTEI LOCALITĂȚI: DRUMURI, ILUMINARE STRADALĂ, STAȚIE DE TRATARE A LEVIGATULUI ETC.

Administrația publică locală Chișinău a făcut, pe parcursul ultimilor doi ani, investiții în sumă de 60 de milioane de lei în localitatea Țânțăreni, raionul Anenii Noi, prin lucrări de infrastructură, amenajare, iluminare stradală, asfaltarea drumurilor etc., drept compensație pentru transportarea și stocarea deșeurilor menajere din capitală.

După protestele localnicilor, care reclamau mizeria și aerul greu de respirat din cauza gunoaielor aduse din capitală în preajma satului, a fost semnat un Contract de societate civilă între Primăria Chișinău și localitatea Țânțăreni.

În acest contract, pe lângă lucrări de

infrastructură în localitate, erau prevăzute inclusiv edificarea stației de tratare a levigatului, care urmează a fi instalată, și consolidarea barajului poligonului de gunoi.

Primarul interimar al capitalei, Adrian

Talmaci, a efectuat miercuri o vizită de lucru în localitatea Țânțăreni, alături de consilieri municipali, deputați și reprezentanți ai Î.M. „Autosalubritate”.

În discuțiile cu localnicii, reprezentanții

Primăriei s-au referit la acțiunile realizate în cadrul Contractului de societate civilă, încheiat între Primăria Chișinău și localitatea Țânțăreni.

Potrivit lui Eugen Axentiev, șef al Î.M. „Autosalubritate”, administrația publică locală Chișinău a achiziționat în luna mai curent echipamentul de tratare a levigatului pentru poligonul de deșeurii, în valoare de 11,3 milioane de lei. Următorii pași pentru punerea în funcțiune a utilajului sunt construcția căilor de acces către poligon, precum și montarea rețelelor de alimentare cu energie electrică.

Instalația va asigura filtrarea lichidului fermentat de la gunoște. Ca rezultat vor fi reduși indicii de poluare a mediului, se vor obține deșeurii solide și apă tehnică.

OXANA MĂCIUCĂ: „MIGRAȚIA, DACĂ ESTE GESTIONATĂ CORECT, POATE FI O OPORTUNITATE LA NIVEL LOCAL DINCOLO DE EFECTELE SALE NEGATIVE”

Cum poți transforma o localitate suferindă din cauza migrației în una beneficiară a acestui fenomen? Un proiect al Programului Naționale Unite pentru Dezvoltare - proiect intitulat „Migrație și dezvoltare locală” - pare să ofere un model în acest sens care tinde să capete o surprinzătoare amploare și să inspire tot mai multă lume. Tema convorbirii noastre cu Oxana Măciucă, managera acestui proiect al PNUD-Moldova.

Europa Liberă: Reluăm astăzi, de fapt, la acest microfon o convorbire despre un proiect, mai exact, de continuarea unui proiect al PNUD – „Migrație și dezvoltare locală” –, care încurajează participarea migranților în dezvoltarea localităților de baștină, în soluționarea problemelor de care suferă aceste localități. Ce presupune, succint vorbind, la această etapă, iată această continuare a proiectului respectiv? Ce oportunități de dezvoltare locală regăsim în migrație acum autoritățile și membrii comunităților rurale, ca să facem o deschidere de cortină?

Oxana Măciucă: „Dacă în prima parte a proiectului am pus un mare accent pe implicarea celor plecați din localități în dezvoltarea de noi servicii la ei acasă, acesta fiind un răspuns la lipsa implicării celor din diaspora într-un astfel de proiect, pentru că anterior mai mult implicarea ținea de activități umanitare, caritate și mai puțin de dezvoltare.

În a doua fază a proiectului deja venim cu un accent sporit pe dezvoltarea economică locală, ne propunem să identificăm oportunitățile de dezvoltare economică locală în cele 35 de comunități selectate. O să-i ajutăm să identifice potențiali investitori inclusiv din rândul diasporei, îi vom avea alături pe cei din diasporă pe parcursul întregului proces de identificare a oportunităților, de promovare a acestora.

promovat prin acest proiect are darul să inspire tot mai multe comunități rurale? Ce atrage, de fapt?

Oxana Măciucă: „Nouă ne place să spunem că noi am reușit să transformăm dorul în niște rezultate foarte concrete. Cert este că oamenii întotdeauna au fost gata să se implice. Era nevoie să fie respectate câteva elemente. În primul rând, este nevoie de comunicare foarte eficientă, o relație de încredere între cei care au plecat și primării; un rol activ al primăriilor în implicarea lor și, nu în ultimul rând, o transparență și o legalitate de colectare a fondurilor.

Un element care credem noi că a avut succes foarte mare a fost colectarea fondurilor pe platforme de crowdfunding. Or, n-au mai fost colectați banii pe sub masă, totul s-a făcut într-un mod foarte transparent, iar fiecare bănuț, euro sau leu colectat era mereu adus la cunoștința publicului pe paginile de Facebook ale asociațiilor, cu mulțumirile de rigoare ale persoanelor. Drept urmare au fost lansate 55 de proiecte și eu cred că această satisfacție de a vedea că el sau ea poate contribui la un proiect concret, la îmbunătățirea condițiilor la el sau la ea acasă, deși este departe, de fapt, a și fost lucrul care i-a inspirat pe toți. Oamenii au înțeles că nu e nevoie de implicare foarte mare individuală, e nevoie să fim mulți și să ne implicăm cu toții în egală măsură.”

Europa Liberă: Dacă ar fi să concretizați unele exemple de fructificare a acestei abordări a diasporei, a regândirii relațiilor cu cei aflați peste hotare, la ce v-ați referi?

Oxana Măciucă: „Ziceam că anterior membrii din diasporă, cel puțin din ceea ce am analizat noi, pentru că am început proiectul în 2015, am făcut și o mică analiză a situației ca să vedem de unde pornim, am văzut că 90 la sută din implicarea celor din diasporă viza proiecte de natură umanitară. Oamenii se implicau mai mult într-o ajută familiile nevoiașe, pentru a oferi ceva suport, care este foarte necesar cu adevărat la nivel local, dar are mai

VENIM CU UN ACCENT SPORIT PE DEZVOLTAREA ECONOMICĂ LOCALĂ, NE PROPUNEM SĂ IDENTIFICĂM OPORTUNITĂȚILE DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ LOCALĂ ÎN CELE 35 DE COMUNITĂȚI SELECTATE ...

te hotare a realizat partea arhitecturală sau designul tehnic al unui centru de sport, care a fost construit ulterior în localitate. Și asta iarăși vorbește despre faptul că nu e nevoie diaspora să se implice cu bani neapărat, mai este vorba de expertiză, de cunoștințe, de networking și multe, multe alte lucruri, iar toate lucrurile astea atunci când se unesc rezultatele într-adevăr au impact, determină și pe alții să se implice în continuare.”

Europa Liberă: Da, ca să-i poți antrena în proiecte de dezvoltare locală trebuie recâștigată și menținută încrederea celor care au emigrat în autoritățile locale, în cei care reprezintă, să spunem, la nivelul guvernării locale. Ce trebuie să facă, cum trebuie să se prezinte, dnă Măciucă, niște autorități locale ca să poată beneficia de experiența, ideile și, eventual, sprijinul financiar al consătenilor aflați peste hotare?

Oxana Măciucă: „Sunt câteva cuvinte-cheie, cum îmi place să spun. Deci e vorba, în primul rând, de consultarea acestora. Cei din diasporă trebuie să simtă că opinia lor contează, ei fiind coautori ai ideii ulterior sunt mult mai dispuși să susțină și să contribuie; al doilea moment este comunicarea eficientă. Asta nu înseamnă doar comunicare într-o direcție, ci din ambele direcții. Este informarea lor la fiecare etapă despre colectarea fondurilor, despre ce se planifică să se facă, despre ce s-a făcut, nu am implementat proiectul și am terminat, ci am făcut raportul la fiecare proces.

La fel am încurajat în localitățile noastre să fie transmise anual toate ședințele, astfel ca, dacă cei din diasporă nu pot participa, să poată ulterior să asculte ședințele. Al treilea moment este transparența, transparența în sensul iarăși raportării continue pe toate activitățile care se fac și, nu în ultimul rând, asociațiile de băștinași. Crearea asociațiilor de băștinași s-a adevărat a fi un instrument foarte eficient pentru a implementa astfel de proiecte. Avem localități în care asociațiile au luat o așa amploare încât au devenit parteneri durabili ai primăriilor și deja asociațiile sunt cele care identifică fonduri și implementează proiecte, fiind un mare ajutor și un suport pentru primării în dezvoltarea locală.”

Europa Liberă: În continuarea acestui gând, în ce măsură credeți că se poate afirma că interacțiunea cu diaspora obligă, într-un fel, autoritățile locale să-și schimbe abordările, să-și modernizeze, ca să spunem așa, modul de activitate?

Oxana Măciucă: „Eu cred că cuvântul corect nu este obligă...”

Europa Liberă: Inspiră...

Oxana Măciucă: „Eu cred că este un fenomen natural și ne-a fost plăcut să urmărim evoluția mentalității primarilor cu care am lucrat, care la început erau mai sceptici, fiind obișnuiți să lucreze într-un mod anume, iar ulterior cooperând cu cei din diasporă, fiind susținuți de ei inclusiv financiar și văzând că împreună pot reuși cel puțin de două ori mai mult decât și-au propus, au văzut că mentalitatea se schimbă și ei, de fapt, conștientizează

că migrația, dacă este gestionată corect, poate fi o oportunitate la nivel local, dincolo de efectele sale negative, noi am putea să generăm și niște efecte pozitive.”

Europa Liberă: Da, migrația totuși a cauzat, dna Măciucă, și multă suferință la nivel uman, a schimbat în multe privințe universul sătesc, a creat și resentimente sau stereotipuri față de fenomenul emigrării în sine, pustiirii, cum spun unii, a satelor din Republica Moldova. Este oarecum firesc ca mulți să vadă în campanii de acest gen doar un fel de „festivaluri ale nostalgiei”. Aduc acțiunile despre care vorbim și schimbări de principiu, iată, în modul în care este perceput, simțit fenomenul migrației? Se schimbă atitudinea față de partea de populație care este înstrăinată?

Oxana Măciucă: „Chiar vă mulțumesc pentru întrebare. Am omis aspectul acesta care este, de altfel, foarte important. Eforturile noastre de implementare împreună a unor inițiative care aduc beneficii pentru toată comunitatea au apropiat nu doar pe cei care au plecat cu primăria, dar au apropiat comunitatea locală și comunitatea celor care au plecat, pentru că proiectele au fost susținute din ambele părți, au fost identificate de ambele părți, au fost identificate în comun, iar asociația de băștinași creată într-o localitate anume include membri și din comunitate, și de peste hotare, astfel încât președintele întotdeauna este o persoană care este mai aproape acolo, iar restul persoanelor, vicepreședinții sunt responsabili pe diferite sfere de activitate ș.a.m.d. și cu asta vă răspund la întrebare: da, astfel de acțiuni comune – comune este cuvântul-cheie! – cu adevărat apropie nu doar administrația publică locală de cei plecați, dar și comunitatea întregă.”

Europa Liberă: Și foarte succint la finalul acestei convorbiri. Dna Măciucă, cunoscând dispozițiile din sânul diasporei, vedeți vreă posibilitate ca această contribuție a migranților la dezvoltarea localităților de baștină să poată presupune și o dorință de revenire măcar a unora dintre cei plecați într-o anumită perspectivă?

Oxana Măciucă: „Mai ales în condițiile în care noi în etapa a doua vrem să dezvoltăm dimensiunea economică locală, ori în prima fază a proiectului noi am avut câteva proiecte economice pilot în cadrul cărora chiar am avut niște istorii de succes unde cei din diasporă au revenit acasă, au investit, au deschis agropensiuni, prestează servicii turistice, au încurajat și copiii să revină pentru a pune pe roate o afacere de familie și noi suntem ferm convinși că asta este posibil, dar nu este scopul în sine al proiectului nostru. Noi vrem să creăm poduri, noi nu vrem să-i aducem pe toți acasă, nu este scopul în sine al proiectului nostru, dar vedem oportunități foarte multe pentru revenire și, eventual, chiar investiții în dezvoltarea economică locală și lansare de noi proiecte în comunitățile lor de origine în diferite domenii, fie că e vorba de agricultură, fie că e vorba de turism, fie că e vorba de servicii.”

”MIGRAȚIA, DACĂ ESTE GESTIONATĂ CORECT, POATE FI O OPORTUNITATE LA NIVEL LOCAL ...”

Avem multe localități care își propun să lanseze proiecte turistice, ei văd ca potențiale destinații turistice și atunci este foarte bine să avem o colaborare strânsă cu cei care au plecat din localitate, ei fiind potențiali agenți ai promovării acestor localități și - de ce nu? - ai invitării oaspeților de peste hotare pentru a ne vizita.

Nu în ultimul rând, în această a doua etapă vom lucra mai strâns cu asociațiile de băștinași, care au fost create în prima etapă a proiectului. În perioada 2015-2018, noi am inițiat crearea asociațiilor de băștinași. Modelul a fost unul de succes, astfel încât altele, în afară de cele 38 de comunități în care am lucrat direct, altele 101 au replicat modelul și au inițiat crearea acestor asociații.”

Europa Liberă: Da, înțelegem că acest proiect are, așa cum am citit, am reușit să vadă, are o rezonanță în creștere deosebită. Dvs. cum vă explicați faptul că modelul

puțin impact asupra dezvoltării comunității pe total. Și atunci noi am început pas cu pas să-i întrebăm, să-i consultăm pe cei din diasporă: „Dvs. ce credeți că ar trebui să fie schimbat în comunitate pentru ca această comunitate să arate altfel?”. Și oamenii s-au implicat, oamenii au votat inclusiv online și au identificat împreună prioritățile locale.

Deci, prioritatea care a luat cele mai multe voturi a fost primul proiect implementat. Și în consecință, oamenii au simțit pas cu pas cum implicarea lor poate aduce schimbare. Și eu când vorbesc de implicare, nu mă refer doar la bani. Este exemplul din satul Colibași, raionul Cahul, când o domnișoară care studiază pes-

PRIMARII RAIONULUI CAHUL, ÎNTR-O ȘEDINȚĂ. S-A DECIS FORMAREA UNEI COMISII!

În incinta Consiliului raional Cahul s-a desfășurat ședința Comisiei pentru Situații Excepționale a raionului Cahul, la care au participat primarii localităților, membrii comisiei și șefii Serviciilor Protecției Civile.

În cadrul întrunirii a fost prezentat raportul cu privire la situația creată în raionul Cahul în urma calamităților naturale din perioada mai-iulie recent și măsurile întreprinse de către serviciile responsabile; lichidarea con-

secințelor și prevenirea acestora; prevenirea înecurilor populației și inundațiilor.

De asemenea, a fost abordată starea tehnică a clădirilor grădinițelor, școlilor, obiectelor de importanță socială și a blocurilor de locuit cu multe nivele.

Astfel, au fost menționate direcțiile și instituțiile responsabile de a fi membrii unei Comisii de examinare și verificare a stării tehnice a blocurilor locale, cât și a instituțiilor de importanță socială, care urmează a se mobiliza și efectua verificările de rigoare.

ÎN ATENȚIA AUTORITĂȚILOR LOCALE! MINISTRUL SĂNĂTĂȚII – CU UN ORDIN PRIVIND EFECTUAREA UNOR MĂSURI

Ministrul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ala Nemerenco, susține că a semnat un ordin prin care Agenția Națională de Sănătate Publică (ANSP) va recomanda autorităților locale să întreprindă acțiuni concrete de distrugere a ambroziei în spațiile publice, informează Provincial.

„Am semnat azi (17.07.2019) un ordin prin care Agenția Națională de Sănătate Publică (ANSP) va recomanda

autorităților locale să întreprindă acțiuni concrete de distrugere a ambroziei în spațiile publice, spațiile întreprinderilor de stat și private, cât și în sectoarele particulare pentru a asigura un mediu sănătos de viață și pentru a diminua riscurile pentru sănătate. ANSP va asigura controlul, în limita competențelor funcționale, a tuturor subiecților pasibili controlului de stat în domeniul sănătății publice, și va întreprinde un șir de măsuri de monitorizare a acțiunilor întreprinse în teritorii. ANSP de asemenea va organiza acțiuni de in-

formare și conștientizare a problemei date. OMS va pregăti în scurt timp un poster care va fi distribuit în toată țara. Contăm mult pe colaborarea cu ANSA și Inspectoratul pentru protecția Mediului”, a scris Nemerenco, pe o rețea de socializare.

„Uneori este atât de simplu să tratezi o boală! Fără a merge la medic, fără a lua pastile, fără a ajunge la spital. Doar distrugând o buruiană urâtă de pe marginea drumului și pârlouge. Împreună, demonstrând că ne pasă de cei care suferă”, a conchis ministrul.

LA TELENEȘTI VA FI IMPLEMENTAT UN PROIECT MOLDO-FRANCEZ DE MANAGEMENT AL DEȘEURILOR

Experți din Franța s-au aflat recent în raionul Telenești pentru a lucra asupra unui proiect ecologic ce urmează să fie realizat în localitate cu susținerea Ambasadei Franței în Republica Moldova. Este vorba de un program pentru îmbunătățirea gestionării deșeurilor menajere, implementat în patru comune din raion.

Proiectul moldo-francez urmează să fie implementat în comunele Verejeni, Ratuș, Bănești și Chițcanii Vechi. Autoritățile din aceste sate și-au propus să îmbunătă-

țească managementul deșeurilor, să lichideze gunoșiile stihnice, producând compost și îngrășăminte, relatează moldpres.md.

„Este un proiect inedit. Am mai realizat programe comune moldo-franceze, însă acesta este primul cu participarea autorităților locale. Mai multe studii arată că situația ecologică în R. Moldova este gravă, însă există o mulțime de posibilități care nu cer cheltuieli considerabile și care merită să fie valorificate. Partenerii francezi sunt dispuși să ofere tot concursul în acest sens”, au menționat reprezentanții Ambasadei Franței la Chișinău.

Localitățile din Telenești vor fi

susținute de întreprinderea franceză „Savoie Dechets”. Aceasta este

o organizație publică de tratare a deșeurilor, specializată în sortarea

și valorificarea deșeurilor menajere și asimilate. „Vom organiza instruirii și schimb de experiență pentru specialiștii din localitățile partener, ca să se poată documenta cu practici eficiente în acest domeniu și să le implementeze cu succes acasă. Diferite soluții tehnico-economice vor fi studiate de experții întreprinderii pentru a găsi cea mai potrivită”, a precizat Pierre Tournier, directorul „Savoie Dechets”.

Pentru acest proiect de cooperare descentralizată, pentru anul 2018 întreprinderea franceză a acordat un buget de 30 mii de euro, care urmează să fie actualizat anul curent.

RAIONUL DROCHIA S-A ÎNFRĂȚIT CU O LOCALITATE DIN FEDERAȚIA RUSĂ

La 9 iulie, recent, a fost semnat un Acord de înfrățire între raionul Dankov, regiunea Lipetsk din Federația Rusă și raionul Drochia din țara noastră, informează Provincial.

Potrivit consiliului raional Drochia, acordul prevede cooperarea în domeniul comercial-economic, tehnico-științific și cultural-umanitar.

PERSONALUL DE SPECIALITATE DIN MUZELE RAIONALE VA FI ANGAJAT PRIN CONCURS

Personalul de specialitate din muzeele raionale și locale va fi angajat prin concurs, organizat de conducerea instituțiilor. Parlamentul a aprobat în două lecturi, în ședința plenară de astăzi, modificări la Legea Muzeelor.

Potrivit autorilor inițiativei legislative, un grup de deputați din Comisia culturală, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media, modificările vor simplifica procedura de angajare a personalului de specialitate în instituțiile muzeale.

Conform prevederilor legale actuale, angajarea personalului de specialitate se efectuează de către autoritatea administrației publice locale de nivelul II în cazul muzeelor raionale, autoritatea administrației publice locale din UTA Găgăuzia în cazul muzeelor din UTAG și de către autoritatea administrației publice locale de nivelul I, în cazul muzeelor locale.

„Această procedură este una dificilă și exclude administrația muzeului din procesul decizional cu privire la angajarea personalului de specialitate. Acest lucru duce la apariția diferitor dificultăți, tergiversări în activitatea instituției muzeistice, precum și generează contradicții în procesul de gestionare eficientă a instituției, personalul nefiind subordonat directorului, care nu are calitatea de angajator.

Legea muzeelor prevede că angajarea personalului de specialitate din muzeele naționale se efectuează de către conducerea muzeului, care este o procedură juridică clară și, prin urmare, considerăm că această procedură trebuie să fie aplicată și în cazul muzeelor raionale, ale UTA Găgăuzia și în cazul muzeelor locale”, se menționează în nota informativă a inițiativei legislative.

PARCUL DIN EDINEȚ – PARADISUL VERDE AL MUNICIPIULUI

Locuitorii orașului Edineț vor avea unde să-și petreacă timpul liber în condiții mult mai bune. Asta după ce un proiect de renovare a Grădinii Publice „Vasile Alecsandri” din localitate a fost finalizat. Infrastructura parcului a fost îmbunătățită pe o suprafață de 3000 de metri pătrați. Lucrările au costat 1,3 milioane de lei, fonduri oferite de Guvernul Poloniei și Primăria locală.

La intrarea în parc suntem întâmpinați de către busturile mai multor personalități, care formează Aleea Clasicilor. La fel, în parc este amplasat un teren modern de joacă pentru copii.

Aceștia pot petrece timpul util și interesant, alături de părinți. O mândrie a parcului este „Lacul Lebedelor”, care ne telepoartă într-o poveste. O atracție deosebită a acestui loc sunt havuzurile, care au fost amenajate cu aproximativ 5 ani în urmă, de către Primăria orașului Edineț.

UN PROIECT DE INFRASTRUCTURĂ A FOST FINALIZAT LA CEADÂR-LUNGA

Patru milioane de lei au fost investite într-un proiect de infrastructură, realizat în municipiul Ceadâr-Lunga. Acest lucru a devenit posibil datorită unui program de susținere a autorităților locale din UTA Gagauz-Yeri, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de executivul UTA Gagauz-Yeri.

Ca urmare, la Ceadâr-Lunga au fost reconstruite partea carosabilă și trotuarul unei străzi, a fost amenajată o parcare pentru 40 de locuri, fiind reabilitată și rețeaua de scurgere a apelor pluviale. Aceasta va diminua riscurile de inundare a pieței orașenești, care este situată în apropiere.

Edilul localității a menționat că acest proiect a permis și crearea a două noi locuri de muncă. Astfel, potrivit lui Topal, personalul Întreprinderii municipale care gestio-

nează piața din Ceadâr-Lunga a fost completat cu două unități – însoțitor de parcare și controlor, care vor începe să activeze din 1 august, relatează moldpres.md.

Programul de susținere a autorităților locale din UTA Gagauz-Yeri (Support to Public

Authorities in ATU Gagauzia SLPA) a fost lansat în 2017, cu un buget de trei milioane de euro, susținut de Uniunea Europeană. Proiectul are o perioadă de implementare de 24 de luni și prevede mai multe activități pentru dezvoltarea autonomiei.

LUCRĂRI DE RENOVARE LA O GRĂDINIȚĂ DIN STRĂȘENI. PRIMARUL: „CAPĂTĂ UN ALT ASPECT”

Grădinița nr.5 „Poienița veselă” din municipiul Strășeni capătă un alt aspect. Despre aceasta comunică primarul orașului, Valentina Casian, informează Provincial.

„Părinții și copiii, ce frecventează această instituție, o vor redescoperi-o, începând cu ziua de mâine, cu noi foșoare amenajate, gard construit și porți noi instalate. Toate acestea s-au executat din sursele bugetului local, soldul disponibil a instituției respective”, evidențiază Casian.

„Totodată, menționăm aportul administrației, cadrului didactic, personalului în întregime din această instituție, implicarea părinților, pentru executarea lucrărilor în sălile de grupă.

Primăria municipiului Strășeni mulțumește antreprenorului, pentru asigurarea calității și operativitate, tuturor celor implicați pentru condiții mai bune și un mediu mai atractiv copiilor din municipiul Strășeni”, a conchis Primarul, pe Facebook.

LA ȘTEFAN VODĂ VA FI EDIFICATĂ O CLOPOTNIȚĂ: „VA REPREZENTA ȘI O ATRACȚIE ARHITECTURALĂ”

Primăria orașului Ștefan Vodă a inițiat edificarea clopotniței la intrare în cimitirul orașenesc, informează Provincial.

„Clopotnița existentă a fost instalată anterior prin contribuția unor concetățeni de bună-credință din comunitate, însă aceasta nicidecum nu corespundea statutului unui cimitir urban”, comunică Primăria.

Edificarea clopotniței este finanțată din bugetul orașului Ștefan Vodă pentru anul 2019 cu devizul de executare în sumă de 62427,21 lei.

„În imagini aveți posibilitatea să vizualizați schița clopotniței menționate, care cu siguranță va reprezenta și o atracție arhitecturală pentru orașul nostru drag”, mai adaugă Primăria.

LA FĂLEȘTI A FOST AMENAJAT UN SCUAR

În orașul Fălești, recent, a fost finalizat proiectul cu privire la amenajarea scuarului din localitate, informează Provincial.

De notat că, proiectul a fost înaintat de grupul de inițiativă a tinerilor din localitate.

„Acest proiect a fost realizat cu suportul financiar al primăriei or. Fălești, beneficiari fiind locuitorii orașului nostru. Sperăm că scuarul din centrul orașului va fi mai atrăgător și mai comod pentru socializarea și relaxarea tinerilor și locuitorilor orașului nostru”, comunică Primăria din Fălești.

AUTENTICUL BUCĂTĂRIEI NAȚIONALE ȘI A PORTULUI POPULAR SUNT PROMOVATE DE CĂTRE APL DIN ȚARIGRAD, DROCHIA!

Administrația publică locală din Țarigrad, Drochia invită toți doritorii la cea de-a treia ediție a festivalului bucătăriei tradiționale „GurmanIA”. Evenimentul ce va avea loc duminică, 28 iulie, va reuni formații folclorice din raionul Drochia și din România, dar și oameni care știu să aprecieze frumosul și autenticul. Primarul de Țarigrad Petru Bărbieru a afirmat că alături de țarigrădeni vor fi prietenii din localitățile vecine, dar și cei din Durnești, Botoșani. „Suntem înfrățiți cu această comună din România, primarul și ansamblul Doruleț fiind invitații noștri permanenți.”

Majoritatea evenimentelor culturale din Drochia încep cu evoluarea fanfarei „Trompetele argintii.” Deoarece IA este parte integrantă a evenimentului, va avea loc și un spectacol de prezentare a costumelor specifice zonei!

Participanții vor avea posibilitatea să admire expoziții hand-made, târguri ale meșterilor populari, dar și să savureze bucatele tradiționale pregătite de cele mai iscusite

te gospodine din Țarigrad. Zeama de pește și cea de pui, friptura sau mămăliga vor fi preparate chiar în fața vizitatorilor.

Pentru conașionalii care se

întorc acasă în această perioadă este un prilej de a petrece timpul frumos alături de cei dragi, de a reveni la tradițiile strămoșești. Anii trecuți, țarigrădențele care erau

departe de casă au adunat zeci de moldovențe îmbrăcate în costume naționale și au organizat în aceeași zi, la aceeași oră, festivalul bucătăriei naționale cu același generic: „GurmanIA”.

Tot în cadrul evenimentului va avea loc deschiderea oficială a parcului de odihnă din centrul localității. La festivalul bucătăriei tradiționale „GurmanIA” sunt așteptați toți doritorii, iubitorii de frumos și de autentic!

ALEȘII LOCALI CONTRIBUIE LA PROMOVAREA TURISMULUI ȘI A LOCURILOR PITOAREȘTI!

Mai multe primării din raioanele Ungheni, Fălești și Sângerei și-au unit eforturile pentru a organiza a cincea ediție a sărbătorii câmpenești „În ospete la Movila Măgura”. Organizatorii speră astfel să promoveze turismul rural, tradițiile strămoșești, locurile pitorești, dar și meșterii populari din această zonă a Republicii Moldova.

În acest an, sărbătoarea a avut loc la 14 iulie și a început cu o paradă a portului popular în jurul Movilei. Participanții s-au deplasat pe jos sau în căruțe împodobite cu prosoape și covoare țesute de gospodinele din părțile locului. La eveniment au evoluat mai multe formații folclorice și ansambluri de dansuri. Vizitatorii au avut posibilitate

tatea să admire lucrările meșterilor populari expuse de către primăriile participante, dar și să guste din bucatele tradiționale.

Ion Rabacu, primarul comunei Negurenii Vechi, raionul Ungheni, care este inițiatorul acestei sărbători câmpenești a menționat că se

dorește ca oamenii să mai iasă din sat, să vină la Movilă, să admire peisajele. „Ne dorim să promovăm tradițiile, dar și modul sănătos de viață. Aceasta este Movila Măgura, Movila tuturor, care ne reprezintă, îi invităm pe cei care încă nu au văzut-o să ne viziteze”.

Maria Galiț, primarul comunei Sărata Veche, Fălești a afirmat că de la an la an, numărul vizitatorilor festivalului este în creștere. „Fiecare ediție are un anumit generic. Anul trecut am promovat agenții

și Sângerei, la o altitudine de 387,6 metri. Strămoșii i-au dat denumirea Măgura, ceea ce înseamnă deal mare, izolat. Legenda spune că turcii au ascuns în interiorul movilei comori valoroase. Curios este faptul

economici, anul acesta am dorit să scoatem în evidență portul popular. De asemenea, ne-am propus să reinviem tradițiile și obiceiurile din zona noastră”.

Sergiu Bodrug, primar al satului Măgurele, Ungheni a afirmat că se dorește realizarea unui complex turistic, dar și consolidarea tuturor forțelor din regiune pentru a dezvolta turismul.

Movila Măgurei se află la intersecția raioanelor Ungheni, Fălești

că în anii '60 – '80 în vârful Măgurei se afla o piramidă, care a fost apoi înlocuită cu o cruce de piatră. De pe vârful Movilei Măgura poate fi admirată o priveliște uluitoare de frumoasă.

Organizatorii evenimentului au fost primăriile Sărata Veche, Fălești Noi, Pietrosu, Ciolacu Nou, Cătrăniț, Ișcalău, Bocani (raionul Fălești), Negurenii Vechi, Măgurele, Bursuceni, Florițaica Nouă (raionul Ungheni), Coșcodeni și Chișcăreni (raionul Sângerei).

ZECI DE GOSPODARI DIN CĂLĂRAȘI AU PARTICIPAT LA FESTIVALUL „HRAMUL CĂRUȚAȘILOR”

Zeci de gospodari din satul Bravicea a raionului Călărași și-au împodobit ieri, trăsurile pentru a participa la cea de-a treia ediție a festivalului „Hramul Cărușilor”, informează Provincial.

Festivalul, care participă la competiția celor mai bune prac-

tici 2019 este un un exemplu de inițiativă locală, unește comunitatea și promovează imaginea satului Bravicea, relatează Programul Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Moldova

„În Bravicea dispun de cai și căruțe circa 100 de persoane care au în posesie peste 100 de cai”, mai adaugă Programul Bunelor Practici.

UN COMPLEX SPORTIV VA FI CONSTRUIT LA STRĂȘENI. PREȘEDINTELE FMF – LA FAȚA LOCULUI!

Primăria municipiului Strășeni comunică despre vizita, în localitate, a președintelui Federației Moldovenești de Fotbal (FMF), Leonid Oleinicenco, informează Provincial.

„Vizita este întreprinsă urmare solicitării CS ”Atletic Strășeni” de acordare a sprijinului în vederea dezvoltării infrastructurii sportive în Municipiul Strășeni. Menționăm că, la etapa actuală, primăria, cu sprijinul Consiliului mu-

nicipal, a efectuat studiul geologic, Studiul de fezabilitate, este în proces elaborarea proiectului tehnic (executant COLASS SA), toate efectuate din sursele bugetului local”, mai comunică Primăria.

„Complexul va cuprinde mai multe obiective, inclusiv, teren de competiții cu amenajări pentru atletism, 3 terenuri de fotbal, 4 terenuri pentru tenis, sală sportivă polivalentă, teren multifuncțional, bazin acoperit, alte elemente de deservire și prestare servicii.

Construcția Complexului Sportiv este parte a Strategiei de dezvoltare social-economică a municipiului Strășeni, actualizată cu sprijinul Programului USAID Comunitatea Mea. Pentru realizarea acestui proiect, la moment, sunt concentrate eforturile maxime din partea primăriei, consiliului municipal, CS ”Atletic Strășeni”, societății civile, specialiștilor din diverse domenii”, se mai menționează în același comunicat al instituției.

O LOCALITATE DIN RAIONUL STRĂȘENI LA CEA DE-A 571 ANIVERSARE

Satul Făgurei din raionul Strășeni a marcat 571 ani de aniversare. Evenimentul a cuprins mai multe activități, relatează Primăria municipiului.

„Făgureni este o localitate cu o așezare geografică pitorească, cu localnici dornici de schimbări pentru prosperarea comunității. Primăria municipiului Strășeni, mulțumește organizatorilor, Petru Radvan, directorul Căminului Cultural, Eleonora Radvan, director de bibliotecă, Silvia Moscalciuc, directorul grădiniței „Guguță”, tuturor celor implicați”, comunică Primăria Strășeni.

15 ȘCOLI VOR PRIMI MINI-GRANTURI PENTRU PROMOVAREA EDUCAȚIEI PENTRU SĂNĂTATE ÎN COMUNITATEA LOR

15 școli din raioanele Cahul, Orhei, Rezina, Fălești și Ungheni vor primi mini-granturi pentru promovarea educației pentru sănătate în comunitatea lor. Începând cu anul 2018, în total, 37 localități din aceste raioane participă în cadrul Programului UNFPA de promovare a educației pentru sănătate a tinerilor, realizat în parteneriat cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, A.O. Parteneriate pentru Fiecare Copil și Centrul Educațional PRO DIDACTICA.

Activitățile vor avea loc în lunile august-septembrie curent și presupun mobilizare comunitară pentru promovarea educației pentru sănătate a tinerilor. Acestea vin să susțină Campania "Educația pentru sănătate-dreptul meu, alegerea mea", lansată anul trecut și continuată în 2019.

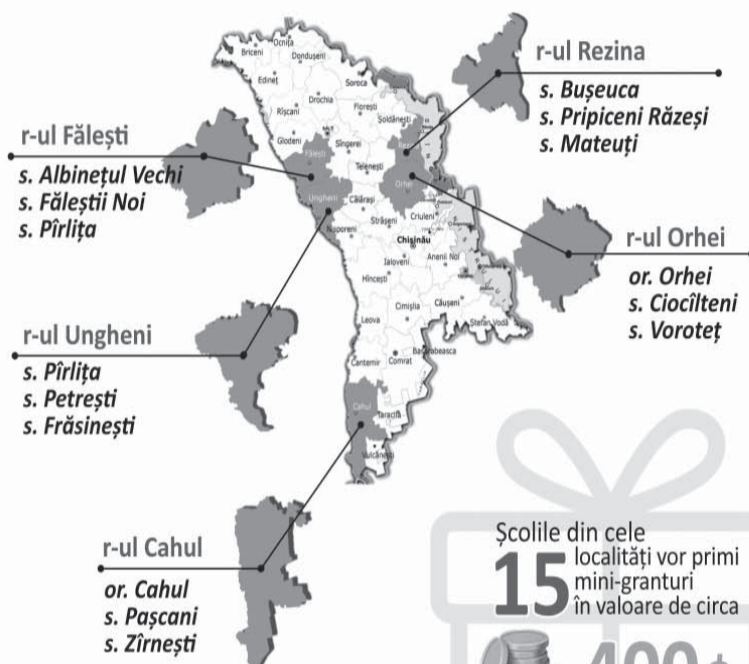
Prima acțiune, un club de debateri tematic, va avea loc la Frăsinești, Ungheni. Acțiuni similare: expoziții de desene, TVC, teatru social, flash-mob-uri, zugrăvirea spațiilor publice etc. vor fi organizate și în celelalte 14 localități.

În toamna anului 2018, peste 5,600 părinți, profesori, tineri, reprezentanți ai autorităților locale și alți membri ai comunității au participat la activități similare desfășurate în cele cinci raioane.

"Educația pentru sănătate" este o disciplină opțională și se predă elevilor din clasele I-XII în baza solicitării. În anul de studii 2018 - 2019 peste 19,000 de adolescenți au solicitat să învețe această disciplină, ceea ce constituie doar 10% din numărul total de adolescenți care au nevoie de astfel de informații.

Activități comunitare în cadrul campaniei "EDUCAȚIA PENTRU SĂNĂTATE - DREPTUL MEU, ALEGEREA MEA"

În perioada august - septembrie 2019 vor fi organizate 40 acțiuni comunitare pentru promovarea educației pentru sănătate a tinerilor în 15 localități din 5 raioane

Școlile din cele 15 localități vor primi mini-granturi în valoare de circa 400\$ pentru promovarea educației pentru sănătate în comunitatea lor

Scopul acțiunilor este de a informa comunitatea cu privire la problemele de sănătate și dezvoltare a adolescenților și necesitatea educației pentru sănătate în familie și la școală.

În cele 15 localități vor fi organizate: TVC, expoziții tematice, spectacole de teatru social, flash-moburi, picturi murale, dezbateri, activități sportive, maratoane, marșuri de promovare, mese rotunde, conferințe etc.

În toamna anului 2018, peste 5600 membri ai comunității din aceleași 5 raioane au participat la activități similare desfășurate în alte 22 de localități.

Activitățile vor fi susținute financiar în cadrul Programului de promovare a educației pentru sănătate a tinerilor al UNFPA Moldova, realizat în parteneriat cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, A.O. Parteneriate pentru Fiecare Copil, Rețeaua Tinerilor Educatori de la Egal la Egal la Egal Y-PEER Moldova și Centrul Educațional PRO DIDACTICA.

Pentru contact:

Irina Lipcanu, Analistă Programe Comunicare, UNFPA Moldova; Tel. 069162304;
Violina Lavric, PR Manager, A.O. Parteneriate pentru Fiecare Copil; Tel. 069215862

CONVINGE-L PE DAMIAN SĂ CANDIDEZE PENTRU ALBA IULIA!!!

Un grup de cetățeni din Alba Iulia au încercat într-un mod neobișnuit să-l convingă pe Gheorghe Dămian, primarul de Ciugud, județul Alba, una dintre cele mai prospere comune din România, să candideze pentru primăria orașului Alba Iulia în 2020. Aceștia au lansat pe site-ul petitiononline.com o petiție intitulată „Convinge-l pe Damian să candideze pentru Alba Iulia.” Autorii petiției afirmă că au nevoie de o schimbare din temelii a modului în care se face administrația, iar Gheorghe Damian a dat o lecție pentru toată România despre ce înseamnă administrație performantă, eficientă și cu viziune. Comuna Ciugud din Alba are cele mai bune rezultate în atragerea de fonduri europene. Ciugudul este prima localitate din România cu drumuri agricole asfaltate, cu piste de biciclete în mediul rural, cu internet wireless în spațiile publice și iluminat public asigurat cu ajutorul eolienelelor. De asemenea, urmează să fie implementată o nouă investiție: un debarcader pe malul râului Mureș pentru plimbări cu barca cu vâsle. Primarul Gheorghe Dămian este independent, deși a fost curtat de mai multe partide din România.

Primarul comunei Ciugud, Gheorghe Damian, a fost amuzat și măgulit de petiția on line inițiată de consilierul local Mircea

"OAMENII POT MUTA MUNȚII DOAR DACĂ SE IMPLICĂ CU SERIOZITATE ȘI NU STAU SPECTATORI ÎN TRIBUNĂ. O COMUNITATE SE CONSTRUIEȘTE PRIN OAMENI, CU FAPTE, NU VORBE!"

Trifu, prin care se dorește convingerea primarului din Ciugud de a candida în 2020 la Primăria Alba Iulia.

Iată comentariul primarului comunei Ciugud la acea petiție: „În ultimele zile am primit numeroase telefoane privind petiția on-line lansată pentru a mă convinge să candidez la Primăria Alba Iulia. M-a măgulit dar m-a și amuzat, însă ulterior am

decis să nu comentez acest subiect. Orice aș spune s-ar despică în mii de ițe și s-ar întoarce pe toate fețele pentru un gram de senzațional.

Vreau să vă spun însă care este rețeta administrației din Ciugud: VIZIUNE, MUNCĂ, SERIOZITATE și OAMENI.

Astfel la început am visat că putem avea tot ce este normal pentru un trai decent la țară, fără să fugim în oraș. Am adunat apoi visele într-o viziune coerentă/serioasă și am început să muncim. Din fericire am avut oameni minunați alături...

O ECHIPĂ care a transpus visele și viziunea în proiecte și le-a transformat în realitate și oamenii din COMUNITATE care ne-au sprijinit și au îndrăznit să viseze alături de noi. Acum ne încăpățânăm să visăm și să credem că la Ciugud este doar NORMALITATEA care ar trebui să se regăsească în curând în orice localitatea din România. Nici la Ciugud nu am rezolvat toate problemele, dar pas cu pas, alături de oameni, le abordăm și încercăm să le soluționăm.

Revenind la Alba Iulia vă spun doar atât: OAMENII pot muta munții doar dacă se implică cu seriozitate și nu stau spectatori în tribună. O comunitate se construiește prin oameni, cu fapte, nu vorbe!

PRIMUL CENTRU DIN UTA GĂGĂUZIA PENTRU ASISTENȚA SUPRAVIEȚUITOARELOR VIOLENȚEI – ÎN CONSTRUCȚIE

În premieră, femeile din UTA Găgăuzia care suferă din cauza violenței vor putea beneficia de adăpost și asistență în cadrul unui centru care va fi deschis în regiune până la finele anului curent. Angajații centrului vor oferi consiliere psihologică, precum și sprijin social și juridic. Totodată, beneficiarele vor fi ajutate să își găsească un loc de muncă sau să își lanseze o afacere, informează Provincial.

Inițiativa se înscrie într-un proiect implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare cu sprijinul Republicii Coreea.

Viitorul centru va fi amplasat într-un edificiu cu două etaje care este în prezent renovat din temelie, lucrările demarând în luna iulie curent. Instituția va avea o supra-

față de circa 500 metri pătrați și va putea găzdui concomitent până la 20 de persoane, femei și copii. Fiecare familie va avea o cameră separată, dotată cu tot necesarul pentru perioada aflării în centru. Beneficiarele vor putea fi cazate la centru o perioadă de până la șase luni, timp în care specialiștii le vor ajuta să identifice soluții pentru problemele lor.

Clădirea viitorului centru va avea un design universal, fiind accesibilă și pentru persoanele cu dizabilități. Astfel, accesul de la un etaj la altul se va face cu ajutorul unui ascensor, instituția urmând să dispună și de grupurile sanitare adaptate și rampe de acces.

Autorii proiectului au prevăzut și o încăpere unde beneficiarii vor putea petrece timpul în cadrul unor activități comune. Totodată, la centru va exista o cameră special amenajată pentru activitățile copiilor, aceasta urmând să fie do-

tată cu jocuri și echipamente pentru practicarea diferitelor genuri de sport.

La etajul întâi al clădirii se va afla și centrul de comunitar, destinat femeilor din grupuri dezavantajate, precum și tinerilor din comunitate care au nevoie de

consiliere sau sprijin.

În cadrul unei vizite de monitorizare din 15 august la viitorul centru de asistență pentru supraviețuitoarele violenței în familie, Andrea Cuzyova, Reprezentantă rezidentă adjunctă a PNUD Moldova a menționat: „Intervenția

noastră are ca scop sprijinirea autorităților din UTA Găgăuzia pentru a rezolva problema lipsei serviciilor specializate la care pot avea acces supraviețuitoarele violenței în bază de gen pentru a primi consiliere profesională și alte tipuri de asistență. Lipsa serviciilor de prevenire și combatere a violenței are un impact sever asupra supraviețuitoarelor și a familiilor acestora și impune, de asemenea, costuri suplimentare pentru sistemele de protecție socială, sănătate și drept”.

Pentru amenajarea centrului, autoritățile din UTAG au oferit un edificiu, care a început să fie reparat capital, după ce a fost expertizat din punct de vedere tehnic. PNUD, cu sprijinul Republicii Coreea, a alocat finanțare în sumă de 90.000 de dolari. Contribuția Executivului UTA Găgăuzia în acest proiect se ridică la circa 85.000 mii de dolari.

MARCAJ RUTIER NOU – ÎN FAȚA UNUI LICEU DIN PERESECINA. POLIȚIA: „IDEEA A FOST PRELUATĂ DIN ROMÂNIA”

În localitatea Peresecina din raionul Orhei a fost aplicat un nou marcaj rutier, o trecere pentru pietoni de tip „Covor Frânare”, informează Provincial.

„Traseul Chișinău-Bălți, care trece prin localitate, este unul dintre cele mai aglomerate din țară, dar și cu accidente rutiere înregistrate frecvent, porțiunea de carosabil este lată și mai greu de traversat, iar instituția de învățământ din localitate se află chiar pe marginea traseului. Ținând cont de acești factori, s-a decis ca noua trecere pentru pietoni să fie aplicată anume aici. Scopul respectivei treceri pentru pietoni este de a sensibiliza conducătorii auto și de a-i atenționa că acest loc este aglomerat

și că traversează copiii; iar pietonii să se simtă în siguranță. Culoarea marcajului se observă de departe, este vizibil și noaptea, iar structura este abrazivă, atenționând șoferii că se apropie de locul unde se traversează”, se menționează într-un comunicat al Inspectoratului Național de Patrulare (INP).

INP mai adaugă că, a preluat ideea unui astfel de marcaj din țara vecină România, unde s-a demonstrat eficiența acestuia și reducerea numărului de accidente rutiere în locurile unde a fost aplicat. În acest context, îndemnăm administrațiile publice locale și municipale să susțină acest proiect pentru a avea asemenea marcaje în toate localitățile, în preajma instituțiilor de învățământ amplasate în zone periculoase.

MII DE TINERI DIN ÎNTREAGA ȚARĂ ȘI-AU DAT ÎNTÂLNIRE LA COSTEȘTI

Tineri din întreaga țară au participat ieri la Ziua Internațională a Tineretului, care s-a desfășurat în incinta Complexului Turistic „Costești” din Costești, raionul Ialoveni, localitate ce deține titlul de Capitală a Tineretului în 2019.

Participanții au avut parte de un program cultural-artistic și educațional divers, cu multiple activități

interactive, masterclass-uri, expoziții, concursuri, competiții sportive, ș.a. De asemenea, peste 30 de ONG-uri și Centre de Tineret și-au făcut cunoscut programul de activitate, oportunitățile de voluntariat, dar și cele de dezvoltare personală, arată un comunicat al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

La eveniment au participat ministrul Educației, Culturii și Cercetării, Liliana Nicolaescu-Onofrei, și secretarul de stat în domeniile tineret

și sport, Adrian Băluțel. „Ziua Internațională a Tineretului este un prilej frumos pentru vă celebra pe voi – tinerii. Activismul, implicare și munca voastră face acest festival atât de minunat! Totodată, acest eveniment este o ocazie în plus pentru Ministerul Educației, Culturii și Cercetării de a reitera că tinerii sunt o prioritate pentru noi”, a menționat ministrul Liliana Nicolaescu-Onofrei în mesajul său de felicitare.

Evenimentul a fost organizat de A.O. Perspektiva, în parteneriat cu Primăria satului Costești din r-nul Ialoveni, în cadrul Programului Național „Costești Capitala Tineretului 2019” implementat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

Ziua Internațională a Tineretului este marcată anual la 12 august, fiind concepută ca un eveniment al tinerilor, organizat și desfășurat cu implicarea tinerilor pentru orientare, dezvoltare, integrare și promovarea de valori și atitudini sănătoase, având drept scop promovarea, motivarea și valorificarea potențialului creator al tinerilor și totodată sensibilizarea opiniei publice asupra problemelor acestora.

ÎN RAIONUL DONDUȘENI A AVUT LOC FESTIVALUL TINERETULUI

În satul Baraboi din raionul Dondușeni a avut loc Festivalul Tineretului cu genericul „FII TÂNĂR – FII ACTIV ȘI SĂNĂTOS”, ediția 2019.

Scopul festivității, potrivit consiliului raional Dondușeni, a fost promovarea tinerilor din comunitate implicați în proiectul ProDEM 2 „Sporirea participării alegătorilor tineri și care votează

pentru prima dată (ATVPD) din Republica Moldova la procesele democratice prin consolidarea atitudinii lor față de alegeri” care este implementat de către Hilfswerk Austria Internațional în parteneriat cu AO Moștenitorii și AO Speranța, cu finanțarea Agenției Austriece de Dezvoltare și Fundației ERSTE, Austria.

La sfârșitul evenimentului, participanții au fost premiați cu diplome și cadouri

CONSILIUL RAIONAL SOROCA A INAUGURAT DOUĂ CĂSUȚE DE ODIHNĂ PENTRU COPII, CONSTRUITE CU COFINANȚARE DIN PARTEA CONSILIULUI JUDEȚEAN VASLUI

La 30 iulie curent Consiliul Raional Soroca a desfășurat ceremonia de inaugurare a două căsuțe de odihnă pentru copii, activitate din cadrul proiectului transfrontalier „Construcția căsuțelor de la Tabăra de odihnă pentru copii și adolescenți „La Dumbrava” cu cofinanțarea din partea Consiliului Județean Vaslui din România. Suma proiectului constituie 150 mii Euro, dintre care Contribuția Consiliului Raional Soroca – 50 mii Euro, informează PROVINCIAL.

Potrivit unui comunicat de presă al Consiliului, în anul 2018 s-a reușit construcția a 2 căsuțe noi, iar în anul curent încă 2, cea ce va contribui la îmbunătățirea condițiilor de odihnă a copiilor în timpul vacanței de vară.

La ceremonie a participat și delegația din Județul Vaslui în frunte cu Dumitru Buzatu, Pre-

ședintele Consiliului Județean Vaslui, care a felicitat prezenții cu inaugurarea noilor căsuțe construite.

Președintele raionului, dl Ghenadie Muntean a mulțumit tuturor pentru contribuția adusă și în deosebi Consiliului Județean Vaslui, înmânându-le Diploma de Gratitudine în semn de înaltă grațitudine și considerațiune și suportul spiritual și financiar important acordat la construcția căsuțelor de la Tabăra de odihnă pentru copii și adolescenți „La Dumbrava” din raionul Soroca.

La fel, în această zi a fost dat startul și schimbului IV de odihnă a copiilor în această tabără, fiind un schimb deosebit, deoarece alături de copiii din raionul Soroca se vor odihni și 30 de copii din județul Vaslui, România. Ei au fost invitați de Consiliul Raional Soroca, în semn de recunoștință pentru suportul financiar oferit de Consiliul Județean Vaslui la construcția căsuțelor inaugurate.

ÎN ORAȘUL CĂLĂRAȘI ESTE ÎN PLINĂ DESFĂȘURARE CONSTRUCȚIA UNEI SCENE DE AMFITEATRU

Locuitorii din orașul Călărași, dar și cei din împrejurimi, se vor bucura curînd de concerte în aer liber datorită lucrărilor care se desfășoară în prezent pentru construcția unei Scene de Amfiteatru.

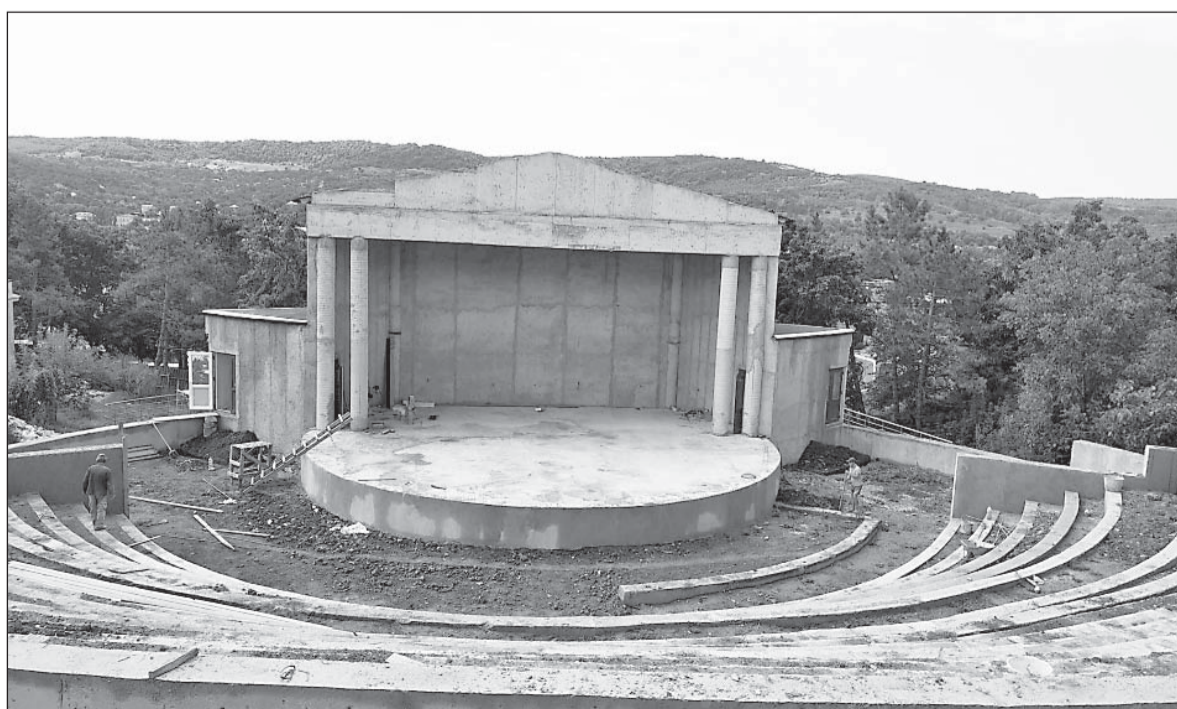
Lucrările se desfășoară în cadrul proiectului regional „Valorificarea potențialului turistic al regiunii de centru a R. Moldova (Raioanele Strășeni, Călărași, Nisporeni și Ungheni)”. Proiectul a fost înaintat spre finanțare din Fondul național pentru dezvoltare regională și este implementat de ADR Centru.

Astfel, la data de 6 august 2019, o echipă formată din specialiștii agenției, au întreprins o vizită de monitorizare la șantierul de la Călărași, unde au loc

lucrările de construcție a Scenei de Amfiteatru. La fața locului s-a stabilit că toate activitățile planificate sunt efectuate în conformitate cu proiectul de execuție, iar antreprenorul a dat asigurări că toate lucrările sunt executate în strictă concordanță cu normele de construcție și în termeni stabiliți.

Pentru lucrările de construcție, pînă la acest moment, au fost alocate circa 7,5 milioane lei. Acest obiectiv urmează să fie finalizat către finele acestui an.

Tot în cadrul acestui proiect au fost amenajate 2 popasuri turistice cu infrastructură conexă de utilitate publică, localizate în sat. Țigănești, raionul Strășeni și sat. Iurceni, raionul Nisporeni. De asemenea, în orașul Călărași, a fost reamenajat Parcul „Aleea Clasicilor”.

10 000 DE MOLDOVENI DIN DIASPORĂ: SOLUȚII PENTRU DEZVOLTAREA LOCALITĂȚILOR DIN CARE PROVIN!

Peste 35 comunități din întreaga țară au organizat întruniri de lucru și evenimente, pentru băștinașii plecați peste tot în lume. S-a întâmplat cu ocazia Zilelor Diasporei la nivel local. Ediția din acest an este dedicată dimensiunii economice. Comunitatea locală, inclusiv băștinașii reveniți, au discutat despre oportunitățile economice existente în localități, în vederea promovării acestora și identificării potențialilor investitori, în special în rândul diasporei.

În premieră, de Zilele Diasporei la nivel local, au fost:

- organizate 10 forumuri economice locale unde antreprenorii locali, băștinașii reveniți și autoritățile locale vor discuta despre dezvoltarea economică locală;

- desfășurată prima ediție a taberei tematice Youth Camp E-Drumul Acasă pentru tinerii și tinerele din cele 35 localități partenere, pentru a iniția o colaborare eficientă cu tinerii din comunitățile partenere;

- oferite consultații și suport informațional de către

angajații în teritoriu ai Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă pentru migranții reveniți despre modalitățile de reintegrare.

Bilanțuri ale discuțiilor, în numărul următor.

TOT MAI MULȚI TURIȘTI PREFERĂ SĂ VIZITEZE R. MOLDOVA, CONFORM UNUI STUDIU

Experiența turiștilor străini care au vizitat Republica Moldova a depășit, în majoritatea cazurilor, așteptările lor, iar circa 76 la sută dintre ei sunt interesați să revină în țara noastră, relevă datele unui studiu realizat de compania Magenta Consulting la inițiativa Asociației Naționale pentru Turism Receptor din Moldova, transmite MOLDPRES.

Conform rezultatelor studiului, care este realizat al treilea an consecutiv, „crește numărul turiștilor care preferă să viziteze Republica Moldova, iar mulți dintre aceștia vin la noi în țară fiind îndemnați de către patrioții noștri din diasporă”.

Referindu-se la factorii ce îi motivează pe turiștii străini să se odihnească în Republica Moldova, directorul centrului de opinie Magenta Consulting, Dumitru Slonovschi, a explicat că 47% dintre aceștia au dorit să guste vinul moldovenesc, iar 37 la sută - să viziteze vinăriile din țară.

Totodată, 37% dintre cei chestionați au menționat că au venit din dorința de a vizita monumentele din R. Moldova, 33 la sută pentru că au văzut poze în internet și au rămas intrigați de frumusețea locurilor. De asemenea, o treime dintre cei intervievați au spus că au venit din dorința de a afla mai multe despre obiceiurile și tradițiile locului.

Pe de altă parte, rezultatele sondajului au scos în evidență faptul că, deși impresia generală despre Moldova a turiștilor este una bună, atât turiștii străini, cât și cei din diasporă, sunt nemulțumiți de infrastructură, accesul la informație pentru turiști și altele.

Potrivit autorităților, rezultatele „Sondajului turiștilor la frontieră la ieșirea din R. Moldova”, ar putea oferi mai multe date pentru crearea unei politici în domeniul turismului pentru următorii zece ani.

SCARA DE GRANIT DE LA VALEA MORILOR, RENOVATĂ

Primăria municipiului Chișinău informează că lucrările de reconstrucție a scărilor de granit din Parcul „Valea Morilor” au fost finalizate.

Reconstrucția scării de granit a fost posibilă datorită unui grant în valoare de 18 milioane 970 de mii de lei (circa 920 mii EURO) din partea Consiliului local al Sectorului 1, municipiul București, România. Totodată, Consiliul municipal Chișinău a alocat 3,5 milioane de lei, suplimentar, pentru o

serie de lucrări aferente construcției.

Calitatea lucrărilor a fost verificată la fiecare etapă de realizare a Proiectului, iar pe 31 iulie a avut loc recepția la terminarea lucrărilor.

În prezent sunt realizate anumite lucrări doar la Scuarul dedicat eroilor MAI căzuți la datorie, obiectiv amplasat în josul scării de granit.

Lucrările de reabilitare a scărilor de granit din Parcul „Valea Morilor” au început în luna mai 2018, iar inaugurarea oficială este planificată pentru data de 27 august 2019.

SERVICIUL DEZVOLTARE LOCALĂ ȘI ATRAGERE DE FONDURI

CE ESTE SERVICIUL DEZVOLTARE LOCALĂ ȘI ATRAGERE DE FONDURI?

- Serviciul de suport al autorităților publice locale membre CALM, ce reprezintă totalitatea resurselor de expertiză asistență și instruire, inclusiv a datelor sistematizate în baze de date, concentrate într-un serviciu unic destinat consolidării capacităților autorităților locale din Republica Moldova în atragerea de fonduri, managementul proiectelor și dezvoltării locale.
- Serviciul Dezvoltare Locală și Atragere de Fonduri este parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

SCOPUL SERVICIULUI

- ❖ Serviciul Dezvoltare Locală și Atragere de Fonduri are drept scop principal creșterea și consolidarea capacităților colectivităților locale din Republica Moldova, membre CALM, în domeniul dezvoltării locale și atragerii de fonduri.
- ❖ OBIECTIVUL GENERAL al serviciului este consolidarea capacităților instituționale ale CALM în prestarea serviciilor membrilor săi în domeniul dezvoltării locale și atragerii de fonduri prin edificarea pe lângă CALM a unui sistem eficient de consultanță, instruire și asistență, conectat la necesitățile actuale ale comunităților locale din Republica Moldova și oportunitățile de finanțare disponibile pe plan intern, european și internațional.

OBIECTIVE SPECIFICE ALE SERVICIULUI

- Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism complex de asistență pentru APL în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului proiectelor;
- Consolidarea capacităților APL în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementul proiectelor;
- Diversificarea/consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului proiectelor;
- Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare pentru dezvoltarea locală, atragerea de fonduri și managementul proiectelor;
- Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație, bune practici și experiență pentru APL în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului proiectelor.
- Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru problemele dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului proiectelor cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;
- Elaborarea și organizarea unor cursuri de instruire pentru reprezentanții APL în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului de proiecte.
- Crearea menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale privind finanțările disponibile, finanțatorii, formularele și condițiile de acordare a finanțării, experții/companiile specializate în dezvoltare locală, scriere/administrare de proiecte și/sau instruire pe domeniul dat.

BENEFICIARI SERVICIULUI

- Autoritățile Publice Locale de nivelul I și II, precum și subdiviziunile sale (Primari, consiliile locale, conducători de subdiviziuni din cadrul APL 1 și 2, conducătorii și angajații din cadrul întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor din subordinea APL, alte categorii de funcționari și angajați din cadrul APL, etc.);
- Responsabili direct de scriere de proiecte și atragere de fonduri din cadrul APL și subdiviziunilor sale;
- Beneficiari indirecti: colectivitățile locale, locuitorii satelor, comunelor, orașelor, municipiilor, instituțiile și organizațiile din subordinea APL, ONG-uri locale.

TIPURILE SERVICIILOR PRESTATE

Consultare și asistență

- În cadrul acestui tip de servicii, membrii CALM vor beneficia de consultanță și asistență în următoarele domenii:
- identificarea oportunităților de atragere a fondurilor;
- scrierea și managementul proiectelor;
- elaborarea și adoptarea priorităților pentru atragerea de fonduri;
- implicarea cetățenească și consultarea publică a priorităților pentru atragerea de fonduri;
- participarea la ședințele consiliilor locale în calitate de experți independenți;
- aspecte și proceduri juridice în cadrul procesului de elaborare, discutare, adoptare și implementare a proiectelor, etc.
- colectarea, stocarea și oferirea informației de ordin statistic, juridic, economic, financiar necesare pentru elaborarea proiectelor și stabilirea priorităților de finanțare;
- elaborarea la cerere a unor note informative/analitice/metodologice;
- elaborarea de ghiduri, manuale, note metodologice instrucțiuni, etc.

Servicii de informare și instruire

- Crearea diverselor bazelor de date cu caracter general și specializat – pe domeniu (a experților pe domeniu, a finanțărilor disponibile, modele de aplicații, formulare, acorduri de parteneriat, etc.) inclusiv a unor baze de date privind finanțările/fondurile disponibile pe domenii specifice: educație, infrastructura drumurilor, etc.
- Asigurarea accesului la bazele de date respective cu oferirea posibilității de căutare în funcție de caracteristici;
- Elaborarea unor programe specializate de instruire periodice pe termen scurt pentru diferite categorii de aleși locali și funcționari din cadrul APL, responsabil de atragerea de fonduri și dezvoltarea locală;
- organizarea unor sesiuni informative/instructive tematice și/sau specializate pentru funcționari/aleși locali responsabili de atragerea de fonduri și dezvoltarea locală;
- informarea regulată a membrilor CALM privind oportunitățile și condițiile de finanțare destinate APL;
- organizarea și desfășurarea conferințelor, meselor rotunde, vizitelor pentru schimbul de experiență;
- asigurarea accesului la biblioteca electronică (legislație, studii și publicații, modele de documente, etc.);
- Monitorizarea și actualizarea bazelor de date.

Servicii de elaborare, modificare, avizare, promovare și monitorizare a politicilor și actelor normative naționale sau locale din domeniu

- În cadrul acestui tip de servicii, experții CALM, vor participa la:
- Expertizarea și monitorizarea sistematică a cadrului normativ din domeniu;
- Avizarea proiectelor actelor normative și de politici ce vizează domeniul investițiilor, atragerii fondurilor, dezvoltării locale, etc.;
- elaborarea și înaintarea inițiativelor proprii de modificare a cadrului legal actual în domeniul respectiv în vederea îmbunătățirii lui;
- participarea la elaborarea actelor normative și a documentelor de politici publice;
- promovarea la nivel național și internațional a oportunităților directe de finanțare pentru APL;
- monitorizarea sistematică a cadrului de politici și normativ național și/sau local;
- elaborarea din oficiu și/sau la cerere a unor studii, analize, rapoarte, documente de poziție privind anumite situații și/sau acte normative/politici;
- organizarea sistematică sau ad-hoc/la cerere a unor întruniri cu factorii decizionali la nivel de Guvern, Parlament, autorități centrale, donatori și alți actori relevanți;
- formularea unor cereri, demersuri, contestații, recursuri și altor documente adresate autorităților publice din Republica Moldova, în interesul membrilor CALM și care vizează domeniul atragerii de fonduri.
- alte tipuri de servicii conexe

MECANISMUL DE PRESTARE A SERVICIILOR

Direct la oficiul CALM, la telefon, on-line; prin folosirea altor mijloace de comunicare (Facebook, e-mail, chat, etc.), cu ieșirea experților în teritoriu, în grup sau individual, "sfatul unui coleg experimentat"; "răspuns rapid".

CONTACTE

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica Moldova
Tel: +(37322) 22-35-09, mob. 079588442
Fax: +(37322) 22-35-29,
Persona de contact - Irina LUNCAȘU
e-mail: irina.lucasu@calm.md
info@calm.md; www.calm.md

Serviciul de Asistență Juridică pentru Autoritățile Publice Locale din cadrul Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire al CALM

Luând în considerație complexitatea activității și multiplele aspecte de ordin juridic care reglementează activitatea actuală a APL, precum și lipsa acută de specialiști în domeniul juridic la nivel local, CALM în parteneriat cu IDIS Viitorul a decis să instituie un serviciu specializat în acordarea serviciilor juridice autorităților publice locale și aleșilor locali – Serviciul de Consultanță și Asistență Juridică Locală.

La solicitarea membrilor CALM, juriștii/avocații din componența Serviciului vor oferi suport juridic pentru autoritățile publice locale și aleșii locali, într-un mod neutru, competent, profesionist, fără discriminare de orice fel.

Astfel, CALM își propune să consolideze capacitățile autorităților publice locale, să întărească nivelul de cunoștințe juridice a funcționarilor publici și a aleșilor locali în ceea ce privește realizarea activităților și furnizarea serviciilor într-un mod eficient și calitativ, în conformitate cu prevederile cadrului legal existent. Se dorește ca aleșii locali să fie mai bine pregătiți pentru a se apăra și pentru a rezista eventualelor acțiuni ilegale și nejustificate ale organelor de drept.

SERVICIUL DE ASISTENȚĂ JURIDICĂ PENTRU ALEȘII LOCALI ACORDĂ:

- Consilierea juridică a autorităților publice locale și a aleșilor locali în ce privește activitatea administrației publice locale, conform prevederilor cadrului normativ în vigoare;
- Asistență în elaborarea proiectelor de decizii și dispoziții, precum și formularea de opinii privind legalitatea acestora;
- Oferirea răspunsurilor la întrebările adresate de către aleșii locali, ce se referă la instrumentele, practicile, normele prin care organele de drept pot efectua abuzuri și presiuni asupra aleșilor locali;
- Întocmirea proiectelor de cereri, demersuri, plângeri, petiții din partea autorităților publice locale și aleșilor locali în faza prejudiciară.

Domeniile de prestare a serviciilor sunt:

organizarea și funcționarea autorităților publice locale; descentralizarea serviciilor publice; achiziții publice; angajarea în serviciul public și relațiile de muncă; patrimoniu; procesul decizional; finanțe publice locale; abuzuri și presiuni din partea organelor de drept și altele.

Asistența juridică poate fi solicitată la telefon, prin fax, email sau direct la sediul CALM. Toate solicitările vor fi înregistrate de către secretariatul CALM și redirecționate consultanților.

Beneficiarii serviciilor sunt autoritățile publice locale de nivelul I (primari și viceprimari, consilieri locali, secretari ai consiliilor locale, contabili, ingineri funciari etc.) și autoritățile publice locale de nivelul II (președinții și vicepreședinții raioanelor, consilieri raionali, secretari ai consiliilor raionale, contabili etc.)

Serviciul este creat în cadrul unui parteneriat între CALM și IDIS "Viitorul", cu suportul și susținerea financiară a Ambasadei SUA în Republica Moldova.

CRJM
(Centrul de Resurse
Juridice
din Moldova)
va asista metodologic
la unele activități.

CONTACTE:

str. Columna 106A,
mun. Chișinău

Tel: (022) 000 280
Fax: 022 22 35 29

Persoană de contact:
Alexandru PALII

e-mail: serviciul.juridic@calm.md

web: www.calm.md

La înălțime cu CALM!

„La Înălțime cu CALM” – o emisiune a Congresului Autorităților Locale destinată oamenilor și soluțiilor ce contribuie la dezvoltarea satelor!

„La Înălțime cu CALM” este emisiunea ce reflectă activitatea autorităților locale, dar și a oamenilor care contribuie la dezvoltarea comunităților. Activitatea CALM, modificările legislative, cât de mult avansăm sau regresăm la capitolul descentralizare, soluții ce ar permite dezvoltarea satelor noastre, oameni care sfințesc locul- toate acestea le aflați în cadrul emisiunii „La Înălțime cu CALM”. Vă invităm să ne audiați în fiecare zi de sâmbătă, de la ora 10.00, la postul de radio Eco Fm, pe frecvențele 97,6 MHz – Fălești; 100,2 MHz – Sângerei; 104,4 MHz- Anenii Noi, 98,5 – Ștefan Vodă și în fiecare zi de duminică, de la ora 14.10, la postul de radio Jurnal Fm, pe frecvențele 107,9 –Edineț; 95,2 – Sângerei; 88,2 – Telenești; 99,1 – Șoldănești; 91,2 – Rezina; 98,7 – Dubăsari; 100,1 – Chișinău.

OAMENII INFORMAȚI SUNT PUTERNICI!

Redacția
„Vocea autorităților locale”

Responsabil pentru ediție
secretariatul CALM

Adresa: str. Columna, 106A, Chișinău,
MD 2004, Republica Moldova,

Tel.: + (373 22) 223509
Fax: + (373 22) 223529
+ (373 22) 213235

www.calm.md
www.facebook.com/calm.md
info@calm.md